

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
КАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Національні меншини України: історія та сучасність

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ УКРАЇНИ: історія та сучасність

Науково-довідкове видання

Упорядники

І. Винниченко, Р. Марцешок

СКАНУВАННЯ
ANDRIYDM

Київ 2006

Видання підготовлено Інститутом культурологічних та етнополітичних досліджень імені Іларіона Київського (МАУП)

Рецензенти: *М. Ф. Головатий*, д-р політ. наук, проф.
М. І. Обушний, д-р політ. наук, проф.

Керівник проекту *Руслана Марценюк*, канд. іст. наук

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 8 від 27.09.06)

Національні меншини України: історія та сучасність: Наук.-НЗ5 довід. вид. / Упоряд.: Р. Марценюк, І. Вишниченко. — К.: МАУП, 2006. — 256 с. — Бібліогр.: с. 222–251.

ISBN 966-608-650-6

Науково-довідкове видання містить інформацію про національні меншини України, історію їх поселення на території нашої держави, громадські об'єднання, органи державної влади, що опікуються національними меншинами тощо. Також у довіднику подано бібліографію стосовно історії та сьогодення етнічних складових українського народу, видатних осіб іноземного походження, життя та діяльність яких була пов'язана з Україною.

Науково-довідкове видання подає відомості, що з'явилися впродовж 1900–2005 рр. Джерела систематизовано за алфавітним принципом.

ББК 66.5(4УКР)я2

- © І. Вишниченко, Р. Марценюк, упорядкув., 2006
- © Інститут культурологічних та етнополітичних досліджень ім. Іларіона Київського (МАУП), 2006
- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2006

ISBN 966-608-650-6

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	7
------------------------	---

Етніонаціональний склад населення України

Абазини	17
Абхази	17
Аварці	17
Австрійці	18
Агули	18
Адигейці	18
Азербайджанці	18
Албанці	19
Алеути	19
Алтайці	20
Американці	20
Англійці	20
Араби	21
Ассирійці	21
Афганці	22
Балкарці	22
Башкири	23
Белуджі	23
Білоруси	23
Болгари	25
Буряти	26
Вепси	27
В'єтнамці	27
Вірмени	27
Гагаузи	28
Голландці	29
Греки	29
Грузини	31
Даргинці	32
Долгани	32
Дунгани	32
Евени	32
Евенки	33
Енці	33
Естонці	33

Євреї	34
Іжорці	36
Інгуші	36
Іспанці	37
Італійці	37
Ітельмени	37
Кабардинці	37
Казахи	38
Калмики	38
Канадці	39
Караїми	39
Каракалпаки	40
Карачаївці	40
Карели	40
Кети	40
Киргизи	41
Китайці	41
Комі	41
Комі-перм'яки	42
Корейці	42
Коряки	43
Кримські татари	43
Кримчаки	44
Кубинці	45
Кумики	45
Курди	45
Лакці	46
Латиші	46
Литовці	47
Ліви	49
Мансійці (мансі)	49
Марійці	49
Молдовани	49
Мордвини (мордва)	50
Нанайці	50
Народи Індії та Пакистану	51
Нганасани	51
Негідальці	51
Ненці	51
Нівхи	52
Німці	52
Ногайці	53
Ороки	53

Орочи	54
Осетини	54
Перси	54
Поляки	55
Росіяни	56
Румуни	58
Рутульці	59
Саамі	59
Селькупи	59
Серби	59
Словаки	60
Табасарани	61
Таджики	61
Талиші	61
Татари	62
Тати	62
Тофалари	63
Тувинці	63
Турки	63
Турки-месхетинці	64
Туркмени	64
Угорці	65
Удегейці	66
Удіни	66
Удмурти	66
Узбеки	67
Уйгури	67
Ульчі	67
Фіни	68
Французи	68
Хакаси	69
Халха (монголи)	69
Ханти	69
Хорвати	69
Цахури	70
Цигани (роми)	70
Черкеси	71
Чехи	71
Чеченці	73
Чилійці	73
Чуванці	73
Чуваші	73
Чукчі	74

Шведи	74
Шорці	75
Юкагири	75
Якути	75
Японці	76
Національний склад населення України (за переписами населення 1989–2001 рр.)	77
Національні меншини України (за переписом населення 2001 року)	82
Національний склад населення регіонів (за переписом населення 2001 року)	103
Динаміка чисельності національних спільнот в Україні (1989–2001 рр.)	120
Громадські об'єднання національних меншин	122
Органи законодавчої та виконавчої влади, до компетенції яких належать питання регулювання сфери міжнаціональних відносин	184
Дипломатичні та консульські представництва країн представників національних меншин України	187
Представництва міжнародних громадських організацій у справах біженців та емігрантів	219
Бібліографія	222

Передмова

Довідник “Національні меншини України: історія та сучасність” має на меті висвітлити історію заселення представниками національних меншин території нашої держави, їх чисельність, порівняти динаміку збільшення та зменшення кількості за даними переписів 1989 року та 2001 року, сучасний стан політичного та культурного розвитку меншин, наявність товариств, громад, організацій тощо, подати інформативний матеріал про етноси в українській бібліографії.

Україна здавна була державою привабливою для іноетнічних представників. На території нашої держави проживає, згідно зі Всеукраїнським переписом населення 2001 року, 48,2 млн осіб. 37,5 млн осіб (77,8 %) — це етнічні українці, які є основою державотворчого потенціалу і становлять національну більшість. Представників інших національних спільнот — 10,7 млн осіб (22,2 %). Усього в Україні представлено понад 130 етносів. Серед них можна виділити корінні народи (у сучасній науковій літературі навколо цього терміна точаться дискусії, спричинені нечіткістю його тлумачення у нормативній базі українського законодавства), національні меншини та етнічні групи. Чимало народів, що населяють територію України, мають багатовікову історію проживання на теренах нашої держави (білоруси, греки, євреї, караїми, кримські татари, кримчаки, литовці, німці, поляки, росіяни, румуни, угорці, цигани, чехи). Інші народності з'явилися нещодавно. Це насамперед пов'язано з розвитком політичних, економічних, культурних зв'язків нашої молоді держави, а також із тими проблемами (військові конфлікти, перенаселення, незадовільний економічний чи політичний стан), що виникають у тих країнах, звідки прибули до України іммігранти.

Задоволення етнокультурних потреб національних меншин є обов'язковим чинником державної політики України у сфері забезпечення прав і свобод людини. Основними нормативно-правовими актами, які містять принципові положення з питання про національні меншини, є насамперед Конституція України, де, окрім поняття “національні меншини”, використовується

також термін “корінні народи”. Іншими документами, в яких затверджено положення про національні меншини, є Декларація про державний суверенітет, Декларація прав національностей, Закон України “Про національні меншини в Україні”, Рамкова конвенція Європи про захист національних меншин (ратифікована 1997 року), Європейська хартія регіональних мов і мов меншин (ратифікована 2003 року) та інші.

Найбільш адекватне визначення в нормативно-правовій базі має термін “*національна меншина*”. Отже, відповідно до статті 3 Закону України “Про національні меншини” (1993 р.) до національних меншин “*належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою*”. Міжнародно-правові документи, зокрема робочий документ ООН “Визначення меншин” (1996 р.), розглядає цю правову категорію у зв’язку з іншими суміжними поняттями, конкретизуючи її значення. Стаття 1 “*Меншина означає групу осіб, які постійно проживають на території держави, є чисельною меншістю стосовно решти населення цієї держави, тобто становлять менше половини її населення, мають національні, етнічні, релігійні, мовні, а також інші пов’язані з ними характеристики, культуру, традиції і т. д., які відрізняються від відповідних характеристик решти населення і які виявляють прагнення до збереження, існування і самобутності такої групи*”. Стаття 5: “*До меншин не зараховують: а) корінні народи, б) групи осіб, які розглядаються як народи і відповідно мають право на самовизначення, в) групи осіб, які мають згадані вище характеристики, але відкрито не прагнуть до збереження своєї самобутності, г) групи осіб, які мають згадані вище характеристики, але є настільки малочисельними, що відсутня об’єктивна можливість встановити для них якийсь спеціальний режим захисту*”. Стаття 6: “*Якщо є якісь сумніви у тому, що групи, згадані в пункті 1 попередньої статті, не прагнуть до збереження своєї самобутності, діє презумпція, що вони прагнуть до її збереження*”. Стаття 7: “*У разі виникнення питання про вжиття до якоїсь групи осіб поряд з визначенням меншин якогось іншого визначення, перевага надається визначенню, застосування якого тягне за собою надання цій групі найбільш сприятливого ре-*

жиму, якщо неможливе поєднання таких визначень і режимів, що впливають з цих визначень”.

Вищенаведені визначення (дефініції) поняття *національна меншина* є чинними для України і становлять частину її національного законодавства.

Складнішим і дискусійним виявилось визначення терміна “корінний народ”. В Україні на статус корінного народу претендують кримські татари, кримчаки, караїми, цигани (роми). Підставою для претензій цих етносів стала Конституція України. Як відомо, в Конституції України 1996 року є згадка про “корінні народи”. Так у статті 11 зазначено: *“Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традиції і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України”*. А стаття 92 пункт 3 стверджує, що виключно законами України визначаються права корінних народів і національних меншин. Стаття 119 пункт 3 наголошує, що місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин — також програм їх національно-культурного розвитку.

Корінні народи — це народи, які проживають у багатоетнічних суспільствах незалежних держав і є нащадками тих, хто населяв країну або географічний регіон, частиною якої є певна країна, під час її завоювання або колонізації чи в період встановлення державних кордонів. Суттєвою ознакою корінних народів є також і те, що вони незалежно від правового стану зберігають деякі або всі свої соціальні, економічні, культурні і політичні інститути. Обов’язковою рисою приналежності до корінних народів є самоусвідомлення самих народів як корінних на певній території.

Названі ознаки, критерії і риси корінних народів не достатньо чіткі, оскільки в історичному плані важко знайти ті племена, народи, які першими освоїли ту чи іншу територію. Практично в усіх випадках виявляється, що кожен народ на відповідній території мав якихось попередників. Тому поняття корінний народ має відносний характер. Цей термін застосовують насамперед до

відсталих у своєму розвитку народів і вживають у правовому, міжнародно-правовому, історичному, етнографічному, етносоціологічному та деяких інших аспектах. Зокрема, 1957 року була прийнята міжнародна Конвенція про корінне та інше населення, що веде племінний спосіб життя. Вона була спрямована на захист цих народів від асиміляції, на захист їхньої самобутності, на збереження і розвиток їх культури, мови, релігії.

Зафіксовані положення про корінні народи містяться також у Статуті ООН (стаття 73), загальній Декларації прав людини (1988 р.) та Конвенції щодо попередження злочину геноциду (1948 р.), Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), Міжнародному пакті економічних, соціальних та культурних прав (1966 р.), Резолюції 1514 Генеральної Асамблеї ООН (1983 р.), Резолюції 41/128 Генеральної Асамблеї ООН (1986 р.), Декларації принципів, прийнятих четвертою Генеральною Асамблеєю Всесвітньої Ради корінних народів (1984 р.), Конвенції № 169 Міжнародної організації праці (МОП), Віденській Всесвітній міжнародній конференції ООН (2001 р.), Всесвітній конференції на високому рівні з питань соціального розвитку (1995 р.) та ще низці інших правових міжнародних документів.

Проте внесення до українського законодавства положень цих документів, зокрема про розподіл власності на землю за етнічною ознакою, призведе лише до загострення етнополітичної ситуації, спричинене тим, що відповідно до Конституції України *“земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу... є об'єктами права власності українського народу”* (стаття 13). Зважаючи на те, що поняття *“український народ”* Конституція тлумачить у політико-державному сенсі, тобто це усі громадяни України незалежно від національності, поява в законодавстві ще одного суб'єкта права власності на землю — корінного народу — зробить проблематичним міжетнічні відносини. До того ж наявність пільг і привілеїв, наданих за національною ознакою, суперечить Конституції України (стаття 24).

В українському законодавстві за представниками національних меншин закріплено право на національно-культурну автономію, яка власне і запроваджує адекватний механізм задо-

волення етнокультурних потреб осіб, які вважають себе представниками національних меншин України. Право на національно-культурну автономію передбачено у статті 6 Закону України “Про національні меншини”: *“Держава гарантує всім національним меншинам права на національно-культурну автономію: користування і навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних навчальних закладах або через національні культурні товариства, розвиток національних культурних традицій, використання національної символіки, відзначення національних свят, сповідування своєї релігії, задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації, створення національних культурних і навчальних закладів та будь-яку іншу діяльність, що не суперечить чинному законодавству”*.

У теорії і практиці національно-культурної автономії йдеться про сукупність спеціальних прав, які держава надає національним меншинам у своїх законах, тобто тих прав, що забезпечують специфічні життєві потреби представників національних меншин, зумовлені історичними, географічними, економічними, політичними, релігійними, етнічними та іншими чинниками.

Захист національних меншин та груп потрібно трактувати як забезпечення фактичної рівності осіб, які входять до них, з усіма іншими, які становлять їх оточення, але не як пільгу, передбачену за етнічною приналежністю. Це спосіб організації розвитку людини і громадянина, а через нього — і всього суспільства, що забезпечує збереження національно-культурної самобутності на основі врахування спільних культурних інтересів із використанням індивідуального підходу до задоволення специфічних культурних потреб та особливостей розвитку певних груп, які відрізняються етнічними, мовними і культурними особливостями.

В Україні ще досі не прийнятий Закон про титульну націю. Його прийняття, напевно, внесло б ясність у міжетнічні стосунки і дало б змогу вирішити проблеми корінних народів, аж до, можливо, прийняття Закону про корінні народи.

Ми вже згадували про етнічні групи, які не зафіксовані у нормативно-правовій базі, але заперечувати їхнє проживання на території України не можна. Отже, етнічна група — спільність людей, споріднених або хоча б близьких за історичним походженням, етногенезом, мовою спілкування, сучасною або мину-

лою територією проживання, рисами матеріальної і духовної культури, звичаями та іншими ознаками. У визначенні спільності як “групи” розмір, кількість людей не важлива (як правило, це численні групи людей). Тут йдеться лише про риси й ознаки однотипової характеристики цих людей: у чомусь вони споріднені або близькі, але з певного часу і через конкретні обставини живуть нарізно. У політико-етнологічному плані статус етнічної групи визначається трьома основними параметрами: 1) частини, компоненти цього умовно взятого “етнічного цілого” живуть на великих географічних просторах, зберігаючи у відносній цілісності основні типологічні риси своєї етногенезисної організації; 2) не мають єдиного державного утворення, що суверенізує їх політичну волю і забезпечує їх правове самовизначення; 3) покинувши родову етноплаценту і власну етнооїкумену, далеко за межами батьківщини створили (або створюють) нові етнокультурні ареали. Сьогодні це, наприклад, ескімоси (Росія, Канада, США, Гренландія, інші північні країни), араби (багато країн Азії і Африки), індіанці (всі країни Північної і Латинської Америки), євреї (всі країни світу). Інтеграція господарсько-економічного і політико-культурного життя сучасного взаємозалежного і суперечливого єдиного людства об’єктивно зумовлює два процеси: “розпорошує” великі етноси на дифузні групи і прошарки, тобто перетворює великі етнічні цілісності на етнічні групи, а вже існуючі етнічні групи консолідує у мегаєдності — надетнічні спільності.

У структурі народонаселення України, крім найчисельнішої російської етнічної громади (17,3 %), проживає приблизно 4,9 % іноетнічного населення, яке не завжди може бути описане за всіма загальноприйнятими характеристиками (кількісні, соціально-культурні, релігійні, традиційно-побутові).

Це перешкоджає використанню представниками національних меншин їх рідної мови, а звідси і етнічній самоідентифікації.

Українська мова є рідною для 67,5 % жителів країни, зокрема для 85 % етнічних українців, 4 % росіян та 11 % представників інших національних спільнот. Водночас для 29,6 % жителів, зокрема для 15 % українців, 96 % росіян і 31 % представників інших спільнот рідною є російська мова. І лише 57 % не українців (окрім росіян) вважають рідною мову свого народу.

Етномовна ситуація в Україні характеризується значними регіональними відмінностями. Так, якщо частка росіян у західних регіонах не перевищує 5 %, а в центральних — 10 %, то на сході вона зростає від 17,5 % у Дніпропетровській до 24–26 % у Запорізькій і Харківській та до 38–39 % у Донецькій і Луганській областях. На Півдні країни цей показник змінюється від 14 % у Херсонській і Миколаївській областях до 21 % в Одеській і до 60 % у Криму, де росіяни взагалі становлять національну більшість.

У столиці України, суспільний стан якої має виняткове загальнодержавне значення, за даними перепису 2001 року, склалася така етномовна ситуація: українці становлять тут 82,2 %, а росіяни — 13,2 % загальної кількості жителів. Частка громадян, які вважають рідною українську мову, сягає 85,7 %, а російську — 7,9 %. Серед представників інших національностей, частка яких дорівнює 4,6 % від загальної кількості киян, тільки 53 % вважають рідною національну мову.

Майже всі громадяни України вільно володіють російською і принаймні розуміють українську мову. Отже, державна мова, на жаль, не є пріоритетною для представників національних меншин. Проблема, мабуть, у тому, що емігранти чи представники національних меншин — це найчастіше населення колишнього СРСР. Нині це справа національної політики держави.

Етнічні громади в Україні, за офіційними даними статистики, можна поділити на декілька когортних груп. Першу, цілком окрему, оскільки йдеться саме про етнічні меншини, становлять росіяни. Їх загальна кількість близько 8,3 млн осіб, це у загальнонаціональній структурі приблизно 17,3 % від усього населення України. Наступна когорта — етноси, кількість яких не досягає умовного мільйонного рубежу, але перевищує стотисячний бар'єр. В Україні таких етносів вісім: євреї, білоруси, молдаване, кримські татари, болгары, поляки, угорці, румуни. Загальна їх кількість приблизно 4 % від усього населення держави.

Третя когорта — це етноси, чисельність яких перевищує п'ятдесят тисяч, але не досягає ста тисяч. Таких етносів в Україні чотири: греки, казанські татари, вірмени, німці. Загальна їх кількість у структурі народонаселення України приблизно 0,6 %.

Четверта група — це етноси, кількість яких перевищує десятитисячний рубіж, але не досягає п'ятдесятитисячного. Сьогодні в Україні проживає три такі етнічні групи: цигани, гагаузи та грузини. Це майже 0,2 % у загальнонаціональній структурі народонаселення.

Нарешті ще одна когорта — етнічні групи, чисельність яких більше від однієї тисячі осіб і не перевищує десяти тисяч. Таких в Україні щонайменше шість. Їхня питома вага в загальнонаціональній структурі становить лише 0,07 %. Щоправда, ці статистичні дані можуть варіюватись, але не настільки істотно, щоб кардинально вплинути на загальну картину. Зміни пов'язані з міграційними процесами, які останнім часом інтенсифікувались. За оперативними даними міграційної служби в Україні, вже з'явилися численні етнічні громади, які не переважають кілька тисяч осіб. Проте, не маючи статусу постійного громадянства, вони не потрапляють до загальної звітності щодо етнічної структури народонаселення України.

Становлення й розвиток багатонаціональної держави не є безконфліктним. Серед причин можливих конфліктів на етнічному ґрунті можна назвати: 1) багатонаціональність держави, де представники різних етносів неоднозначно оцінюють перспективу державної розбудови; 2) різне сприйняття значення національних традицій, політичних символів, національної ідеї, рідної мови та ін. у політичній системі; 3) боротьба окремих етнічних груп за участь їх представників у владних структурах; 4) зовнішній вплив на міжетнічні процеси, особливо з боку держав, що використовують діаспору для досягнення власних цілей. Найпоширенішим є конфлікт ідентичності, характерний для суспільства, де суб'єкт отожднює себе не з суспільством (державою), а з певною етнічною групою. Такі конфлікти виникають за умов протиставлення рас (ПАР), етнічного протистояння (колишній СРСР, США та ін.), ущемлення права на користування рідною мовою (Україна, Білорусь, країни Балтії та ін.), права на етнічну територію (Вірменія–Азербайджан, проблема курдів) та ін.

У міжетнічному конфлікті можна виокремити певні стадії його визрівання й розвитку. Перша стадія — латентна, коли можна спостерігати взаємну відчуженість, суперечки між одноплемінниками, словесні образи. Друга стадія — активна, коли

послідовно насаджується в засобах масової інформації негативне ставлення до інших етносів. Третя стадія — політико-ділова: збори, мітинги, що нагнітають напруження в суспільстві. Нарешті, стадія насильства і збройної боротьби аж до етноциду, масової депортації та міжетнічної війни. Етнічний конфлікт — це крайня форма загострення й зіткнення інтересів націй, етнічних груп. Його причина найчастіше несправедливе розв'язання етнічного питання в різних сферах суспільного життя, що впливає на збереження ідентичності етнічної спільноти. Будь-який конфлікт може мати різні наслідки: безвихідь (кожен учасник конфлікту продовжує блокувати дії суперника); примус (найтипніше, найпоширеніше явище для багатьох сучасних держав); мирне врегулювання (забезпечує пошук взаємоприйнятних рішень). У розв'язанні конфліктів важлива роль належить “третьій стороні”, тобто незалежним арбітрам, що сприяють демократичному забезпеченню національних прав конфліктуючих сторін.

Історичний досвід боротьби за українську державність переконує, що для подолання й розв'язання внутрішніх і міжнаціональних конфліктів, для згуртування народу потрібна свідомо етнополітична еліта. Київська держава стала здобиччю ворогів через те, що була послаблена міжусобною боротьбою князів; козацька демократична республіка занепадала внаслідок внутрішньої боротьби за гетьманську булаву, провокували цю боротьбу внутрішні і зовнішні сили. Українська Народна Республіка загинула через невміння лідерів різних політичних сил поставити національні інтереси вище за особисті й класові. Варто пам'ятати, що Україна втрачала свою державність також через зраду політичної еліти національних інтересів або через розпалюванню антиукраїнськими силами ворожнечі між народом та його елітою, що завжди завершувалося трагедією для всього українського суспільства.

Становлення українського народу та його державності багато в чому залежить від цілеспрямованої й виваженої етнонаціональної політики, адже процес формування етнонаціонального складу населення України тривав не одне століття. Із багатьма національними меншинами нас пов'язує не лише багатовікова історія, а й тісні взаємозв'язки у політиці, економіці, культурі. Українська земля виховала не одну плеяду відомих діячів із представників національних меншин.

Довідник містить статистико-демографічну, історичну, етно-географічну інформацію, відомості про громадські об'єднання національних меншин, органи державної влади, завдання яких — опікуватися задоволенням потреб національних меншин. У довіднику подано інформацію про історію та сьогодення етнічних складових українського народу, про національну політику Української держави, про видатних осіб іноземного походження, життя та діяльність яких були пов'язані з Україною. Це перше видання такого типу в Україні. Сподіваємося воно поживає дослідження з історії культури, національно етнічних проблем деяких народів, які населяють територію нашої держави.

Етнонаціональний склад населення України

А

Абазини — народ, який проживає на Північному Кавказі, переважно у Карачаєво-Черкесії (РФ) (27 тис. осіб). Загальна чисельність — близько 44 тис. осіб. А. належать до балкано-кавказького підтипу великої європеїдної раси. Мова — абазинська абхазо-адизької групи північнокавказької сім'ї. Віруючі А. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, А. налічувалося 128 осіб (1989 р. — 113), найбільше в АР Крим — 27.

В Україні вважають рідною мову своєї національності 28 (21 %) А., російську — 86 (67 %), українську — 4 (3 %).

Абхазі — корінне населення Абхазії (АО Грузії) (93,3 тис. осіб. Проживають також в Аджарії та Туреччині. Належать до балкано-кавказького підтипу великої європеїдної раси. Мова — абхазька, абхазо-адизької групи північнокавказької сім'ї. Віруючі А. — християни (православні) і мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 1458 А. (1989 р. — 990), найбільше — в Одеській (410), Донецькій (272) та Луганській (93) областях, АР Крим (80) та місті Києві (67), решта розташована дисперсно, переважно на південному сході країни.

Мову своєї національності вважають рідною 317 А. (21 %), російську — 797 (54 %), українську — 268 (18 %).

Аварці — корінне населення Дагестану (РФ). Загальна чисельність — близько 650 тис. осіб. Належать до балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — аварська, нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Віруючі А. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, А. налічувалося 1496 осіб (1989 р. — 2677). Найбільше — у Донецькій (271),

Харківській (178), Дніпропетровській (178), Луганській (146) та Одеській (126) областях, місті Києві (111) та АР Крим (100).

Рідною мову своєї національності вважає 582 А. (39 %), російську — 761 (51 %), українську — 121 (8 %).

Австрі́йці — основне населення Австрії (близько 7,15 млн осіб). Загальна чисельність — близько 8,8 млн осіб. Належать до середньоевропейського підтипу великої європеїдної раси. Мова — австрійський варіант німецької мови. Віруючі А. — католики (90 %), протестанти-лютерани (6 %).

В Україні, за даними перепису 2001 року, налічувалося 112 А. (1989 р. — 64).

Мову своєї національності вважали рідною 12 % осіб, решта розмовляє українською — 22 %, російською — 66 %.

Агу́ли — корінне населення Дагестану (РФ). Загальна чисельність — 16,5 тис. осіб. Належать до балкано-кавказького підтипу великої європеїдної раси. Мова — агульська, нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Поширені лезгинська та азербайджанська мови. Віруючі А. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, А. налічувалося 108 осіб (1989 р. — 78). Найбільше — у Донецькій області (30).

Рідною мову своєї національності вважає 20 осіб, українську — 28, російську — 58.

Адиге́йці — корінне населення Адигеї (95,4 тис. осіб) та Краснодарського краю, загалом у РФ проживає близько 123 тис. осіб. Належать до балкано-кавказького підтипу великої європеїдної раси. Мова — адигейська, абхазо-адизької групи північнокавказької сім'ї. Віруючі А. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, А. налічувалося 338 осіб (1989 р. — 688). Найбільше — у Донецькій (54), Харківській (36), Дніпропетровській (30) областях.

Рідною мову своєї національності вважають 67 А. (20 %), українську — 19 (5 %), російську — 242 (71 %).

Азербайджанці — народ, основне населення Азербайджану (5 млн 805 тис. осіб). Загальна кількість — близько 17 млн. осіб.

Належать переважно до південного підтипу великої європеїдної раси. Мова — азербайджанська, входить до південно-західної (огузької) підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі А. — мусульмани, здебільшого шиїти.

В Україні, за даними перепису 2001 року, проживає 45176 осіб (1989 р. — 36,9 тис.). Найбільше — у Донецькій (8075), Харківській (5684), Дніпропетровській (5683), Луганській (3121) Одеській (2777), Запорізькій (2490) областях, АР Крим (3748), місті Києві (2567).

Рідною мовою вважають азербайджанську 23958 А. (52 %), українську — 3224 (7 %), російську — 16968 (37 %), кримсько-татарську — 102 (0,2 %).

Албанці — народ, основне населення Албанії. Загальна чисельність — близько 3 млн осіб. Належать до динарського підтипу балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — албанська, окремої групи індоєвропейської сім'ї.

За даними перепису населення 2001 року, в Україні проживає 3308 А. (1989 р. — 3343 особи), переважно в Одеській (1862) і Запорізькій (892) областях, де вони розселені компактно, решта — розпорошені.

Вважають рідною албанську мову 1740 (52 %) осіб, українську — 301 (9 %), російську — 1181 (35 %).

Вперше масова присутність А. на півдні України зафіксована у середині XVIII ст. А. входили до складу т. зв. Албанського війська, яке було утворене із переселенців після російсько-турецької війни 1768–1774 рр. і підписання Яського мирного договору. В 1795 р. вони поселилися неподалік Одеси, коло містечка Олександрівка. В 1784 р. до Криму прибула велика група А. із Молдови (2353 осіб). Її мали включити до складу Албанського війська, однак цього не сталося, і люди були розселені на території півострова. У 1862 р. частина А. переселилася в Приазов'я і на територію нинішнього Приазовського району Запорізької області (сучасні села Георгіївка, Гамівка, Дівненське).

Алеути — народ, корінне населення Алеутських островів, півострова Аляска та Командорських островів. Загальна чисельність — 3 тис. осіб. А. належать до проміжної арктичної (ескімоської) раси. Мова — алеутська, ескімосько-алеутської сім'ї.

Рідну мову зберегло небагато А., переважно перейшли на англійську та російську.

В Україні, за переписом населення 2001 р., налічувалося 6 А. (1989 р. — 25 осіб).

Одна особа вважає рідною мовою українську, 5 — російську.

Алтайці — корінне населення Республіки Алтай, Алтайського краю, Кемеровської області РФ. Загальна чисельність — 70,8 тис. осіб. Належать до проміжної південносибірської (туранської) раси. Мова — алтайська, південносибірської (східнотюркської) підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї. Поширена російська мова.

В Україні, за переписом населення 2001 року, було 81 А. (1989 р. — 150), розселені дисперсно.

Рідною мовою вважають алтайську 6 осіб, українську — 9, російську — 62.

Американці — основне населення США (понад 250 млн осіб). Антропологічно неоднорідні. Окремою етнорасовою групою А. є афроамериканці. Розмовляють американським варіантом англійської мови. Поширена також іспанська мова. Значна частина віруючих А. — протестанти, частина — католики, є прихильники численних сект і нетрадиційних культур.

В Україні, за переписом 2001 року, А. налічувалося 709 осіб (1989 р. — 11), які перебувають переважно у великих містах (зокрема в Києві — 295).

Рідною мовою вказали англійську — 556 (78 %), українську — 34 (4 %), російську — 88 (12 %) осіб.

Англіїці — основне населення Великої Британії (понад 60 млн осіб). Належать до атлантико-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — британський варіант англійської мови західно германської групи індоєвропейської сім'ї. Більшість віруючих — протестанти-англіканці, католики, інші.

За даними перепису 2001 року, в Україні мешкає 112 А. (1989 р. — 58), з них у Києві — 39.

Рідною мовою англійську вказали 50, українську — 16, російську — 37 осіб.

У XI ст., вигнані данцями, англійські принци перебували при дворі Ярослава Мудрого. Князь Володимир Мономах був одружений з Гідою (Гітою), донькою англосаксонського короля Гарольда II Годвінсона. Згадки про Давню Русь знаходимо у середньовічних англійських хроніках, зокрема, йдеться про торговельні контакти. Наприкінці XVI — на початку XVII ст., на Запорозькій Січі перебував англійській вояк-найманець Джон Сміт. Існує припущення про листування Олівера Кромвеля та Богдана Хмельницького. Шотландський генерал російської служби Патрик Гордон очолював російсько-український гарнізон Чигирин під час Чигиринських походів на турків 1677–1678 рр. Потрапляли в Україну і переселенці на південні терени. Це такі відомі родини, як Поули та Сінклери (перша половина XIX ст.).

Ара́би — більшість населення Бахрейну, Йорданії, Ємену, Катару, Кувейту, Лівану, Об'єднаних Арабських Еміратів, Оману, Саудівської Аравії, Сирії, в Африці — Алжиру, Західної Сахари (маври), Єгипту, Лівії, Мавританії (маври), Марокко, Судану, Тунісу та ін. Загальна чисельність — близько 170 млн осіб. Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — арабська, південної підгрупи західносемітської групи афроазійської сім'ї. Основна маса А. сповідує іслам. Переважають суніти; є шиїти різних толків, друзи, нусайрити; ібадити, християни — копти, мароніти, православні, мелькіти тощо.

В Україні, за переписом населення 2001 року, 6575 А. (1989 р. — 1240). Мешкають переважно у великих містах (зокрема в Києві — 1426), в Одеській — 1320, Харківській — 985, Дніпропетровській — 525, Донецькій областях — 470.

Рідною мовою назвали арабську 4071 особи, українську — 897, російську — 1235, кримськотатарську — 3.

Ассирі́йці — народ, який населяє країни Близького Сходу та Закавказзя. Загальна кількість — 350 тис. осіб. Мова — ассирійська (новосирійська, новоарамейська, сирійська). Поширені також грузинська, вірменська, азербайджанська, арабська, перська та ін. мови. Віруючі А. — християни (православні, несторіани).

За даними перепису 2001 року, в Україні живе 3143 А. (у 1989 р. — 2759 осіб), зокрема у Донецькій (933), Херсонській (310), Дніпропетровській (272) областях і місті Києві (317).

Назвали рідною мову своєї національності 833 (26 %) особи, українську — 408 (13 %), російську — 1730 (55 %).

На територію України А. потрапили під час Першої світової війни, після розгрому антиосманського повстання 1914 р. і геноциду А., що розпочався 1915 року. Частина з них (селяни-біженці з Карського округу Туреччини) потрапила в Україну. В основному А. селилися у містах на сході та півдні, займаючись здебільшого дрібною торгівлею, ремонтом та чищенням взуття.

Більшість А., які осіли в Україні, зберегли громадянство іноземних держав.

Афганці — основне населення Афганістану (9,5 млн осіб) та північно-західного Пакистану (15 млн осіб). Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Розмовляють афганською мовою (пушту, або пашто), східної підгрупи іранської групи індоєвропейської родини. Поширена також мова дарі (фарсі-кабулі). За віросповіданням А. — мусульмани-суніти (крім групи дзадзі-шіїти).

В Україні, за даними перепису 2001 року, 1008 А. (1989 р. — 360 осіб), з них у Києві — 301, Одеській — 214, Харківській областях — 135.

Рідною мовою назвали афганську 551 (55 %), українську — 60 (6 %), російську — 213 (21 %) осіб.

Б

Балкарці — корінне населення Кабардино-Балкарії (РФ). Загальна чисельність — 85,1 тис. осіб. Належать до балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — карачаєво-балкарська, кипчацької (західної) підгрупи тюркської групи алтайської мовної сім'ї. Віруючі Б. — мусульмани-суніти.

В Україні, за даними перепису 2001 року, налічувалося 206 Б. (1989 р. — 244 особи), які проживають переважно у південно-східних регіонах України.

Рідною мовою вважають карачаєво-балкарську 40 осіб, українську — 36, російську — 115 осіб.

Башки́ри — корінне населення Башкирії (РФ). Основна частина Б. проживає у горах Південного Уралу, в степах Зауралля та у лісостепу Приуралля. Загальна чисельність — 1449,2 тис. осіб. Антропологічно Б. неоднорідні; частина Б. належить до субуральського типу проміжної уральської раси, інша частина — до східноєвропейського типу проміжної середньоевропейської раси і третя — до типу проміжної південносибірської раси. Мова — башкирська, західної підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї; поширені також татарська та російська мови. Віруючі Б. — мусульмани-суніти.

В Україні, за даними перепису населення 2001 року, налічувалося 4253 Б. (1989 р. — 7402 особи), зокрема у АР Крим — 728, Донецькій — 662, Дніпропетровській — 337, Луганській — 299, Одеській — 274, Харківській — 202, Запорізькій областях — 199, місті Києві — 198 осіб.

Вважає рідною мовою башкирську 843 Б. (20 %) українську — 336 (8 %), російську — 2920 (67 %), кримськотатарську — 24.

Белу́джи — народ, що живе на півдні Пакистану (Белуджистан, частково Синд); також в Ірані, Афганістані, Туркменії та Таджикистані, арабських країнах (Катарі, Омані та інших). Загальна чисельність — 4400 тис. осіб. Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Розмовляють мовою балучі, північно-західної підгрупи іранської групи індоєвропейської сім'ї. Поширені також мови перська, дарі, пушту, туркменська, російська. Б. — переважно мусульмани-суніти із залишками язичницьких вірувань.

За переписом населення 2001 року, Б. в Україні налічувалася 31 особа (1989 р. — 45), з них у Києві — 13, решта розпорошені.

Вважають рідною мовою балучі 16 осіб, українську — 6, російську — 7.

Біло́руси — основне населення Білорусі (7904,6 тис. осіб). Загальна чисельність — близько 10,5 млн осіб. Б. належать переважно до східноєвропейського типу проміжної середньоевропейської раси (у межах великої європеїдної раси). Розмовляють білоруською мовою, східної підгрупи слов'янської групи

індоєвропейської сім'ї. Поширені також польська, литовська мова.

Віруючі Б. — переважно православні, близько 25 % — католики.

Згідно з переписом 2001 року, чисельність Б. в Україні — 275763 особи (у 1989 р. — 440 тис.), що становить 0,57 % населення України (1989 р. — 0,9 %). Серед них: у Донецькій — 44525 осіб (16 %), Дніпропетровській — 29528 (10 %), Луганській — 20587 (7 %), АР Крим — 29285 (10 %), місті Києві — 16549 (6 %). Концентрація у місцях компактного розселення — переважно у Рівненській області — 11827 осіб — є помітно меншою, ніж в індустріальних та урбанізованих регіонах. В інших областях, суміжних із Білоруссю (Волинській, Житомирській, Київській), кількість Б. значно менша.

За рідну білоруську мову вважають 54573 особи (19,7 %), українську — 48202 (17,4 %), російську — 172251 (62,4 %), молдавську — 42.

Поселення Б. на терені України почалося ще в ранньому Середньовіччі. Історичні джерела донесли до нас імена багатьох майстрів, вихідців з Полоцької, Туровської, Мозирської земель, які жили й працювали в Києві.

Значна частина Б. оселилася на території України у XVI — XVII ст., зокрема в Києві, Черкасах, Каневі, Звенигороді, Луцьку.

У другій половині XVII — першій половині XVIII ст. переселення Б. в Україну значно збільшилося. Вихідці з Білорусі поселилися на спустошених війнами Подніпров'ї, Волині, Слобожанщині.

Наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст. великих масштабів набула міграція поміщицьких селян із білоруських вотчин на вільні землі Причорномор'я. Внаслідок цього утворилися білоруські села на Миколаївщині, в межиріччі Інгульця та Інгулу.

У 30–40-х роках XIX ст. на південь України було переселено декілька тисяч сімей дрібної білоруської шляхти, позбавленої дворянських звань після польського повстання 1830–1831 рр.

Упродовж XIX ст. інтенсивність міграції з Білорусі в Україну посилювалась і досягла значних розмірів. За переписом 1897 року, лише в Київській губернії Б. налічувалося 6395 осіб.

У другій половині XIX ст. більшість білоруських переселенців ставали робітниками на промислових підприємствах Поділля, а також Донбасу й Придніпров'я.

У роки Першої світової та громадянської воєн міграція з Білорусі в Україну різко зменшилась і лише із середини 20-х років почала поволі зростати.

У цей період в Україні проживало близько 76 тис. Б. Переважна їх більшість була розселена дуже розпорошено в українсько-білоруському пограниччі та індустриальних центрах Донбасу й південного регіону, не утворюючи компактних етнічних масивів. Ця обставина в умовах форсованої індустриалізації та швидкого зростання кількості робітників прискорювала їхню асиміляцію і втрачу національних ознак.

Болгáри — основне населення Болгарії. Загальна чисельність — понад 9,4 млн. У Болгарії — понад 8,8 млн осіб. Б. належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Розмовляють болгарською мовою, південної підгрупи слов'янської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі — переважно православні, є невеликі групи католиків і протестантів; чимало мусульман.

В Україні, за даними перепису 2001 року, проживають 204574 Б., що становить 0,42 % (у 1989 р. — 233,8 тис.; або ж 0,45 %) населення України. З них в Одеській — 150683 (73 %), Запорізькій — 27764 (13 %), Миколаївській — 5614, Донецькій областях — 4833 особи.

Вважають рідною болгарську мову 131237 (64 %) осіб, українську — 10277 (5 %), російську — 62067 (30 %), молдавську — 205. У місцях компактного розселення: болгарську — 78 %, російську — 19 %, українську — 2 %. Простежується тенденція до збільшення мовців російською, кількість мовців українською залишається стабільною.

Переселення Б. на територію України почалося ще у другій половині XVIII ст. і тривало до кінця 70-х років XIX ст. На початку XIX ст. на замовлення російського уряду Б. заселяють південні степи України, займаючись землеробством, тваринництвом, торгівлею, ремеслом.

У часи громадянської війни та голоду 1921–1923 рр. Б. змушені були повернутися до Болгарії.

У 1920 р. у 40 болгарських селах Таврії, в основному у Бердянському повіті, проживало 100 тис. Б., на Херсонщині в десяти болгарських селах Криму налічувалося 45 тис. осіб. Децю меншу кількість Б. зафіксував перепис 1926 р. — 223,1 тис. осіб, що становило 0,6 % населення республіки.

У 1924–1925 р. на Мелітопольщині були сформовані болгарські райони — Романівський (у 1925 р. перейменований на Колорівський і Цареводарівський (у 1927 р. перейменований на Ботевський), Великобуялицький (у 1926 р. перейменований на Благоевський), у 1927 р. — Вільшанський район.

У 1939 р. налічувалося 52 болгарські селищні ради.

У 30-х роках ХХ ст. вчителів болгарських шкіл випускав болгарський сектор Одеського пединституту, що мав три факультети; у 1932 р. було відкрито болгарський сектор при Одеському сільськогосподарському інституті.

Репресії 1937–1938 рр. торкнулися усіх прошарків Б., особливо інтелігенції. Було ліквідовано територіальну болгарську автономію. Депортації Б. тривали і в середині 1940-х років.

Сьогодні основне болгарське населення України і Молдови зосереджене в 57 болгарських селах, міське — переважно у містах Болград та Ізмаїл.

Найкомпактніше Б. заселений Болградський район на Одещині. Із 81,6 тис. жителів 19 населених пунктів району основна частина — Б. У багатьох школах Одещини навчання ведеться болгарською мовою. У місті Болград відкрито болгарсько-українську гімназію.

Педагогічні кадри для шкіл у місцях компактного проживання Б. готують Ізмаїльський пединститут, Бердянський та Львівський університети, Білгород-Дністровське педагогічне училище.

В Одесі виходить болгарський тижневик “Роден край”. Транслюються радіо- та телепередачі болгарською мовою.

Буря́ти — корінне населення Бурятії, Усть-Ординського Бурятського АО Іркутської області та Агінського Бурятського АО Читинської області РФ. Загальна чисельність — близько 500 тис. осіб. Належать до центральноазійського типу великої монголоїдної раси. Мова — бурятська, монгольської групи ал-

тайської сім'ї. Більша частина західних Б. православні, проте зберегли шаманство, віруючі у Забайкаллі — ламаїсти.

В Україні, за переписом 2001 року, налічується 391 Б. (у 1989 р. — 849), які розселені переважно у містах.

Вважають рідною мовою бурятську — 41 (10 %), українську — 35 (8 %), російську — 312 (79 %) осіб.

В

В'єпси — проживають групами на півдні Карелії (південно-західне узбережжя Онезького озера), у північно-східних районах Ленінградської і північно-східних районах Вологодської області РФ. Загальна чисельність — 12,5 тис. осіб, з яких 49,6 % мешкають у Карелії. Належать до біломоро-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — в'єпська, прибалтійсько-фінської підгрупи фінно-угорської групи уральської сім'ї. Віруючі В. — православні.

В Україні, за переписом 2001 року, налічується 281 В. (1989 р. — 169 осіб), які розпорошені і компактно не проживають.

Вважають рідною мовою в'єпську 3 %, українську — 66 %, російську — 22 %.

В'єтнамці — основне населення В'єтнаму (53 млн осіб). Належать до південноазійської раси. Мова — в'єтнамська, в'єт-мионзької групи австроазійської сім'ї. Серед більшості віруючих В. поширений буддизм (пов'язаний з даосизмом, конфуціанством, культом предків); є католики, протестанти, прихильники синкретичних релігій.

За переписом 2001 року, в Україні налічується 3850 В. (1989 р. — 472), з них у Харківській області — 2440 (63 %), Києві — 469, решта розпорошена по великих містах.

Вважають рідною в'єтнамську мову 94 % В.

Вірмени — основне населення Вірменії (3083,6 тис. осіб). Загальна кількість — понад 6,5 млн осіб. В. належать до арменідного типу великої європеїдної раси. Вірменська мова утворює окрему групу індоєвропейської сім'ї.

За переписом населення 2001 року В. в Україні налічувалося 99894 особи (1989 р. — 54200).

Мову своєї національності вважають рідною 50563 (50 %) В., російську — 43105 (43 %), українську — 5798 (5 %).

Найбільша кількість проживає у південно-східних регіонах України та у місті Києві.

Поселення В. на території України бере початок у IV–VII ст. Упродовж XI–XVII ст. у різних її регіонах, в основному в Західній, Правобережній Україні, Криму, утворюються вірменські колонії — у Львові, Кам'янці-Подільському, Володимирі, Луцьку, Станіславі (сучасний Івано-Франківськ), Язлівці, Бродях тощо. Займалися В. землеробством, торгівлею, ремісництвом, садівництвом, виноградарством.

У Середньовіччі вірменські купці брали участь у торгівлі України з країнами Близького Сходу, Балканського півострова, Росією. У Кам'янці-Подільському В. до 1790 р. мали свій магістрат.

У вірменських колоніях високого рівня досягла культура: розвивалася історіографія, літописання, народна творчість, книгодрукування, освіта. У Львові діяли — вірменська колегія (1664–1781 рр.), з 1701 р. — вірменсько-українська колегія, вірменські бібліотеки, театри.

На запорозьких землях у кінці 70-х — початку 80-х років XVIII ст. за чисельністю на третьому місці після українців (64 %) і греків (13,7 %) були В. (10,6 %).

У 20-х роках ХХ ст. найбільша кількість В. — 5 тис. осіб — проживали у Харкові. Тут для В. було створено клуб, школу на 90 учнів, просвітницьку організацію “Хабтан”, виходила газета “Кармир Угір”. По одній вірменській школі було відкрито у Києві та Одесі, 12 шкіл функціонували в Криму.

У роки сталінського свавілля серед депортованих із Кримського півострова було багато і В.

Сьогодні в Україні діють вірменські національно-культурні товариства, недільні школи для дорослих і факультативи для дітей з вивчення вірменської мови та літератури. Уроки вірменської мови проводять в українських школах, де купно живуть В.

Г

Гагау́зи — етнічне ядро гагаузького етносу проживає на території сучасної Молдови, де, за даними перепису населення 1989 року, було 153,5 тис. Г.; разом із Г. України вони станов-

лять переважну більшість (80 %) усіх Г. світу. Г. належать до середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — гагаузька, південно-західної (огузької) підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічується 31923 Г. (у 1989 р. — 31967), з них в Одеській області — 27617, До-нецькій — 494, Запорізькій — 268.

Переважна більшість (71 %) рідною вважає гагаузьку мову (у 1989 р. — 79 %), розмовляють також російською (18 %) та українською (3 %). Поза межами Одеської області кількість мовців Г. мовою різко зменшується.

Віруючі Г. — православні. Традиційні вірування зазнали тюркського впливу.

Ця меншина постійно, хоча й невеликими темпами, зростає: 1959 р. — 23,5 тис. осіб, 1970 р. — 26,5 тис., 1979 р. — 29,4 тис., 1989 р. — майже 32 тис. Це — переважно сільські жителі (73 % всієї меншини), що пов'язано зі збереженням традиційного господарювання: садівництво, городництво, виноградарство, вівчарство.

Голландці — основне населення Нідерландів (15 млн осіб). Належать до атлантико-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — нідерландська, західногерманської групи європейської сім'ї. Більшість віруючих — протестанти-кальвіністи.

В Україні, згідно з переписом 2001 року, проживає 139 осіб, 48 % відсотків з яких розмовляє російською мовою, рідною та українською — приблизно по 25 %. Попередній перепис Г. в Україні не фіксує, тому сучасні дані щодо рідної мови викликають сумнів.

Гре́ки — основне населення Греції (9,5 млн осіб). Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси, деякі північні групи — до балкано-кавказького типу. Мова — новогрецька, індоєвропейської сім'ї мов. За мовою Г., які живуть в Україні, поділяються на дві групи: греки-елліни (новогрецький діалект) і греки-татари (тюркська мовна група). Віруючі Г. — православні.

За переписом 2001 року, в Україні проживає 91548 Г. (1989 р. — 98594), з яких рідною мовою вважають грецьку 6 %,

російську — 88 %, українську — 4,7 %. Проживають Г. переважно у Донецькій області — 85 % загальної чисельності в Україні та АР Крим (3 %), інших південних областях. Чисельність українських Г. зменшується внаслідок еміграції.

Перші колонії грецьких держав-метрополій виникли на узбережжі Чорного моря ще в античну добу десь із середини I тис. до н. е. Найдавнішою грецькою колонією на території сучасної України було поселення на острові Березань, засноване у другій половині VII ст. до н. е. Заснування інших грецьких колоній у Північному Причорномор'ї припадає в основному на VI ст. до н. е. На правому березі Дністровського лиману на місці сучасного Білгорода-Дністровського було засновано Тіру, Бузького лиману — Ольвію, на берегах Боспору Кіммерійського (Керченської протоки) — Пантікапей (сучасна Керч), Тірітаку, Німфей, далі на захід узбережжя Криму в VI ст. до н. е. виникла Керкінітида (сучасна Євпаторія), в кінці V ст. до н. е. — Херсонес Таврійський.

Найбільша хвиля грецької еміграції — після російсько-турецької війни 1768–1774 рр. Більшість емігрантів — це солдати і офіцери восьми добровольчих батальйонів, сформованих з Г., які брали участь у війні проти Туреччини на стороні Російської імперії. Разом з ними після закінчення війни емігрувало також багато мешканців Егейського архіпелагу. У цей час були утворені Таганрозька та Херсонська грецькі громади.

З цією хвилею еміграції Г. з Балкан збіглося переселення грецького населення з Криму на узбережжя Азовського моря. Від початку осілі в Приазов'ї Г. утворили дві групи: греки-елліни (новогрецький діалект) і греки-татари (тюркська мовна група).

Греки-елліни у 1779 р. заснували місто Маріуполь і 12 сіл біля нього: Сартана, Чермалик, Каракуба, Стиля, Волноваха, Константинополь, Великий Янисоль, Чердакли, Ялта та Гурзуф; греки-татари — 10 сіл: Старий Крим, Карань, Ласпі, Бешеве, Улакли, Камара, Старий Керменчик, Новий Керменчик, Мангуш. З часом поблизу них виникли й інші поселення. Відомі також пізніші заселення Г. у Приазов'ї. Так, 1829 року грецькі переселенці з Туреччини заснували село Анадоль.

Друга російсько-турецька війна 1781–1791 рр. спричинила нову хвилю грецької еміграції. На початку XIX ст. Одеса стала

одним із найважливіших пунктів міжконтинентальної грецької торговельної мережі.

У 1783 р. до Російської імперії був приєднаний Крим, після чого поряд із греками-старожилами там почали з'являтися нові грецькі переселенці. На початку XIX ст. грецьке населення Криму становило 16,5 тис. осіб.

Внаслідок перемоги Російської імперії над Туреччиною у війні 1806–1812 рр. до її складу ввійшла Бессарабія. Це зумовило кількісне збільшення грецького населення півдня України. Найчисленнішими грецькими громадами в Бессарабії були Ізмаїльська та Акерманська.

Суттєві зміни у кількісному складі грецького населення півдня України відбулися у середині 40-х років XX ст. У 1944 р. разом з кримськими татарами, вірменами та болгарями з Криму було депортовано 14,7 тис. Г.

Слід зазначити, що і в останні десятиліття між трьома переписами населення 1970, 1979 і 1989 рр. кількість грецького населення зменшилась. Це спричинено не лише етнічними процесами та природним рухом в їхньому середовищі, а й міграцією Г. за межі України, до своєї етнічної батьківщини, особливо в останні роки.

Нині в Україні діють навчально-виховні заклади, де вивчають новогрецьку мову; транслюють радіо- та телепередачі; провадять свою діяльність товариства.

Грузини — основне населення Грузії (3787,4 тис. осіб, зокрема в Абхазії — 239,9 тис., Аджарії — 324,8 тис., Південній Осетії — 28,5 тис.). Мова — грузинська, картвельської сім'ї. Віруючі Г. — православні, частина — мусульмани-суніти.

За переписом 2001 року, Г. в Україні налічувалося 34199 осіб (1989 р. — 23540 осіб). Переважна більшість проживає у південно-східних регіонах та місті Києві.

Мову своєї національності вважають рідною 12447 осіб (52,9 %), російську — 10035 (29 %), українську — 967 (4,1 %), іншу — 91 (0,4 %).

Перші численні поселення Г. були засновані в Україні у 40-х роках XVIII ст. на базі військових та поміщицьких осередків, типових для Південної України того часу.

Д

Даргінці — корінне населення Дагестану. Загальна чисельність Д. — 365 тис. осіб, з яких у Дагестані — 280,4 тис., а у РФ загалом — 353,3 тис. осіб. Належать до західного варіанту антропологічного типу дагестанців. Мова — нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Віруючі Д. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 1610 Д. (1989 р. — 1550 осіб), з яких рідною мовою вважають даргінську 25 %, російську — 59 %, українську — 12 %.

Розселені розпорошено переважно у південно-східних регіонах України.

Долгани — проживають у Таймирському (Долгано-Ненецькому) АО Красноярського краю РФ. Загальна чисельність — 6,9 тис. осіб. Належать до північноазійського типу великої монголоїдної раси. Мова — долганський діалект якутської мови (чи окрема мова якутської підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї). Традиційні вірування — анімізм, шаманство, поширилося православ'я.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 26 Д. (1989 р. — 182 особи), з яких вважали рідною мовою російську 10 осіб, долганську — 4, українську — 2.

Дунгани — народ, який проживає переважно в долині річки Чу у Казахстані (30,2 тис. осіб), Киргизії (36,9 тис.) та Узбекистані (1106 осіб). Загальна кількість — понад 69,3 тис. осіб. Належать до далекосхідного типу великої монголоїдної раси. Мова — дунганська, сінотибетської сім'ї; поширені також киргизька, казахська, російська. Віруючі Д. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 133 Д. (1989 р. — 140 осіб), з яких вважають рідною мовою дунганську 4 особи, російську — 49, українську — 74 особи.

Е

Ев'ени — народ, який проживає на півночі Сибіру, в деяких районах Магаданської та Камчатської областей, в Охотському

районі Хабаровського краю та в північно-східних районах Якутії (РФ). Загальна чисельність — 17,2 тис. осіб. Належать до байкальського варіанта континентального типу великої монголоїдної раси. Мова — евенська, тунгусо-маньчжурської групи алтайської сім'ї.

У XIX ст. наведені до православ'я, але зберегли різноманітні форми дохристиянських вірувань (шаманство тощо).

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 104 Е. (1989 р. — 25 осіб), з них більшість під час перепису рідну мову не вказала.

Евѣнки — народ, який проживає на півночі Сибіру від Лівобережжя Єнісею до Охотського моря та від заполярної тундри до Ангари та Амуру. Чисельність у РФ — 29,9 тис. осіб, у Китаї — близько 20 тис. осіб. Належать до байкальського варіанта континентального типу великої монголоїдної раси; на півдні розселення фіксується домішка центральноазійського расового типу. Мова — евенкійська, тунгусо-маньчжурської групи алтайської сім'ї.

На початку XVII ст. Е. були наведені до православ'я, але фактично зберегли дохристиянські вірування (анімізм, шаманство тощо).

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 48 Е. (1989 р. — 111 осіб), переважна більшість вважає рідною мовою російську.

Е́нци — народ, який проживає в Таймирському АО Красноярського краю РФ. Чисельність, за різними оцінками, від 200 до 300 осіб. Належать до уральської перехідної раси. Мова — енецька самоїдської групи уральської сім'ї. Віруючі Е. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, проживає 26 Е. (1989 р. — 1). Таке різке зростання чисельності Е. децю сумнівне.

Есто́нці — народ, основне населення Естонії (963,3 тис. осіб). Належать до західнобалтійського та східнобалтійського типів атлантико-балтійського підтипу великої європеїдної раси. Мова естонська, прибалтійсько-фінської підгрупи фінно-угорської

групи уральської сім'ї. Більша частина віруючих — протестанти (лютерани); є також православні.

За переписом 2001 року, в Україні проживає 2868 Е. (1989 р. — 4202).

Перші естонські поселенці з'явилися у травні 1861 р. на півдні України, в основному на території сучасних сіл Берегове, Віліно Бахчисарайського району, Абрамівка Сімферопольського району та ін.

За переписом 1897 року, в Україні (без Галичини і Закарпаття) проживало 2227 Е., з них 1887 (69,2 %) осіб — у сільській місцевості. Найбільше Е. (2210 осіб) мешкало тоді в Таврійській губернії. Основними видами занять були — землеробство, хатня обслуга, військове ремесло, швацтво.

Після Першої світової та громадянської воєн частка естонського населення України зросла насамперед внаслідок міграцій військового та робітничого контингенту.

У 1920 р. було створено естонську секцію (відділ) агітації та пропаганди при ЦК КП(б)У. Секція існувала також в Одесі. Водночас у Харкові діяв естонський комітет. За статистичними даними 1921 року, у Криму проживало 2367 (0,3 % всього населення) Е.

У 1930 р. у місцях компактного поселення Е. у Криму були створені національні сільради: у Сімферопольському районі — 2, Джанкойському — 1. У 1924–1925 навчальному році на півострові діяло 5 естонських шкіл, де вчилася 131 дитина. У роки тоталітарного режиму Е. зазнали репресій.

Є

Євреї — основне населення Ізраїлю. Загальна чисельність — близько 12,8 млн осіб. Мова — іврит (давньоєврейська) семітської мовної сім'ї. Антропологічно неоднорідні, критерієм етнічної належності до Є. є конфесія. Віруючі Є. — юдаїсти. В Україні розрізняють також євреїв гірських (166 осіб), євреїв грузинських (108 осіб), євреїв середньоазійських (13 осіб). Порівняно з 1989 р. чисельність Є. зменшилася майже на 79 %, з 486 тис. до 103,5 тис. (0,2 % населення України, за переписом 2001 року), з яких лише 3 % зберегли рідну мову; решта розмовляє російською (83 %) та українською (13,5 %).

Відомі поселення Є. у Криму в I ст. до н. е. У VI — VIII ст. Є. населяли Хозарський каганат, який у кінці X ст. гине під ударом Київської Русі. У X—XIII ст. Є. були розселені в Чернігові, Водимирі-Волинському, Перемишлі (т. зв. кенааніти зі специфічним єврейським етнолектом на основі давньоруської мови (проіснували до початку XVII ст).

Масова міграція Є. в Україну почалася після укладення Люблінської унії 1569 р. Вже на початку XVII ст. в Україні налічувалося близько 120 тис. Є. У XVIII ст. в Україні зародилася релігійна течія хасидизм. Міграції Є. у південні регіони України у XIX — першій половині XX ст. призвели до утворення центру єврейського розселення в Одесі.

На рубежі XIX—XX ст. в Україні вже мешкало близько 2,3 млн. Є.

У 1917 р. виникли єврейські політичні організації (Поалей Ціон, Бунд, Фолькспартей та ін.), представники яких увійшли до складу Української Центральної Ради; сформовано було міністерство єврейських справ; офіційно визнано єврейську мову (ідиш) тощо.

Популярні свого часу звинувачення Директорії УНР і “петлюрівців” у сприянні єврейським погромам 1917–1921 рр. є безпідставними. Директорія та провід українського війська забороняли та перешкоджали вчиненню подібних акцій, проте реальний контроль уряду за територією та численними отаманськими формуваннями був мінімальним. Не дивно, що коли радянська влада оголосила антисемітизм і погроми поза законом, частина єврейського населення перейшла на сторону більшовиків.

У 1919–1936 рр. при Академії наук України діяли відділи, що вивчали єврейську історію та культуру; існувало близько 393 шкіл, де навчання проводили на ідиш, 4 педтехнікуми, єврейський відділ при Інституті народної освіти в Одесі, Всеукраїнський музей єврейської культури ім. Менделє (Одеса), Центральна державна єврейська бібліотека (Київ). У 1925 р. у Харкові відкрився Державний єврейський театр.

В УРСР, за даними 1926 року, мешкало 1 млн 580 тис. Є., що становило 5,4 % усього населення Радянської України. 1925 року — 25 % Є. працювало у складі державного урядового апарату; 26,7 % — у господарсько-фінансових установах. Най-

більше скупченість в Україні у 20–30-х роках була в Одесі — 140 тис., Харкові — 81,5 тис. осіб. У 30-ті роки в УРСР існувало п'ять єврейських національних районів: Калініндорф на Херсонщині, Сталіндорф на Дніпропетровщині, Новозлатопольський район на Запоріжжі; Фрайдорф і Ларіндорф у Північному Криму. Мова ідиш у цих районах була офіційною.

За час німецької окупації в Україні (1941–1944 рр.) Є. населення зменшилося на 1 млн 400 тис.

Після проголошення у 1948 р. держави Ізраїль Є. СРСР заборонили репатріюватися до нього, і лише у 70–80-х роках інтенсифікувався процес еміграції Є. в основному до Ізраїлю, США, ФРН.

Сьогодні єврейську мову вивчають в Київському педучилищі № 3, Південноукраїнському педагогічному університеті ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса), Міжнародному Соломоновому університеті, діють також — Інститут єврейської матеріальної культури України, Кабінет єврейської історії і культури (НАН України).

Мистецькі традиції єврейського народу представляють два театри в Києві — “Штерн” і “Мазлтов”, 20 самодіяльних фольклорно-етнографічних та естрадних ансамблів.

I

Іжорці — народ, який проживає у Ломоносівському та Кінгісепському районах Ленінградської області РФ. Загальна чисельність у межах колишнього СРСР — 820 осіб. Належать до біломорсько-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — іжорська, прибалтійсько-фінської підгрупи фінно-угорської сім'ї. Нині І. розмовляють переважно російською мовою.

В Україні, за переписом населення 1989 року, налічувалося дев'ять І. Дані Всеукраїнського перепису 2001 року щодо І., вочевидь, помилкові, вказуючи їхню кількість 812 осіб, що становить 99 % загальної чисельності цього етносу, причому з них 90 % начебто вважає рідною мовою кримськотатарську.

Інгуші — народ, що проживає у Ічкерії та Інгушетії (РФ). Загальна чисельність — понад 237 тис. осіб. Належать до балканокавказького типу великої європеїдної раси. Мова — нахської

чи вайнахської гілки кавказьких мов, до якої близька чеченська. Віросповідання — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, проживало 455 І. (у 1989 р. — 466 осіб), переважно у південно-східних областях.

З них рідною мовою вказали інгуську 36 %, російську — 52 %, українську — 6 %.

Іспанці — основне населення Іспанії (понад 27 млн осіб). Загальна кількість — близько 30 млн осіб. Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — іспанська, романської групи індоєвропейської сім'ї. І. здебільшого католики.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 965 І. (1989 р. — 729), з яких вважають рідною мовою іспанську 146 осіб (22 %), українську — 412 (42 %), російську — 379 (39 %).

Італійці — основне населення Італії (понад 53 млн осіб). Загальна чисельність — понад 65 млн осіб. Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — італійська, італо-романської підгрупи романської групи індоєвропейської сім'ї. Більшість І. — католики.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 420 І. (1989 р. — 316), з яких вважають рідною мову італійську 91 особа, російську — 199, українську — 110.

Ітельмені — корінне населення півострова Камчатка (РФ). Загальна кількість — 2429 осіб (1989 р.). Належать до арктичного типу великої монголоїдної раси. Мова — ітельменська, чукотсько-камчатської групи; більшість І. розмовляє російською мовою. Віруючі І. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, проживає 18 осіб (1989 р. — 2 особи); з них більшість вважає рідною мовою російську.

К

Кабардинці — корінне населення Кабардино-Балкарії (РФ), де проживає близько 364 тис. осіб. Належать до проміжного між кавкасіонським та понтійським антропологічними типами бал-

кано-кавказького підтипу великої європеїдної раси. Мова — кабардинська, адизько-абхазької гілки кавказьких мов. Віруючі — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічується 473 особи (1989 р. — 959 осіб), розселені переважно у південно-східних областях; з них вказали як рідну мову російську — 67 %, кабардинську — 21 %, українську — 12 %.

Каза́хи — корінне населення Казахстану. Загальна чисельність — понад 9 млн осіб. Належать до південносибірської (туранської) перехідної раси. Мова — казахська, кипчацької підгрупи тюркської групи алтайської мовної сім'ї. Віруючі К. — мусульмани-суніти.

За даними перепису 2001 року, в Україні проживає 5526 осіб (1989 р. — 10505 осіб).

Рідною мовою вважають російську — 62 % К., казахську — 18 %, українську — 14 %. У попередній період рідною мовою вважали казахську 62,3 %, російську — 51 %, українську — 4,8 %. Розселені в Україні розпорошено, переважно у південно-східних областях та Києві.

Калми́ки — основне населення Калмикії (РФ) — 146,3 тис. осіб. Загальна чисельність — 177 тис. Належать до центрально-азійського типу великої монголоїдної раси. Мова — калмицька, західної підгрупи монгольської групи алтайської сім'ї.

Віруючі К. — буддисти-ламаїсти, підпорядковані тибетському Далай-ламі, частина — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 325 К. (1989 р. — 635 осіб).

Територією сучасної України К. кочували до початку XIX ст. Українські народні назви — калмик, кемлик, комлик, камук, кімлик — частково збереглися досі.

К. утворили кілька кочових регіонів — у Північному Приазов'ї (від 50-х років XVII ст.), на Слобідській Україні (із 70-х років XVII ст.), у Північному Криму (після 1783 р.).

Сліди перебування К. збереглися в багатій гідро- й топоніміці басейні Сіверського Дінця, над Самарою й Азовським морем — яр, балка, ліс, могила, вершина. В український побут XVIII–XIX ст. увійшли кімличка (вид люльки), калмицькі чоботи, ка-

пелюхи, сідла, кінська зброя. К. згадуються в українському фольклорі.

Кана́дці — населення Канади, яке складається з двох основних спільнот — англо-канадців та франко-канадців, що сформувалися у XVIII–XIX ст., та численних пізніших етнічних груп мігрантів (німців, італійців, українців, поляків, словаків та інших), які по-різному зберігають етнічну самосвідомість. Антропологічно неоднорідні. Загальна чисельність близько 31 млн осіб. Мова — англійська та французька.

Віруючі К. — в основному протестанти та католики.

В Україні проживає 51 особа (2001 р.), розмовляють переважно англійською та французькою мовами.

Кара́їми — нині невелика тюркська народність, представники якої живуть у АР Крим, містах Одещини, Миколаївщини, релікти — в містах Західної України, розпорошено — в містах цілої України. Загальна чисельність у країнах колишнього СРСР — близько 2,6 тис. осіб. К. вважаються самостійним етносом. Розмовляють караїмською мовою кипчацької групи тюркських мов. Релігія К. — караїмство, яке ґрунтується на Старому Завіті.

Загальна кількість К. в Україні, за переписом 2001 року, — 1196 осіб. З них вважають рідною караїмську мову — 5 %, російську — 70 %, українську — 13 %, кримськотатарську — 1,6 %.

Після занепаду Хозарської держави (наприкінці X ст.) конфесійні громади К., зберігалися в степах Приазов'я (XII–XIII ст.) та Криму (донині). У XIII ст. в Криму оселилася значна кількість К., переважно з Візантійської імперії. У столиці кримських ханів Солхате (нині Старий Крим) громада К. існувала у XIV ст.

Після приєднання Криму до складу Російської імперії (1783 р.) у 1835 р. — замість євреї-караїми вони отримали назву “росіяни-караїми старозавітного віросповідання” (пізніше просто караїми). У 1837 р. у Таврійській губернії К. дістали права релігійного самоврядування. Резиденцією гахама (хахама, глави караїмського духовенства) була Євпаторія, тут діяла караїмська друкарня. У 1863 р. К. були цілком зрівняні в правах з жителями Російської імперії.

Після 1917 р. частина кримських К. емігрувала до Польщі, Франції, Німеччини, Туреччини.

Каракалпа́ки — народ, який проживає у Каракалпакії, а також у Ферганській та Хорезмській області Узбекистану, в Туркменістані, Казахстані та Афганістані. Загальна чисельність — 423,5 тис. осіб. Корінне населення Каракалпакстану (389,1 тис. осіб). Належать до середньоазійських расових груп з монголоїдною домішкою. Мова — каракалпацька, кипчацької підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі К. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 117 К. (1989 р. — 273 особи); з них вважають рідною мовою каракалпацьку 34 %, російську — 42 %, українську — 10 %.

Карача́ївці — народ, який в основному проживає переважно у Карачаєво-Черкесії (РФ) (понад 129,4 тис. осіб). Мова — карачаєво-балкарська, західнокипчацької підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі К. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 190 К. (1989 р. — 342 особи); з них вважають рідною мовою карачаївську 18 %, російську — 60 %, українську — 11 % К.

Каре́ли — корінне населення Карелії (78,9 тис. осіб). Належать до біломорсько-балтійського типу великої європеїдної раси, у деяких групах простежується слабкий монголоїдний вплив. Мова — карельська, прибалтійсько-фінської підгрупи фінно-угорської групи уральської сім'ї. Віруючі К. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 1522 К. (1989 р. — 2276 осіб); з них вважають рідною мовою російську 81 %, карельську — 6 %, українську — 10 %.

Ке́ти — народ, який проживає дисперсними групами у середній і нижній течії річки Єнісей (РФ). Загальна чисельність — близько 1,1 тис. осіб. Мова — кетська, не належить до жодної групи чи сім'ї. К. входять до складу т. зв. палеоазіатів, які вважаються нащадками давнього населення Північної Азії.

В Україні, за переписом населення 2001 року, проживало 37 К. (1989 р. — 8 осіб); з них 60 % вважають рідною мовою російського.

Проживають в Україні розпорошено.

Киргізи — основне населення Киргизстану (2 млн 229,7 тис. осіб). Загальна чисельність — понад 2,5 млн осіб. Належать до південносибірської (туранської) змішаної раси. Мова — киргизська, кипчацької підгрупи тюркської групи алтайської мовної сім'ї. Віруючі К. — мусульмани-суніти.

В Україні чисельність К., за даними перепису 2001 року, сягає 1128 осіб (у 1989 р. — 2297 осіб). З них вважають рідною мовою киргизську 7 % (1989 р. — 66 %), російську — 54 % (1989 р. — 20 %), українську — 18 % (1989 р. — 12,8 %).

Основна маса К. з'явилася на українській території у післявоєнний період.

Китайці — основне населення Китаю, за чисельністю посідає перше місце у світі (всього 1 млрд 126 млн осіб, зокрема в КНР — 1 млрд 94 млн осіб). К. розселені по всьому світу. Антропологічно неоднорідні, основна частина їх належить до тихоокеанського типу великої монголоїдної раси. Мова — китайська, синно-тибетської сім'ї.

К. сповідують: конфуціанство, даосизм, буддизм.

За переписом населення 2001 року, в Україні налічувалося 2213 К. (1989 р. — 679 осіб), розселені переважно у великих містах; з них вважають рідною китайську мову 82 %, російську — 13 %, українську — 3 %.

Поява перших К. в Україні пов'язана з періодом панування Золотої Орди. Вони принесли в Україну технологію вироблення бронзових дзеркал і гравіювання тощо. Завдяки К. набули поширення і рахівниці. Наприкінці XIX — на початку XX ст. в Україні проживало декілька тисяч К. — робітників, ремісників, торговців, в основному на Донбасі, у Дніпропетровську, Луганську, Миколаєві, Одесі, Києві. У 1925 р. у Києві виходила газета “Хуагундао” (“Китайська робітничка газета”).

Комі — корінне населення Республіки Комі (291,5 тис. осіб), проживають також в Архангельській, Свердловській, Мур-

манській, Тюменській областях, Ненецькому, Ямало-Ненецькому та Ханті-Мансійському АО РФ. Історично і культурно споріднені з комі-перм'яками та удмуртами. Належать до ільменського і біломорського типів біломорсько-балтійської раси великої європеїдної раси. Мова — комі-зірянська, пермської підгрупи фінно-угорської групи уральської мовної сім'ї. Наприкінці XIV ст. К. прийняли православ'я.

За даними перепису населення 2001 року, в Україні проживало 1545 К. (1989 р. — 3959 осіб); з них мову своєї національності вважають рідною 21 % (1989 р. — близько 45 %), 82 особи (8 %) — українську (1989 р. — 2 %), переважна більшість — 67 % (1989 р. — 57 %) — російську.

В Україні К. оселилися переважно після Другої світової війни, мігрувавши за трудовим наймом для повоєнної відбудови народного господарства. На території України розселені дисперсно.

Комі-перм'яки — народ, корінне населення Комі-Перм'яцького АО РФ (95,4 тис. осіб або 62,7 % усіх К.-п.). Разом із земляками, які проживають в інших місцевостях, — у Пермській, Кіровській, Новосибірській областях, Алтайському краї — К.-п. в абсолютній більшості (96,8 %) — жителі РФ. Належать до біломорсько-балтійського типу великої європеїдної раси з домішкою уральського компонента. Мова — комі-перм'яцька, пермської підгрупи фінно-угорської групи уральської мовної сім'ї. Віруючі К.-п. — православні та старообрядники.

За даними перепису населення 2001 року, в Україні проживало 1165 К.-п. (1989 р. — 2146 осіб), з яких вказали як рідну мову своєї національності 13 %, російську — 77 %, українську — 6 %.

К.-п. в Україну переселилися переважно у післявоєнний період. Вони зайняті здебільшого в промислово-виробничій сфері. Розселені в Україні дисперсно.

Корейці — основне населення Республіки Корея (43 млн осіб) і КНДР (23 млн осіб). Загальна чисельність — близько 70 млн осіб. Належать до східноазійської раси. Розмовляють ізольованою корейською мовою.

За переписом населення 2001 року, в Україні налічувалося 12 тис. 711 К. (1989 р. — 8669 осіб), з яких вважають рідною мову своєї національності 17 % (1989 р. — 34,1 %), українську — 5 % (1989 р. — 1,5 %), російську — 76 % (1989 р. — 64 %).

Проживають переважно у південних регіонах України: в АР Крим — 2877 осіб (22 %), Херсонській області — 1253 (9 %), Донецькій — 1124 (9 %).

Коряки́ — народ, який проживає в Коряцькому АО Камчатської області, а також у Чукотському АО і Північноєвєнському районі Магаданської області РФ. Загальна чисельність — близько 9,2 тис. осіб. Належать до арктичного типу великої монголоїдної раси. Мова — коряцька, чукотсько-камчатської мовної сім'ї. Віруючі К. — православні та шаманісти.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічувалося 69 К. (1989 р. — 52 особи), з них 90 % вважає рідною мовою російську.

Крїмські татарі — тюркський етнос, який заселяє в Україні в основному Кримський півострів (за межами України проживають в Узбекистані, існує також діаспора давнішого походження в Румунії, Болгарії, Туреччині).

За переписом 2001 року, К. т. в Україні налічувалося 248193 особи, з яких за рідну вважають мову власної національності 92 %, російську — 6 %.

В АР Крим проживає 243433 особи, що становить 98 % загальної чисельності К. т. в Україні та 12 % загального населення півострова. Віросповідання — мусульмани.

Предки К. т. з'явилися в Криму у 1223 р., після битви на річці Калці. З формуванням Золотої Орди Таврида стала її улусом зі столицею в місті Кирич, що розташовувалося у долині річки Чурук-Су. Перший правитель улусу — хан Мавал. На подальшу етнічну історію прийшлих тюркомовних кочовиків вплинули інші етнічні спільноти півострова — руси, готи, алаї, греки, вірмени, генуезці, хозари, половці, турки-сельджуки та ін., чимало елементів мовної та культурної спадщини яких було сприйнято татарами.

Традиційний кримськотатарський етнос складався з трьох субетносів: степових татар (ногайські татари), передгірських татар (тат, татлар), південнобережних татар (ялибойлю); від них

слід відрізнати власне ногайців (ногаї), які в період існування Кримського ханства кочували Північним Причорномор'ям та Приазов'ям, а нині проживають переважно в Дагестані та Ічкерії.

У 1897 р. кримських татар налічувалося 186,2 тис. Відомі революційні й громадянські протистояння призвели до того, що кількість кримських татар зменшилася — 184,6 тис. у 1921 р. і 179 тис. у 1926 р. Перед війною (1939 р.), щоправда, кримських татар вже стало 218,8 тис., однак страшним ударом по етносу стала депортація кримських татар у травні — червні 1944 р.: 238,5 тис. осіб були силоміць вивезені за межі Криму до середньоазіатських республік та РФ.

Перепис 1959 року не зафіксував кримських татар в Україні; у 1970 р. їх вже налічувалося майже 3,6 тис. осіб, в 1979 р. — 6,6 тис., у 1989 р. — 46,8 тис., у 1990 р. — 83,1 тис.; у 1991 р. — 142,2 тис. Надалі приплив репатріантів помітно зменшився. Примітно, що переважна більшість депортованих та їхніх нащадків зберегли рідну мову (92 %); більшість з них володіє також і російською (79,8 %), однак лише незначна частина (19,6 %) — українською.

Нині за межами України проживає близько 100 тис. кримських татар, які мають намір повернутися до Криму.

К. т. сьогодні — консолідована нація, політично активна, із високим рівнем організованості й дисциплінованості. Постійне представництво — меджліс (до якого, однак, входять не всі політичні організації) офіційно не визнаний, має свої регіональні меджліси на місцях. У Верховній Раді Криму є депутатська фракція “Курултай”. У Сімферополі діють Кримськотатарський національний театр, Кримськотатарська національна картинна галерея, Кримськотатарський фонд культури, Кримськотатарська бібліотека та низка асоціацій, створених за професійною ознакою. Є кримськотатарські засоби масової інформації — радіо- та телепередачі, преса.

Педагогічні кадри для навчання та виховання дітей К. т. рідною мовою готують Сімферопольський університет і Сімферопольське педагогічне училище.

Кримчаки́ — невеликий етнос, розселений переважно в Криму (Сімферополь, Євпаторія). Загальна чисельність — близько

1,5 тис. осіб. Розмовною мовою до 1941 р. була говірка середнього діалекту кримськотатарської з архаїчними елементами (є гіпотеза про окрему кримчацьку мову), мова релігійних обрядів — давньоєврейська. Мали власну релігійно-обрядову традицію, відмінну від інших груп юдаїстів.

В Україні, за переписом 2001 року, проживає 406 К., 65 % — російськомовні, близько 30 % вважає рідною мовою кримськотатарську.

Етногенез неясний; імовірно, первісне ядро — хозари, які прийняли юдаїзм; до них згодом приєдналися інші елементи (єврейські, татарські). Це частково підтверджують антропологічні дані.

Більшу частину К. фізично винищили у 1942 р. під час німецької окупації Криму.

Кубинці — народ, основне населення Куби. Загальна чисельність — близько 11 млн осіб. К. антропологічно неоднорідні, переважають нащадки різних європеїдних груп; є негри. Мова — кубинський варіант іспанської мови. Віруючі К. — переважно католики, є також протестанти та прибічники афро-християнських синкретичних культів.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 262 К. (1989 р. — 520 осіб), з яких 53 % вважають рідною мовою іспанську, 33 % — російську.

Куміки — корінне населення Кумикської долини передгір'їв Дагестану (РФ) (231,8 тис. осіб). Належать до кавкасіонського типу балкано-кавказької раси великої європеїдної раси. Загальна кількість — близько 300 тис. осіб. Розмовляють кумикською мовою, кипчацької групи тюркських мов. Віруючі К. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 718 К. (1989 р. — 868 осіб), з яких вважають рідною мовою своєю національності 33 %, російську — 50 %, українську — 15 %. Проживають переважно у Києві (16 %) та південно-східних регіонах України.

Курди — народ у Південно-Західній Азії, корінне населення Курдистану (території Ірану, Туреччини, Іраку, Сирії). Загальна

чисельність — понад 17 млн осіб (за іншими оцінками — до 30 млн осіб). Проживають також у Середній Азії, Казахстані, Закавказзі. Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — курдська, західної (курдської) підгрупи іранської групи індоєвропейської сім'ї. Більшість К. — мусульмани-суніти, є також шиїти і прибічники синкретичних культів.

В Україні, за переписом 2001 року, налічувалося 2088 К. (1989 р. — 238 осіб).

Мову своєї національності вважають рідною 56 %, російську — 18 %, українську — 11 %.

Збільшення кількості К. в Україні майже в 10 разів спричинене переважно міграцією з Казахстану та Середньої Азії.

Л

Лакці — корінне населення Центральної частини Нагірного Дагестану (РФ). Загальна кількість — 118,1 тис. осіб. Належать до кавкасіонського типу балкано-кавказької раси великої європеїдної раси. Мова — лакська, дагестанської гілки кавказьких мов. Віруючі А. — мусульмани-суніти.

За переписом 2001 року, в Україні налічувалось 1019 Л. (1989 р. — 1035 осіб), з яких вважає рідною мову своєї національності 19 %, російську — 50 %, українську — 27 %.

Розселені переважно у південно-східних регіонах України.

Латиші — Основне населення Латвії (1 млн 378,8 тис. осіб). Належать до біломорсько-балтійського типу (з рисами атлантико-балтійського типу) великої європеїдної раси. Мова — латиська, балтійської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі Л. — переважно лютерани, на сході Латвії — католики.

За переписом 2001 року, в Україні проживає 5079 Л. (1989 р. — 7142 особи). З них вважає рідною мовою російську 63 %, латиську — 19 %, українську — 17 %.

Розселені дисперсно, переважно у великих містах, зокрема в Києві — 369 осіб (7 %), у південно-східних регіонах: у Донецькій області — 1014 (19 %), АР Крим — 413, Дніпропетровській — 409, Харківській — 338 осіб.

За переписом 1897 року, на території України (без Галичини, Закарпаття та частини Північної Буковини) проживало 2075 Л. (або 0,01 % всього населення). У 1920 р. у межах тогочасної УРСР та Кримської АРСР проживало 11853 Л., зокрема у Севастополі — 239 осіб, Сімферополі — 178 осіб. У 1919 р. латиські секції при губернських комітетах КП(б)У існували в Харкові, Києві, Катеринославі (Дніпропетровську), Олександрівську (Запоріжжі), Одесі, Миколаєві, Ялті.

У 1925 р. існувало латиське колективне господарство (артіль “Нова зоря” на Донеччині). Тоді ж в Україні діяли школа, шість клубів, 13 бібліотек, два медичних пункти, 32 червоних кутки.

За переписом 1926 року, в УРСР проживало 9129 Л.

У повоєнний час кількість українців латиського походження збільшувалася повільно (1959 р. — 6919, 1979 р. — 7167 осіб), а потім почала зменшуватися: 1989 р. — 7142, 2001 р. — 5079 осіб. Переважна більшість Л. проживає у містах: 1970 р. — 87,2 %, 1979 р. — 87 %, 1989 р. — 86,1 %.

Литовці — народ, основне населення Литви (2 млн 924,3 тис. осіб). Належать до біломорсько-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — литовська, балтійської групи індоєвропейської сім’ї. Переважна більшість віруючих — католики.

За даними перепису 2001 року, в Україні проживає 7207 Л. (1989 р. — 11278). В Україні Л. проживають переважно у південно-східних областях.

Найактивніші взаємини Л. з українцями були в період існування Великого князівства Литовського. Гедимін першим із литовських князів (XIV ст.) приєднав до своєї держави українські землі, зокрема Волинь. Ольгерд поступово інкорпорував Чернігово-Сіверську землю. Київська земля була зайнята у 60-х роках XIV ст. Одночасно була окупована і Переяславська земля.

Княже господарство й адміністрація, податкова організація, суд — запозичувалося в Русі. Давньоукраїнська мова була мовою великокняжого двору та державної канцелярії.

У Києво-Печерській лаврі у 1397 р. було поховано дружину Ольгерда княгиню Іуліанію. У 1384 р. Вітовт зібрав під свою руку всі (крім Галичини) українські землі; його володіння сягали Чорного моря. Використавши чвари в татарській орді, Вітовт

дістав від татарського хака Тохтамиша формальне зречення від його історичних прав на руські землі.

Задля торгівлі Вітовт заснував фортеці з сильними гарнізонами на Дніпрі, Бузі, Дністрі та у прикордонних містах Поділля. У гирлі Дніпра було зведено фортецю св. Івана, другий замок поставлено під Білгород-Дністровським; у Хаджибеї (сучасна Одеса).

1415 року Вітовт видав окружну грамоту про відділення Київської митрополії від Московської. Так митрополію було поділено на Східну (Московську) та Західну (Київську).

За переписом 1897 року, в Україні (без Галичини, Закарпаття та частини Північної Буковини) проживало 1684 Л. (з них у сільській місцевості 764 особи, або 44,3 %).

На початку ХХ ст. в Одесі діяли литовські товариства взаємодопомоги та просвіти.

Кількість Л. в Україні значно збільшилася під час Першої світової війни. Лише в Києві у 1919 р. проживало 1159 Л. За переписом 1920 р., у Кременчуцькій, Миколаївській, Чернігівській, Одеській та Полтавській губерніях налічувалося 15569 Л. 1920 року було створено Литовський відділ агітації та пропаганди при ЦК КП(б)У. У Харкові виходила газета “Дарбінінку балсас”, альманахи: “Раудоной” та “Дірва”.

1920 року внаслідок реєвакуації Л. було ліквідовано секції в Полтаві, Києві та Кременчуку. Відділ агітації та пропаганди, що діяв при Харківському губкомі КП(б)У, у 1920 р. мав клуб “Комуністас”, при якому діяли драматична, культурно-освітня, музична секції та хор.

1921 року темпи та розміри реєвакуації зросли: лише в листопаді з Донецької губернії виїхало до Литви 2700 осіб.

За переписом 1926 року, Л. у межах УРСР та Кримської АРСР проживало 7186 осіб (0,05 % всього населення). Найбільше Л. на той час проживало в Одеській (1038 осіб, або 0,1 % місцевого населення), Харківській (відповідно 787 осіб, або 0,4 %) та Київській (719 осіб, або 0,04 %) областях.

Після Другої світової війни чисельність Л. в країні повільно зростала: у 1959 р. — 8906 осіб, 1970 р. — 10715, 1979 р. — 9658, 1989 р. — 11278 осіб. За останні 10 років кількість Л. зменшується.

Ліви — нечисленна етнічна група (близько 200 осіб) у Талсінському та Вентспільському районах Латвії. Належать до атлантико-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова входить до південної підгрупи прибалтійсько-фінської групи фінно-угорської гілки уральської сім'ї. Віруючі Л. — християни (лютерани).

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 235 Л. (1989 р. — 6 осіб). Ці дані, очевидно, помилкові.

М

Мансійці (мансі) — народ, який проживає переважно у Ханті-Мансійському АО РФ (6,6 тис. осіб). Антропологічно М. неоднорідні: представлені субуральським та власне уральськими типами уральської перехідної раси. Мова — мансійська, входить до угорської групи фінно-угорської гілки уральської мовної сім'ї. Віруючі М. — православні. Однак язичницькі та інші культури М. дожили до нашого часу.

За переписом населення 2001 року, в Україні налічувалося 43 М. (1989 р. — 37 осіб), з яких вважають рідною мовою мансійську 11 %, російську — 60 %.

Марійці — народ, корінне населення Республіки Марій Ел РФ (324,4 тис. осіб). Проживають також у Татарстані, Удмуртії, Башкортостані, Нижньгородській, В'ятській, Єкатеринбурзькій та Пермській областях РФ. Належать до субуральського типу уральської раси (європеїди з деякими монголоїдними рисами). Мова — марійська, фінно-угорської групи уральської мовної сім'ї. Традиційні вірування М. поєднували культу предків, богів. У XVIII ст. М. були навернені до православ'я, серед східних М. були мусульмани.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічувалося 4130 М. (1989 р. — 7368 осіб), з яких вважає рідною мовою марійську 25 %, російську — 67 %, українську — 6 %.

Молдовани — народ, основне населення Молдови (2,8 млн осіб). Належать до середньоєвропейського типу великої європеїдної раси; фіксується домішка південноєвропейського (середземноморського) компонента. Мова — молдавська, східної під-

групи романської групи індоєвропейської сім'ї. Поширення набула також українська мова. Віруючі М. — православні.

За даними перепису 2001 року, в Україні проживає 258 618 М. (1989 р. — 342500), що становить 0,5 % населення України; М. рідною мовою вважають молдавську 70 %, російську — 17 %, українську — 10 %. М. є одним із найменш урбанізованих численних етносів України (міське населення — 27 %).

Молдавський етнос формувався у тісній взаємодії із слов'янами, які населяли Східне Прикарпаття.

1924 року лівобережні райони Дністра, заселені М., ввійшли до складу Молдавської АРСР (у складі України). Від 1940 року — самостійна республіка у складі СРСР, а від 1991 р. — Республіка Молдова.

Сьогодні педагогічні кадри для шкіл, де навчання ведеться молдавською мовою готують Чернівецький університет і педагогічні училища — Білгорода-Дністровського Одеської області, Чернівецького та Уманського Черкаської області.

Мордві́ни (мордва́) — народ, корінне населення Республіки Мордовії РФ (313,4 тис. осіб). Найчисленніший із народів східнофінських племен фінно-угорської мовної сім'ї. Віруючі М. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 9331 М. (1989 р. — 19332 особи), з яких вважають рідною мову своєї національності 15 %, російську — 76 %, українську — 6 %.

Проживають переважно в Криму і Донецькій області.

Н

Нанайці — народ, який проживає в основному в Хабаровському краї (11,6 тис. осіб), а також у Приморському краї, на Сахаліні (РФ). Належать до байкальського північноазійського типу великої монголоїдної раси. Мова — нанайська, тунгуської гілки тунгусо-маньчжурської сім'ї.

У другій половині XIX ст. Н. навернені до православ'я, проте зберегли також стародавні вірування.

За переписом 2001 року, в Україні налічується 42 Н. (1989 р. — 39 осіб).

Народи Індії та Пакистану — група народів, до якої належать представники кількох сотень етнічних спільнот (націй, народностей, племінних груп), що населяють Індію та Пакистан.

За переписом населення 2001 року, в Україні проживає 1483 представники цих азійських національностей (1989 р. — 175 осіб), з яких 75 % вважає рідною мовою мову своєї національності. Очевидним є різке збільшення імміграції Н. І. П. до нашої держави — майже у 10 разів.

Нганасани — Народ, який проживає переважно у Таймирському АО РФ (849 осіб). Належать до байкальського типу північноазійського підтипу великої монголоїдної раси. Мова — нганасанська, входить до самодійської групи фінно-угорської гілки уральської мовної сім'ї. Віруючі Н. — переважно шаманісти.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічується 44 Н. (1989 р. — одна особа). Таке різке збільшення в Україні чисельності Н., як і енцив, видається сумнівним.

Негідальці — народ, який проживає в Хабаровському краї РФ (502 особи), у басейнах річок Амур і Амгунь. Належать до байкальського типу північноазійського підтипу великої монголоїдної раси з домішкою центральноазійського расового типу. Мова — негідальська, тунгусо-маньчжурської групи алтайської мовної сім'ї.

Офіційно Н. були навернені до православ'я, але зберегли шаманство, традиційні анімістичні вірування.

За даними перепису 2001 року, Н. в Україні налічується 52 особи. Розмовляють переважно російською мовою.

Не́нці — один із численних народів Півночі. Проживають у Ненецькому АО, Архангельській області, північних районах Республіки Комі, Ямало-Ненецькому і Ханті-Мансійському АО Тюменської області, Таймирському АО Красноярського краю (РФ). Загальна чисельність — 34,2 тис. осіб. Н. належать до уральської перехідної гілки уральської мовної сім'ї.

Європейські Н. формально хрещені. Азійські Н. залишилися шаманістами та сповідують безліч традиційних культів.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічувалось 217 Н. (1989 р. — 204 особи).

Нівхи — народ, який проживає переважно у гирлі Амуру та на острові Сахалін, в його північних районах (4631 особа) (РФ). Належать до центральноазійського типу північноазійського підтипу великої монголоїдної раси. Мова — нівхська.

Н. — шаманісти, сповідують різноманітні язичницькі та інші культури.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічувалось 584 Н. (1989 р. — 10). Дані 2001 року сумнівні.

Німці — народ, основне населення Німеччини (понад 80 млн осіб). Належать переважно до атлантико-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — німецька, західногерманської підгрупи германської групи індоєвропейської сім'ї.

Згідно з переписом населення 2001 року, в Україні проживає 33302 Н. (1989 р. — 37849), розселені переважно у Дніпропетровській, Одеській, Донецькій областях.

Вважають рідною мовою російську 64 %, українську — 22 %, німецьку — 12 % (1989 р. — 23,2 %).

Перші згадки про Н. в Україні датуються кінцем X ст. Від XI ст. невеликі групи Н. із Майнца, Відня, Любека засновують торговельні колонії в Києві, Володимирі-Волинському, Луцьку. Згодом, на запрошення галицько-волинських князів, німецькі майстри приїждять для відбудови міст, розвитку ремесел та торгівлі. За часів Б. Хмельницького, І. Виговського та П. Дорошенка вони брали участь у військовому будівництві.

У XVIII ст. з'являються перші німецькі колонії (Хортиця, острів Хортиця, Нейендорф, Розенталь, Ейнлаге, Нейбург, Кроневайде, Шенгорст). Селилися Н. також у Херсонській і Таврійській губерніях, на Волині, Київщині, Харківщині, Чернігівщині, а також на західних землях України.

Основними ареалами розселення Н. стали західний та південний регіони сучасної території України. Так, на півдні України у 1858 р. налічувалося 138,8 тис. Н., першим переписом населення в Росії (1897 р.) зафіксовано вже 377,8 тис. осіб (3,5 %).

1887 року спадкоємцями німецької родини Фальц-Фейнів було закладено всесвітньо відомий ботанічний парк Асканія-Нова.

Від початку Першої світової війни і аж до середини 1940-х років німецьке населення України зазнавало періодично значних депортацій та руйнування свого осілого способу життя. Хоча у середині 1920-х років їм було дозволено повернутися на попередні місця. Кількість Н. у південно-східних губерніях у 1927 р. становила близько 216 тис. осіб.

У радянський період на Україні діяли два німецькі індустриальні, шість сільськогосподарських і один педагогічний технікум, Одеський німецький педагогічний інститут, Пришибська німецька ветеринарно-фельдшерська школа, Ландауська німецька сільськогосподарська школа-технікум, Молочанська німецька фельдшерська та Хортицька німецька педагогічна школи. Упродовж 20–30-х років було видано понад 1000 книжок і журналів, виходили 24 газети німецькою мовою.

У 30-х роках ХХ ст. навчальні, культурно-освітні заклади та національні адміністративно-територіальні одиниці були ліквідовані.

Упродовж останніх років до України повернулося 2 тис. Н., які поселилися переважно у південних областях, але загальна чисельність зменшилася внаслідок еміграції до ФРН.

Педагогічні кадри для навчання німецьких дітей рідної мови готує Львівський університет.

Ногайці — народ, основними ареалами розселення якого є Дагестан, Ставропольський край, Ічкерія та Інгушетія (РФ). Загальна чисельність — 75,6 тис. осіб. Належать до південно-східної (туранської) перехідної раси. Мова — ногайська. Віруючі Н. — мусульмани-суніти.

За даними перепису населення 2001 року, в Україні проживало 385 Н. (1989 р. — 331), з яких вважають рідною мов ногайську 58 %, решта — переважно російську.

О

Ороки — народ, який проживає в РФ, переважно на острові Сахалін, у східній його частині (Ноглицький, Поронайський райони). Загальна чисельність — близько 200 осіб. Належать до байкальського типу північноазійської раси великої монголоїдної раси з домішкою центральноазійського расового типу. Мо-

ва — ороцька, тунгусо-маньчжурської групи алтайської сім'ї. Поширена також російська мова.

Віруючі О. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 959 О. (1989 року — 2 особи). З огляду на загальну чисельність О., дані 2001 року — помилкові.

Оро́чі — народ, який проживає у Приморському та Хабаровському краях, уздовж річок Тумнін, Коппі, Амур, Тунгарі (РФ). Чисельність — близько 900 осіб. Належать до байкальського типу північноазійського підтипу великої монголоїдної раси. Мова — ороцька, тунгусо-маньчжурської групи алтайської сім'ї. Християнство було прийнято О. формально вони зберегли традиційні вірування (анімізм, шаманство).

В Україні, за переписом населення 2001 року, О. налічувалося 288 осіб (1989 р. — 19 осіб), що викликає сумнів.

Осетини — народ, основне населення Північної Осетії та частини Грузії, проживають також у Кабардино-Балкарії, Карачаєво-Черкесії (РФ). Чисельність — близько 335 тис. осіб. Належать до балкано-кавказької групи великої європеїдної раси. Мова — осетинська іранської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі О. — православні, є й мусульмани.

За переписом 2001 року, в Україні О. налічувалося 4834 особи (у 1989 р. — 6345 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 23,8 %, українську — 8,3 %, російську — 64,3 %.

П

Пе́рси — народ у центральній та східній частинах Ірану (райони Тегерану, Ісфагану, Гамадану). Загальна чисельність — понад 20 млн осіб. Належать до індо-середземноморського типу великої європеїдної раси; фіксується домішка вірменоїдного антропологічного типу. Мова — перська (фарсі) іранської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі — мусульмани-шиїти.

У 2001 р. в Україні налічувалося 419 П. (1989 р. — 228 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 59,9 %, українську — 3,8 %, російську — 26,3 %.

Поля́ки — основне населення Польщі (38,459 млн осіб. — 1993 р.). Загальна чисельність — понад 49 млн. Мова — польська, слов'янської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі П. — католики, є протестанти.

В Україні значні за чисельністю популяції етнічних поляків зосереджені в Житомирській області (49,0 тис. осіб), Хмельницькій (23,0 тис.), Львівській (18,9 тис.) та у місті Києві (6,9 тис. осіб) — близько 68 % їх загальної кількості. Невеликі за кількістю (4 — 2 тис. осіб) групи поляків розселені у Донецькій, Тернопільській, Вінницькій, Чернівецькій, Дніпропетровській, Одеській, Київській областях і АР Крим.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 144130 П. (1989 р. — 219,2 тис. осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 12,9 %, українську — 71,0 %, російську — 15,6 %; частка осіб з вищою освітою становила 27,9 %.

П. з'явилися на території сучасної України ще в XI ст. В основному поляки оселилися на українських землях у XIV—XVI ст. (Галицько-Волинське князівство, Річ Посполита). Наприкінці XVIII ст. П. становили більшість правлячої поміщицько-магнатської верхівки, католицького духовенства, службовців, меншою мірою — “чиншевої шляхти”, міщан і селян Правобережної України.

Згідно з даними першого загального перепису Росії у 1897 р., в Україні проживало понад 2 млн П., що становило 4,5 % всього населення імперії.

Після Першої світової війни і розпаду Російської імперії значно посилюлися міграційні процеси П. З Польщі в Україну прибуло чимало П.-біженців (близько 1 млн). Урядом УНР було задекларовано існування Комітету у справах поляків.

Перепис 1926 року зафіксував уже 467,7 тис. П., які за чисельністю посідали на той час третє місце серед національних меншин України (після росіян та євреїв). Основна частина польського населення була сконцентрована у західному регіоні країни — 253,7 тис. осіб. Переважна більшість П. (80,3 %) проживала у сільській місцевості, городянами були лише 19,7 %. Від 1925 р. у місцях компактних поселень П. створювалися польські національні сільські ради.

У цей період в Україні було 337 польських шкіл, діяли один індустріальний, два педагогічних, чотири сільськогосподарські технікуми, де викладання здійснювалося польською мовою. У Києві працювало кілька польських середніх спеціальних та один вищий навчальний заклад (Польський інститут соціального виховання), Центральна польська бібліотека. Наукову роботу вели співробітники Інституту польської культури. Польською мовою виходили щотижнева газета та два журнали.

У середині 1930-х років було ліквідовано польські національно-культурні заклади, національні райони, депортовано населення. Упродовж 1939–1941 рр. виселили близько 90 тис. П.

На початку Другої світової війни міграційні процеси знову посилювалися. В Україні знаходять притулок понад 1,25 млн емігрантів з Польщі. Після війни П. масово переселялися на батьківщину.

Сьогодні у Львові працюють дві польські школи, а у Західній Україні (без Львова) діє понад 100 шкіл, де викладають польську мову. У Києві відкрито польську гімназію, відділи польської книги в бібліотеках, а в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка — відділення полоністики.

1993 року відновлено видання польськомовної газети “Дзєнік Кійовскі”, а від 1990 р. розпочато видання “Газети львувскей”. Транслюються радіо- та телепередачі польською мовою.

Р

Росіяни — чисельність у РФ — 119 млн 865,9 тис. осіб. За даними останнього перепису (2001 р.), в Україні проживало 8334100 Р., що майже на 27 % менше, ніж у 1989 р. (11355 тис.), а їх питома вага щодо усього населення зменшилася на 5 %. Р. є найбільш урбанізованим етносом України (84 %) та один з найбільш чисельних етносів, що мають найбільший відсоток осіб із вищою освітою (39 %).

В Україні XVI — XVII ст. Р. відомі під назвою “московини”, “московські люди”, а сама Росія — під назвою “Московщина”. Після 1654 р. внаслідок поступової ліквідації елементів української державності та поширенням загальноросійського адміністративного устрою, зростає міграція сюди Р. З цих людей з часом формується ядро місцевої адміністрації, яка постійно по-

повнюється новими переселенцями з Росії. Значну частину переселенців-Р. становили спочатку старообрядці, які втікали в Україну від релігійних та інших переслідувань. З другої половини XVIII ст. посилюється т. зв. поміщицька колонізація. Найбільший потік Р.-переселенців йшов у порівняно малозаселені південні та східні регіони сучасної України — Причорномор'я, Приазов'я, Слобожанщину. 1719 року на Лівобережжі налічувалося вже 40 тис., а в Новоросії — 72 тис. Р. На Правобережжі Р. з'являються тільки після 1793 р. У 1795 р. за даними ревізії налічувалося 4 тис. Р. У 1858 р. чисельність Р. в Україні досягла 1 млн 407 тис. осіб, зокрема, в Новоросії проживало 1 млн 63 тис. (21,6 % населення краю), на Лівобережжі — 301 тис. (6,1 % населення), на Правобережжі — 33 тис. осіб (0,6 % населення). Зростання чисельності Р. у другій половині XIX ст. пов'язане з індустріальним розвитком багатьох регіонів України. За даними першого Всеросійського перепису населення 1897 року, в Україні налічувалося вже 4 млн 636 тис. Р. Перша світова війна спричинила значний відтік російського населення з України. 1917 року у сучасних її кордонах налічувалося 3 млн 620 тис. Р., що становило 9,9 % усього населення. У середині 20-х років XX ст. внаслідок втрат періоду громадянської війни і спричинених міграцією спостерігається подальше зменшення чисельності Р. — до 3 млн 164,8 тис., що становило 8,2 % населення України в її сучасних кордонах.

1939 року чисельність Р. зросла до 4 млн 315 тис. осіб, а їх частка у населенні України (в сучасних її кордонах) становила 10,4 %. У 1959 р. тут налічувалося вже 7 млн 91,3 тис. Р. (16,9 % населення республіки), у 1970 р. — 9 млн 126 тис. (19,4 % населення), у 1979 р. — 10 млн 471,6 тис. (19,4 % населення), у 1989 р. — 11 млн 355 тис. осіб, або 22,1 % населення республіки. Надалі властива інша тенденція, оскільки 2001 року частка вже менша — 17,2 %.

Сьогодні Р. розселені на території України досить нерівномірно, становлячи, за даними перепису 1989 року, від 1,2 % населення Тернопільської області до 39 % населення Луганської області. В АР Крим Р. становлять більшість (58 %) населення. Понад половини Р. проживає в шести східних областях країни — Донецькій, Луганській, Запорізькій, Дніпропетровській, Харківській і Сумській.

Культурно-мистецькі запити Р. задовольняють 13 державних драматичних і музично-драматичних російських театрів; три державних театри юного глядача мають російськомовний статус, 25 дають вистави українською та російською мовою. 99 % фільмів українського кінопрокату демонструються російською мовою. Питома вага книжок і журналів російською мовою становить 63,7 % фонду масових та універсальних бібліотек України.

Підготовка фахівців з російської мови і літератури здійснюється в 11 університетах і 20 педагогічних університетах та інститутах України.

Руму́ни — народ, основне населення Румунії (20,4 млн осіб). Належать до понтійського індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — румунська (дако-румунська), східної підгрупи романської групи індоєвропейської сім'ї. Більшість віруючих Р. — православні, є протестанти та католики.

Абсолютна кількість Р. у міжпереписний період 2001 року збільшилася на 12 % і становила 150 тис. осіб, але їх питома вага серед усього населення не змінилася і залишилася на рівні 1989 р. — 0,3 %. Р. територіально розміщені в Чернівецькій області (75,9 %) та Закарпатській (21,3 %).

В Україні, за переписом населення 2001 року, проживало 150989 Р. (1989 р. — 134,8 тис. осіб); вони найкраще зберегли мову своєї національності як рідну (91,7 %), частка осіб з вищою освітою — 9,52 %.

Р. почали оселятися на українських землях ще в XIII ст. Це були вихідці із Західної Валахії (Марамороша) і Південної Трансильванії. Поступово вони освоїли територію Північної Буковини, Закарпаття (землі сучасного Тячівського і Рахівського районів). У XIV ст. виникли інші румунські поселення.

Р. розселені в південно-західній частині Чернівецької області — як змішано з українцями, так і окремими селами (переважно в Глибоцькому районі Чернівецької області, а також у Закарпатській області). У Закарпатській області функціонує 11 шкіл з румунською мовою навчання; у Чернівецькій області — 86 румунських шкіл та 6 змішаних.

Для задоволення потреб румунської меншини виходять такі газети: “Конкордія”, “Зоріле Буковиней”, “Аркашул”, “Жунімя”, “Плай роминеск”, “Куріерул де Чернець” та ін.

Руту́льці — народ, який проживає у РФ (19,5 тис. осіб). Корінне населення Дагестану (Рутульський та Ахтинський райони, селі Рутул). Належать до балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — рутульська або мухадська нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Віруючі Р. — переважно мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 137 Р. (1989 р. — 75 осіб). Мову своєї національності вважали рідною 36 осіб, українську — 12, російську — 80.

С

Саа́мі — європейський народ, який живе на півночі континенту. Основна кількість С. проживає в Норвегії (40 тис. осіб), Швеції (18 тис.), Фінляндії (4 тис. осіб). У РФ С. проживають на Кольському півострові (2 тис. осіб). Мова — саамська, становить підгрупу фінно-угорської гілки уральської мовної сім'ї. Віруючі С. Скандинавії — лютерани, РФ — православні. С. зберегли і свої традиційні вірування, а також шаманство.

За даними перепису 2001 року, С. в Україні налічувалося 136 осіб (1989 р. — 19 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 3 особи, українську — 20, російську — 95.

Сельку́пи — народ, який проживає у Каргасоцькому, Верхньокетському і Колпашевському районах Томської області, а також Красноселькупському районі Ямало-Ненецького АО та Туруханському районі Красноярського краю РФ. Загальна чисельність — 3612 осіб. Мова — селькупська, самодійської групи фінно-угорської гілки уральської мовної сім'ї. Віруючі С. — православні.

За даними перепису 2001 року, в Україні налічувалося 62 С. (1989 р. — 11 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною всього 1,6 %, українську — 9,7 %, російську — 79 %.

Се́рби — народ, основне населення Сербії (6 млн 428 тис. осіб). Проживають також у Боснії та Герцеговині, Хорватії. Належать до балкано-кавказького підтипу південної гілки великої

європеїдної раси. Мова — сербська, слов'янської групи індоєвропейської сім'ї. Переважна частина С. — православні, існує незначна кількість католиків і протестантів, є також мусульмани-суніти.

Загалом, за переписом 2001 року, в Україні налічувалося 623 С. (1989 р. — 637 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 35,2 %, українську — 16,7 %, російську — 35,0 %.

Перші сербські переселенці прийшли на південь України з Австрії у 1752–1753 рр. заснувавши Нову Сербію з центром у Миргороді та Слов'яно-Сербію, які були організовані на військовий лад. Поселення Нова Сербія мало осередком фортецю св. Єлизавети (сучасний Кіровоград), до якої входило майже 20 сіл. У 1760 р. у Слов'яно-Сербії налічувалося 112 населених пунктів.

Існують дані про С., котрі навчалися у Києво-Могилянській академії та Переяславській колегії. Подальша еміграція С. в Україну була спричинена подіями Першої світової війни і революції. Після закінчення війни й утворення у 1918 р. Королівства сербів, хорватів і словенців (згодом Югославія) більшість С. повернулася на батьківщину.

Словаки — народ, основне населення Словаччини (85,6 %), чисельність понад 4,5 млн осіб. С. входять до складу альпійського середньоевропейського типу великої європеїдної раси. Мова — словацька, слов'янської групи індоєвропейської сім'ї. Переважна частина віруючих С. — римо-католики, є невеликі групи греко-католиків, а також протестантів (лютеран).

За переписом населення 2001 року, в Україні С. налічувалося 6397 осіб (1989 р. — 7943 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 41,2 %, українську — 41,7 %, російську — 5,2 %.

Взаємовідносини представників українського і словацького етносів досить давні.

Найбільша кількість контактів припадає на першу половину ХХ ст., коли у 1918 р. було утворено Чехословаччину, до складу якої увійшла територія українського Закарпаття. У 1930 р. С. і чехів налічувалося 34511 осіб. Проте вже наприкінці 30-х років, унаслідок приєднання Закарпаття до Угорщини, кількість С. і

чехів зменшилася — 12,2 тис. осіб. Відтік С. із краю розпочався у післявоєнний період через асиміляційні процеси та виїзд на постійне проживання до Словаччини.

Сьогодні в Україні діють Товариство ім. Людовіка Штура та культурно-освітня організація “Матіца словенська”.

На філологічному факультеті Ужгородського державного університету створено кафедру словацької мови і літератури.

У видавництві “Карпати” (місто Ужгород) створено редакцію словацької літератури. У Закарпатській області функціонує дві словацько-українські школи. На обласному радіо й телебаченні виходять передачі словацькою мовою.

Т

Табасар’ани — народ у РФ — 93,6 тис. осіб. Т. — корінне населення Дагестану — 78,2 тис., проживають у його південно-східній частині (Хінський і Табасаранський райони, рівнина Дербентського району). Належать до балкано-кавказького типу великої європеїдної раси з домішкою каспійського антропологічного типу. Мова — табасаранська, лезгинської підгрупи нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім’ї. Віруючі Т. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 977 Т. (1989 р. — 932 особи).

Мову своєї національності вважають рідною 49,3 %, українську — 11,7 %, російську — 36,4 %.

Таджи́ки — народ, основне населення Таджикистану (3 млн 172 тис. осіб). Загальна чисельність — 8 млн 280 тис. осіб. Належать до паміро-ферганського типу великої європеїдної раси. Мова — таджицька, південно-західної підгрупи іранської групи індоєвропейської сім’ї. Віруючі Т. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 4255 Т. (1989 р. — 4447 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 35,7 %, українську — 11,5 %, російську — 46,6 %.

Талиші́ — народність на півночі Ірану (100 тис. осіб) і крайньому південному сході Азербайджану (Ленкоранський, Ле-

рікський, Астаринський, Масалінський райони). Загальна чисельність понад 120 тис. осіб. Належать до передньоазійського варіанта балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — таліська, іранської групи індоєвропейської сім'ї, безписемна. Віруючі Т. — мусульмани-шиїти, частина — суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 133 Т. (1989 р. — 11 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 21,1 %, українську — 14,3 %, російську — 58,6 %.

Татари — народ, основне населення Татарії (1765,4 тис. осіб). Загальна кількість — 6710,7 тис. осіб. Літературна татарська мова сформувалася на основі середнього (казансько-татарсько-го) діалекту. Віруючі Т. переважно мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 73304 Т. (1989 р. — 86875 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 35,2 %, українську — 4,5 %, російську — 58,7 %

1920 року в місті Харкові при Наркомосвіті було утворено татарську секцію у складі Ради нацменшин, яка докладала всіх зусиль для підняття рівня освіти та культури серед Т. України, зокрема серед Т. Донбасу: на початку 1928 року у Донбасі було 28 шкіл, п'ять клубів, дві бібліотеки.

Загальна кількість газет і журналів татарською мовою впродовж 1905–1925 рр. становила 301 назву.

Тати — 1) Етнічна спільнота в Ірані, чисельність — приблизно 300 тис. осіб. Належать до балкано-кавказької групи великої європеїдної раси. 2) Народ в Азербайджані та Дагестані, невеликі групи проживають у республіках Північного Кавказу. Чисельність в РФ — 19,4 тис. осіб, зокрема в Дагестані — 12,9 тис., Азербайджані — 10,2 тис. осіб.

Мова — татська, іранської групи індоєвропейської сім'ї. Серед Т. також поширена арабська мова. Віруючі Т. — мусульмани-шиїти, християни-монофізити та іудаїсти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 64 Т. (1989 р. — 248 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 14,1 %, російську — 71,9 %.

Тофалари — народ у РФ, проживає в гірській частині Нижньоудинського району Іркутської області в басейнах річок Уда, Бірюса, Кан, Гутара та ін. Чисельність — понад 730 осіб. Для Т. характерним є катанзький тип північноазійського підтипу великої монголоїдної раси з домішкою центральноазійського компонента. Мова — тофаларська, тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі Т. — православні, зберігся шаманізм.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 18 Т. (1989 р. — 3 особи).

Українською мовою користуються 5 осіб, російською — 11.

Тувинці — народ у РФ, основне населення Туви (198,4 тис. осіб). Всього в РФ 206,2 тис. осіб. Проживають також у Монголії, Китаї. Належать до центральноазійського типу північноазійської групи великої монголоїдної раси. Мова — тувинська, уйгурської підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі Т. — в основному буддисти-ламаїсти, зберігаються також добуддійські культу, шаманізм.

В Україні, за переписом 2001 року, налічувалося 43 Т. (1989 р. — 94 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 4, українську — 2, російську — 24 особи.

Турки — народ, основне населення Туреччини (50 млн осіб). Загальна чисельність — 53,3 млн осіб. Основу антропологічного підтипу становить балкано-кавказький тип великої європеїдної раси. Мова — турецька, тюркської групи алтайської сім'ї.

Віруючі Т. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 8844 Т. (1989 р. — 262 особи). Мову своєї національності вважали рідною 89,6 %.

Після 1648 р. українська антимусульманська традиція XVI — першої половини XVII ст. епізодично змінювалась на нову лінію української політики щодо Туреччини й Криму, спрямовану на союз із ними та взаєморозуміння.

У XIX ст. в Україні розпочалося наукове вивчення історії та культури Т. 1818 року в місті Одесі почав функціонувати вищий Рішельєвський інститут східних мов, що проіснував до 1854 р., де повинна була вивчатися серед інших предметів історія та географія Туреччини. У лютому 1930 р. з ініціативи академіка А. Ю. Кримського у системі ВУАН була утворена Комісія з вивчення історії Близького Сходу (КВІБС).

Сьогодні в Україні діють Інститут сходознавства НАН України (Київ) з відділом тюркомовних народів у Криму (Сімферополь), відділення сходознавства у складі Інституту філології з викладанням турецької мови й літератури в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київський національний лінгвістичний університет з групами вивчення турецької мови, філологічний факультет з відділенням кримськотатарської мови та літератури в Сімферопольському державному університеті, ліцеї та коледжі.

Турки-месхетінці — народ, що проживає в Казахстані, Азербайджані, Росії, Киргизстані, Узбекистані. За різними оцінками, загальна кількість Т.-м. на території колишнього СРСР становить 260–280 тис. осіб. Мова — східноанатолійський діалект турецької мови. Віруючі Т.-м. — мусульмани-суніти.

Влітку 1989 року після погромів у Ферганській долині перші групи Т.-м. з'явилися в південних областях України. За наступні роки кількість Т.-м. невпинно зростала внаслідок імміграції з Росії, Азербайджану, Узбекистану тощо. Згідно з переписом 2001 року, чисельність Т.-м. в Україні становила 9180 осіб (8844 назвали себе турками, 336 — турками-месхетинцями). Більшість із них проживала в Херсонській області — 3795 осіб, Донецькій — 1910 осіб, в АР Крим — 1003 особи та в Запорізькій — 357 осіб.

Більшість Т.-м. проживає в сільській місцевості і займається сільським господарством.

Туркмени — народ, основне населення Туркменістану (2 млн 538,6 тис. осіб). Загальна чисельність — 4,6 млн осіб. Належать до каспійського варіанта індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — туркменська, тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі Т. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 3709 Т. (1989 р. — 3399 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 19,4 %, українську — 29,1 %, російську — 37,5 %.

У

Угорці — народ, що становить близько 98 % населення Угорщини. Загальна кількість — 14,5 млн осіб. Належать до середньоевропейського типу великої європеїдної раси. Мова — угорська, угорської підгрупи фінно-угорської групи уральської сім'ї.

За даними перепису 2001 року, в Україні проживає 156566 У. (1989 р. — 154711), з яких вважає рідною мовою угорську 149431 (95 %), українську — 3 %, російську — 0,9 %.

Угорське населення здавна проживає в українському Закарпатті. Питома вага У. була найвищою у період входження краю до Угорського королівства єдиної Австро-Угорської імперії. Переписи, проведені у 1869 і 1910 рр., зафіксували відповідно 24,5 % і 29,2 % У. Розпад імперії і перекроювання кордонів, поява в Європі нових держав і насамперед входження Закарпаття до складу Чехословаччини призвели до змін. За результатами перепису, проведеного новою владою у 1921 року, частка У. в структурі населення краю зменшилася і дорівнювала всього 17,2 %. У 1930 р. показник був ще меншим — 16 %. За даними перепису 1941 р., здійсненого угорською владою, на закарпатських землях питома вага осіб, які рідною мовою вважали угорську, серед усіх інших становила лише 10,1 %, а тих, хто назвав себе угорцем, зафіксовано 13 %.

Поза межами Закарпаття найбільше проживає У. у Львові, Києві.

Від 1987 р. середньорічна кількість тих, хто від'їжджає для постійного проживання до Угорщини, зростає більше як 4,5 рази.

На Закарпатті У. становлять більшість населення у Берегівському районі, у 1989 р. їх було 66,9 %. Великою є питома вага осіб цієї національності в Ужгородському і Виноградівському районах — відповідно 34,8 % і 24,8 %, доволі значною в Мукачівському — 12,3 %, а також у містах Мукачевому й Ужгороді — відповідно 14,9 % і 14,3 %.

1994 року в Закарпатті діяло 59 загальноосвітніх шкіл, серед них гімназії в Ужгороді, Береговому, Тячеві з угорською мовою навчання. Педагогічні кадри для угорських шкіл готує Мукачівське педучилище. У 1988 р. при Ужгородському держуніверситеті створено Центр гунгарології.

Від 1946 р. в області транслюють радіопередачі угорською мовою, а з 1968 р. виходять в ефір телепрограми. Їх готує Головна редакція програм угорською мовою Закарпатського облтелерадіооб'єднання.

Багатьом селам Закарпатської області упродовж першої половини 1990-х років рішенням обласної ради народних депутатів офіційно повернуто попередні угорські назви.

Удегейці — народ в РФ (чисельність — 1902 особи), проживають у Хабаровському і Приморському краях. Належать до північноазійського типу великої монголоїдної раси. Мова — удегейська, південної підгрупи тунгусо-маньчжурської групи алтайської сім'ї; безписемна. У. зберегли багато елементів старовинних культур, шаманство тощо.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 42 У. (1989 р. — 24 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 19 %, українську — 14,3 %, російську — 45,2 %.

Удіни — народ, який проживає в Азербайджані (Варташенський та Куткашенський райони), а також у Грузії та РФ. Загальна чисельність — близько 8 тис. осіб. Належать до балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — удінська, лезгинської підгрупи нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Віруючі У. — християни (монофізити і православні).

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 592 У. (1989 р. — 109 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 57,8 %, російську — 31,8 %.

Удмурти — народ в РФ (чисельність — 715 тис. осіб), корінне населення Удмуртії (497 тис. осіб). Належать до субуральського варіанта уральської перехідної раси. Мова — удмуртська, перм-

ської підгрупи фінно-угорської групи уральської сім'ї. Переважна частина віруючих У. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 4712 У. (1989 р. — 8583 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 729 осіб, українську — 380, російську — 3515 осіб.

Узбе́ки — народ, який проживає в Узбекистані (14 млн 145 тис. осіб). Належать до паміро-ферганського типу великої європеїдної раси; фіксується монголоїдна домішка. Мова — узбецька, тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі У. — мусульмани-суніти.

В Україні чисельність У. (2001 р.) дорівнювала 12353 особи (1989 р. — 20333 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 29,2 %, українську — 14,7 %, російську — 48,5 %.

В Україні У. з'явилися переважно після Другої світової війни; приїжджали здебільшого на навчання або працю.

Значна частина У. мешкає в АР Крим (2947 осіб). З них вважають рідною мову своєї національності 1184 особи.

Уйгу́ри — народ, який проживає в Китаї (7 млн 505 тис. осіб), в основному в Сінцзян-Уйгурському районі, Казахстані, Узбекистані, РФ та Афганістані. Загальна чисельність — 7,77 млн осіб. Належать до європеїдної раси з монголоїдною домішкою. Мова — уйгурська, тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі У. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 197 У. (1989 р. — 194 особи).

Вважали рідною мову своєї національності 11,7 %, українську — 9,1 %, російську — 64,5 %.

Ульчі — народ, який проживає в Ульцькому районі Хабаровського краю РФ (2733 особи). Мова — ульцька, тунгусо-маньчжурської групи алтайської сім'ї. Офіційно У. християни, але зазнали впливу китайських і маньчжурських вірувань та звичаїв.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 76 У. (1989 р. — 13 осіб).

Мову своєї національності назвали рідною 6,6 %, українську — 10,5 %, російську — 56,6 %.

Ф

Фіни — народ, основне населення Фінляндії (4,6 млн осіб). Мова — фінська, балтійсько-фінської підгрупи фінно-угорської групи уральської сім'ї. Віруючі Ф. — переважно лютерани.

За переписом населення 2001 року, в Україні налічувалося 768 Ф. (1989 р. — 1086 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 9,5 %, українську — 11,6 %, російську — 72,7 %.

Французи — народ, основне населення Франції (близько 50 млн осіб). Ф. антропологічно неоднорідні: представлені альпійський та центральноєвропейський типи середньоевропейської раси; на півдні переважають представники індо-середземноморського типу великої європеїдної раси. Мова — французька, романської групи індоєвропейської сім'ї.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 258 Ф. (1989 р. — 168 осіб), з яких вважають рідною мовою французьку 40 %, решта — переважно російську.

Факти проживання Ф. на території України відомі здавна. У XVII ст. французький інженер Г. Л. де Боплан, який перебував на службі в польського короля, побудував тут кілька фортець, зокрема Кодацьку на Дніпрі; склав “Опис України” — цінне історичне джерело для вивчення середньовічного українського суспільства. Наприкінці XVIII ст. і далі в Україні оселилися емігранти з Франції, які втікали від революції 1789–1793 рр. Проживали вони дисперсно, невеликими общинами у містах півдня України, переважно в Одесі та Херсоні.

Місцем компактного проживання Ф. в Україні стала колонія Шабо поблизу Акермана, заснована в 1822 р., проіснувала до 1940 р. Переселення їх тривало до 1846 р. У 1862 р. в колонії налічувалося 538 осіб, на початку XX ст. — понад 1 тис. осіб. У 1892 р. група колоністів заснувала на Дніпрі колонію Основа, згодом — Нова Основа.

Французькі колоністи здійснили значний вплив на економічне та культурне життя півдня України. Вони започаткували ві-

дому в Причорномор'ї школу виноградарства і виноробства, створили оригінальну технологію виробництва шампанських вин (Ш. Тардан, Д. Дон'ї), що застосовується й нині.

Х

Хака́си — народ у РФ (78,5 тис. осіб), корінне населення Хакасії (62,9 тис. осіб). Загальна чисельність — 80,3 тис. осіб. Налягають до південносибірської (туранської) перехідної раси. Мова — хакаська, тюркської групи алтайської сім'ї. Переважна частина Х. дотримується традиційних релігійних вірувань.

В Україні, за переписом 2001 року, налічувалося 162 Х. (1989 р. — 299 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 10,5 %, українську — 13 %, російську — 74,1 %.

Ха́лха (монголи) — народ у складі монголів. Чисельність — 1,65 млн осіб. Проживають переважно в центральних, південних і східних аймаках Монголії. Мова — халхаська. Віруючі Х. — буддисти-ламаїсти.

В Україні, за переписом 2001 року, налічується 104 Х. (у 1989 р. записаних як монголи було 315 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 53,8 %, російську — 38,5 %.

Ха́нти — народ у РФ (22,3 тис. осіб). Проживають у Ханті-Мансійському, Ямало-Ненецькому АО, Олександрівському та Каргасоцькому районах Томської області. Мова — хантійська, угорської підгрупи фінно-угорської групи уральської сім'ї. Віруючі Х. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 100 Х. (1989 р. — 91 особа).

Мову своєї національності вважали рідною всього 6 %, російську — 55 %.

Хорва́ти — народ, основне населення Хорватії (1991 р. — 3,71 млн осіб). Загальна чисельність — 5,65 млн осіб. Налягають до динарського варіанта балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — хорватсько-сербська, південної підгру-

пи слов'янської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі Х. — католики, невелика частина — православні, протестанти, а також мусульмани.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 126 Х. (1989 р. — 156 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною лише 8,3 %, українську — 21,4 %, російську — 30,2 %.

Значна кількість Х. опинилася в Україні в роки Першої світової війни як військовополонені австро-угорської армії. Після утворення об'єднаного Королівства сербів, хорватів і словенців (від 1929 р. — Югославія) значна кількість Х. повернулася на батьківщину. Внаслідок радянсько-югославського конфлікту 1949 року, в Україні з'явилися політичні емігранти-хорвати.

Ц

Цаху́ри — народ, який проживає в РФ (у Дагестані — 5 тис. осіб) і в Азербайджані (13 тис. осіб). Загальна чисельність — 20 тис. осіб. Належать до каспійського варіанта балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — цахурська, лезгинської підгрупи нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Віруючі Ц. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 83 Ц. (1989 р. — 62 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 19,3 %, українську — 19,2 %, російську — 37,3 %.

Цига́ни (ро́ми) — розсіяна етнічна спільнота. Належать до індо-середземноморської раси великої європеїдної раси. Мова — індоарійської групи індоєвропейської сім'ї.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 47587 Ц. (1989 р. — 47,9 тис. осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 44,7 %, українську — 21,1 %, російську — 13,3 %.

Предки Ц. на території України з'явилися в середині XV ст. Ц., розселені на Волині, Поліссі й частково на Полтавщині, належать до балтійської групи; територію Поділля заселили влахи, близькі до бессарабських і румунських Ц. Найбільша група Ц. — серви (колишні вихідці із Сербії) — розселені по всій Ук-

раїні. Згодом в Україні оселилися й угорські Ц. Про те, що Ц. рано з'явилися на українських землях, свідчать дані в саноцьких актових книгах за 1428 і 1436 рр. та у львівських — за 1428 і 1455 рр. Слід зазначити, що Ц. не мали особливих прав чи привілеїв на українських землях. У другій половині XVIII ст. розпочався примусовий масовий перехід Ц. на осілий спосіб життя, що спричинило появу сіл, зокрема, селі Циганівка Каменецького повіту Подільської губернії, село Цигани Червоноградського повіту у Галичині та ін.

За даними Всесоюзного перепису населення 1926 року, в Україні налічувалося 13578 Ц., 1959 р. — 22515; 1970 р. — 30091; 1989 р. — 47919. Матеріали переписів свідчать про постійне, хоч і незначне збільшення кількості Ц. Найбільше їх у Закарпатській області — 12,1 тис.; значна кількість Ц. проживає на сході та півдні країни: у Донецькій області — 4806 осіб, Дніпропетровській — 4062, Луганській — 3367, Херсонській — 2004, у АР Крим — 1698 осіб.

Нині в Україні діють 17 циганських національно-культурних товариств, вісім з яких — у Закарпатті. В Україні створено Асоціацію Ц. України. Від 1999 р. в Ужгороді циганською, українською і російською мовою виходить газета “Романі Яг”.

Ч

Черкеси — народ групи адигів у РФ. Чисельність — 50,8 тис. осіб, зокрема в Карачаєво-Черкесії — 40,2 тис. осіб. Належать до балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — кабардино-черкеська, абхазо-адизької групи північнокавказької сім'ї. Віруючі Ч. — мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 199 Ч. (1989 р. — 447 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 12,6 %, українську — 10,1 %, російську — 68,3 %.

У Криму Ч. утворили зону поселень у західній, гірській частині півострова. Міграції черкеського населення до Криму були спричинені політичною залежністю Північного Кавказу, заселеного Ч., від Османської імперії та Кримського ханства.

Чехи — народ у Чехії (8,4 млн осіб). Загальна чисельність — 10,38 млн осіб. Належать до середньоевропейської перехідного

типу великої європеїдної раси. Мова — чеська, західної підгрупи слов'янської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі Ч. — переважно католики, є протестанти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, Ч. налічувалося 5917 осіб (1989 р. — 9122 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 20,1 %, українську — 42,3 %, російську — 36,2 %.

Перші поселенці чеського походження з'явилися на українських землях ще в XIII ст. в Галицькому князівстві. Значна кількість Ч. приїхала в Україну в 60–70-х роках XIX ст. Найбільші поселення Ч. виникли у Дубенському, Рівненському, Луцькому та Острозькому повітах Волинської губернії. Від самого початку там було утворено чотири чеські волості — Рівненську, Дубенську, Луцьку та Купичівську, на території яких розташовувалися чеські та чесько-українські села (розформовані у 1891 р.). Згодом чеські села виникли на півдні Поділля й у Приазов'ї. До Першої світової війни більше половини чеського населення України — 27670 осіб — проживало у Волинській губернії.

У 1914 р. в Україні проживало 44433 Ч. На 1959 р. їх залишилася третина — 14539. Майже половина з них (7721) рідною вважали мову своєї національності, 3471 — українську, 3040 — російську і 307 осіб — інші мови.

Окремі чеські колонії існували також у Херсонській, Таврійській, Подільській, Катеринославській губерніях, в Одесі, Харкові, Чернігові, Полтаві. Центром політичного та культурного життя Ч. став Київ. З'явилися фабрики і заводи з чеською адміністрацією або переважно чеським складом робітників: заводи “Гретер і Криванек”, заснований 1882 року (від 1922 р. відомий як завод “Більшовик”), “Фільверт і Дедина” (1889 р.), “Неєдлий і Унгерман”, заснований 1898 року (від 1934 р. — “Червоний екскаватор”) та ін.

На початку XX ст. були засновані Чеське освітнє товариство, фізкультурне товариство “Юг”, на базі якого 1905 р. створено київський “Сокіл”.

Події 1917 року призвели до руйнування чеської колонії і спричинили першу хвилю повернення Ч. на їхню історичну батьківщину. Наступна хвиля репатріації Ч. спричинена Другою світовою війною. У повоєнний час чеські навчальні заклади

на території України вже не існували. І третя хвиля репатріації Ч. була зумовлена Чорнобильською аварією 1986 року.

Чеченці — народ у РФ (899 тис. осіб), основне населення Ічкерії. Чисельність в Ічкерії та Інгушетії — 734 тис. осіб. Проживають також у Дагестані, Ставропольському краї, Волгоградській області, Північній Осетії. Загальна чисельність — 957 тис. осіб. Належать до кавкасіонського варіанта балкано-кавказького типу великої європеїдної раси. Мова — чеченська, нахсько-дагестанської групи північнокавказької сім'ї. Віруючі Ч. — переважно мусульмани-суніти.

В Україні, за переписом 2001 року, налічувалося 2877 Ч. (1989 р. — 1844 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 55 %, українську — 7,4 %, російську — 34 %.

Чилійці — народ, основне населення Чилі (11,4 млн осіб). Мова — один із національних варіантів іспанської мови. Віруючі Ч. — в основному католики, серед протестантів переважають п'ятдесятники.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічується 13 Ч.

Мову своєї національності вважали рідною всього 15 %, російську — 30,8 %.

Чува́нці — народ у РФ (1380 осіб). Проживають в основному в Чукотському АО (944 особи). Мова — чукотська та марковський діалект російської мови. Віруючі Ч. — православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 226 Ч.

Мову своєї національності вважали рідною 15,9 %, українську — 7,1 %, російську — 70,8 %.

До 1989 р. Ч. вважали росіянами і чукчами і не виокремлювали у переписах.

Чува́ші — народ у РФ (1 млн 773,6 тис. осіб), основне населення Чувашії (907 тис. осіб). Загальна чисельність — 1 млн 842,3 тис. осіб. Ч. належать до субуральського варіанта уральсь-

кої перехідної раси. Мова — чуваська, тюркської групи алтайської сім'ї. Поширена також російська мова. Віруючі Ч. — здебільшого православні.

В Україні, за переписом населення 2001 року, проживало 10593 Ч. (1989 р. — 20395 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 21,4 %, російську — 72,1 %.

Чукчі — народ, корінне населення Чукотського АО (11,9 тис. осіб), проживають також на півночі Коряцького АО і у Нижньо-Колімському районі Якутії РФ. Ч. належать до арктичного типу великої монголоїдної раси. Мова — чукотська, чукотсько-камчатської мовної сім'ї. Ч. — шаманісти, сповідують численні архаїчні культу.

За переписом 2001 року, в Україні налічувалося 30 Ч. (1989 р. — 22 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 10 %, російську — 80 %.

Ш

Шведи — народ, основне населення Швеції (8,59 млн осіб). Належать до балтійського типу атлантико-балтійського типу великої європеїдної раси. Мова — шведська, північної підгрупи германської групи індоєвропейської сім'ї. Віруючі Ш. — в основному лютерани, є католики.

За переписом 2001 року, в Україні налічувалося 188 Ш.

Мову своєї національності вважали рідною 17 %, українську — 64,9 %, російську — 14,9 %.

Ш. з'явилися на півдні України після маніфесту Катерини II 1762 р., за яким вони отримували величезні земельні наділи, кошти для проведення господарських робіт та будівництва, звільнялися від податків і рекрутчини. Вони оселилися в пониззі Дніпра поблизу міста Берислава, утворивши поселення Старошведське і Клостендорф. Ш. займалися садівництвом, розведенням шовковиці й виготовленням шовку-сирцю.

За переписом 1926 року, в Україні налічувалося 965 Ш., з них 133 особи жили в містах і 832 — в селах.

Компактні шведські поселення на півдні Україні проіснували до 1929 р. Старошведська колонія продовжувала існувати: з 884 осіб, які виїхали до Швеції, 237 повернулися в Україну.

Серед осіб шведського походження — відома громадська діячка і педагог Софія Русова, український письменник і теоретик літератури Майк Йогансен. Нащадком шведського генерала, учасника Полтавської битви В. А. Шліппенбаха був конструктор ракетної техніки і теорії космічних польотів О. Г. Шаргей (Ю. В. Кондратюк).

Шорці — народ в РФ (15,7 тис. осіб). Проживають в основному в Кемеровській області в басейнах річки Том та її приток — Кондоми і Мрас-Су, а також у Хакасії та Республіці Алтай РФ. Загальна чисельність — 16,6 тис. осіб. Належать до південно-східної перехідної раси. Мова — шорська, північно-східної підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї.

В Україні, за переписом населення 2001 р., налічувалося 130 Ш. (1989 р. — 68 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 9,1 %, російську — 84,8 %.

Ю

Юкагіри — народ у Східному Сибіру. Проживають у Нижньоколимському та у Верхньоколимському районах Якутії, в Середньоканському районі Магаданської області РФ. Чисельність — 1142 особи. Належать до байкальського варіанта північноазійського типу великої монголоїдної раси. Розмовляють ізольованою юкагирською мовою, що належить до палеоазійських. Ю. зберегли шаманство.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 12 Ю. (1989 р. — 3 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 16,7 %, російську — 50 %.

Я

Якути — корінне населення Якутії (365,2 тис. осіб). Проживають переважно в басейні середньої течії річок Лени, Нижнього

Алдану, Вілюю, районі Крайньої Півночі — вздовж річок Оленьок, Анабара, Яна, Индигірка, Колима (РФ). Загальна чисельність — близько 380 тис. осіб. Належать до центральноазійського варіанта північноазійського типу великої монголоїдної раси. Мова — якутська, північно-східної підгрупи тюркської групи алтайської сім'ї. Віруючі Я. — в основному православні, але подекуди збережені і традиційні вірування — архаїчні культу.

За переписом 2001 року, в Україні налічувалося 304 Я. (1989 р. — 613 осіб).

Мову своєї національності вважали рідною 18,4 %, російську — 65,1 %.

Япóнци — народ, основне населення Японії (123,65 млн осіб). Загальна чисельність — 125,6 млн осіб. Належать до особливої перехідної расової групи. Мова — японська. Віруючі Я. — переважно синтоїсти й буддисти.

В Україні, за переписом населення 2001 року, налічувалося 44 Я. (1989 р. — 23 особи).

Мову своєї національності вважали рідною 47,7 %, українську — 9,1 %, російську — 40,9 %.

Національний склад населення України (за переписами населення 1989–2001 рр.)

№ п/п	Національність	Кількість осіб		Частка від загальної кількості населення, %		Вважають рідною мову своєї національності, %
		2001 р.	1989 р.	2001 р.	1989 р.	2001 р.
	Усе населення	48240902	51452034	100,0	100,0	82,2
1	Українці	37541693	37419053	77,8	72,7	85,2
2	Росіяни	83341441	11355582	17,3	22,1	95,9
3	Білоруси	275763	440045	0,6	0,9	19,8
4	Молдовани	258619	324525	0,5	0,6	70,0
5	Кримські татари	248193	46807	0,5	0,1	92,0
6	Болгари	204574	233800	0,4	0,5	64,2
7	Угорці	156566	163111	0,3	0,3	91,7
8	Румуни	150989	134825	0,3	0,3	91,7
9	Поляки	144130	219179	0,3	0,4	12,9
10	Євреї	103591	486326	0,2	0,9	3,1
11	Вірмени	99894	54200	0,2	0,1	50,4
12	Греки	91548	98594	0,2	0,2	6,4
13	Татари	73304	86875	0,2	0,2	35,6
14	Азербайджанці	45176	36961	0,1	0,2	53,0
15	Цигани	47587	47917	0,1	0,1	44,7
16	Грузини	34199	23540	0,1	0,1	36,7
17	Німці	33302	37849	0,1	0,1	12,2
18	Гагаузи	31923	31967	0,1	0,1	71,5
19	Корейці	12711	8669	0,03	0,02	17,5
20	Узбеки	12353	20333	0,03	0,04	29,2
21	Чуваші	10593	20395	0,02	0,04	21,4
22	Мордвини	9331	19332	0,02	0,04	15,8
23	Турки	8844	262	0,02	0,00	89,6
24	Литовці	7207	11278	0,01	0,02	26,8

25	Араби	6575	1240	0,01	0,00	61,9
26	Словаки	6397	7943	0,01	0,02	41,6
27	Чехи	5917	9122	0,01	0,02	20,1
28	Казахи	5526	10505	0,01	0,02	18,8
29	Латиші	5079	7142	0,01	0,01	18,8
30	Осетини	4834	6345	0,01	0,01	23,8
31	Удмурти	4712	8583	0,01	0,02	15,5
32	Лезгини	4349	4810	0,00	0,01	34,7
33	Таджики	4255	4447	0,00	0,01	35,7
34	Башкири	4253	7402	0,00	0,01	19,8
35	Марійці	4130	7368	0,00	0,01	25,6
36	В'єтнамці	3850	472	0,00	0,00	94,6
37	Туркмени	3709	3399	0,00	0,01	19,4
38	Албанці	3308	3343	0,00	0,01	52,6
39	Ассирійці	3143	2759	0,00	0,01	28,1
40	Чеченці	2877	1844	0,00	0,00	55,0
41	Естонці	2868	4208	0,00	0,01	14,5
42	Китайці	2213	679	0,00	0,00	82,1
43	Курди	2088	238	0,00	0,00	56,2
44	Даргинці	1610	1550	0,00	0,00	25,4
45	Комі	1545	3959	0,00	0,01	21,4
46	Карели	1522	2276	0,00	0,00	6,3
47	Аварці	1496	2677	0,00	0,01	38,9
48	Народи Індії та Пакистану	1483	175	0,00	0,00	73,6
49	Абхази	1458	990	0,00	0,00	21,7
50	Караїми	1196	1404	0,00	0,00	6,0
51	Комі-перм'яки	1165	2146	0,00	0,00	13,7
52	Киргизи	1128	2297	0,00	0,00	18,4
53	Лакці	1019	1035	0,00	0,00	19,5
54	Афганці	1008	360	0,00	0,00	54,7
55	Табасарани	977	932	0,00	0,00	49,3
56	Іспанці	965	729	0,00	0,00	15,1

57	Ороқи	959	2	0,00	0,00	1,3
58	Ікорці	812	9	0,00	0,00	0,2
59	Фіни	768	1086	0,00	0,00	57,8
60	Кумики	718	868	0,00	0,00	34,0
61	Американці	709	11	0,00	0,00	78,4
62	Серби	623	637	0,00	0,00	28,3
63	Удїни	592	109	0,00	0,00	35,2
64	Нівхи	584	10	0,00	0,00	9,5
65	Кабардинці	473	959	0,00	0,00	18,8
66	Інгуші	455	466	0,00	0,00	36,0
67	Італійці	420	316	0,00	0,00	21,7
68	Перси	419	228	0,00	0,00	60,0
69	Кримчаки	406	–	0,00	–	16,7
70	Буряти	391	849	0,00	0,00	10,5
71	Ногайці	385	331	0,00	0,00	59,0
72	Адигейці	338	688	0,00	0,00	19,8
73	Турки-месхетишці	336	–	0,00	0,00	81,0
74	Калмики	325	635	0,00	0,00	5,2
75	Якути	304	619	0,00	0,00	18,4
76	Орочі	288	19	0,00	0,00	1,7
77	Вепси	281	169	0,00	0,00	3,9
78	Кубинці	262	520	0,00	0,00	53,1
79	Французи	258	168	0,00	0,00	40,7
80	Ліви	235	6	0,00	0,00	19,6
81	Чуванці	226	35	0,00	0,00	15,9
82	Ненці	217	204	0,00	0,00	2,8
83	Балкарці	206	244	0,00	0,00	19,4
84	Черкеси	199	447	0,00	0,00	12,6
85	Уйгури	197	194	0,00	0,00	11,7
86	Карачаївці	190	342	0,00	0,00	18,4
87	Шведи	188	–	0,00	0,00	17,0
88	Євреї гірські	166	136	0,00	0,00	13,9

89	Хакаси	162	299	0,00	0,00	10,5
90	Ескімоси	153	3	0,00	0,00	3,9
91	Голландці	139	43	0,00	0,00	23,0
92	Рутульці	137	75	0,00	0,00	26,3
93	Саамі	136	19	0,00	0,00	2,2
94	Талиші	133	11	0,00	0,00	21,0
95	Дунгани	133	140	0,00	0,00	36,1
96	Абазини	128	113	0,00	0,00	18,8
97	Хорвати	126	156	0,00	0,00	18,3
98	Каракалпаки	117	273	0,00	0,00	34,2
99	Англійці	112	58	0,00	0,00	44,6
100	Австрійці	112	64	0,00	0,00	14,3
101	Євреї грузинські	108	56	0,00	0,00	0,9
102	Агули	108	78	0,00	0,00	18,5
103	Халха	104	315	0,00	0,00	53,8
104	Евени	104	25	0,00	0,00	18,3
105	Ханти	100	91	0,00	0,00	6,0
106	Цахури	83	62	0,00	0,00	19,3
107	Алтайці	81	150	0,00	0,00	7,4
108	Ульчі	76	13	0,00	0,00	6,6
109	Коряки	69	52	0,00	0,00	7,2
110	Тати	64	248	0,00	0,00	14,0
111	Селькупи	62	11	0,00	0,00	1,6
112	Негідальці	52	10	0,00	0,00	59,6
113	Канадці	51	–	0,00	0,00	41,2
114	Евенки	48	111	0,00	0,00	8,3
115	Нганасани	44	1	0,00	0,00	6,8
116	Японці	44	23	0,00	0,00	27,3
117	Тувинці	43	94	0,00	0,00	9,2
118	Мансійці	43	37	0,00	0,00	11,6
119	Удегейці	42	24	0,00	0,00	19,0
120	Нанайці	42	39	0,00	0,00	9,5

121	Кети	37	8	0,00	0,00	5,4
122	Шорці	33	68	0,00	0,00	9,1
123	Белуджі	31	45	0,00	0,00	51,6
124	Чукчі	30	22	0,00	0,00	10
125	Енці	26	1	0,00	0,00	69,2
126	Долгани	26	182	0,00	0,00	15,3
127	Тофалари	18	3	0,00	0,00	0,0
128	Ітельмени	18	2	0,00	0,00	5,5
129	Чилійці	13	–	0,00	0,00	15,3
130	Євреї середньоазіатські	13	110	0,00	0,00	0,0
131	Юкагири	12	3	0,00	0,00	16,6
132	Алеути	6	25	0,00	0,00	0,0
133	Інші національності	3228	19100	0,00	0,04	4,5
134	Національність не вказано	188639	–	0,4	–	0,0

Національні меншини України (за переписом 2001 року)

Австрійці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	23	20,53
Одеська область	17	15,17
Донецька область	11	9,82
Дніпропетровська область	9	8,03

Азербайджанці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	8075	17,87
Харківська область	5684	12,58
Дніпропетровська область	5683	12,58
АР Крим	3748	8,3
Луганська область	3123	6,91
Одеська область	2777	6,15
м. Київ	2567	5,68
Запорізька область	2490	5,51
Миколаївська область	1482	3,28
Херсонська область	1280	2,83
Полтавська область	1203	2,66

Албанці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Одеська область	1862	56,28
Занорізька область	892	26,96
Донецька область	112	3,38
м. Київ	74	2,24

Американці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	55	7,75
Одеська область	52	7,33
м. Київ	44	6,20
АР Крим	43	6,06

Англійці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	39	34,82
Одеська область	15	13,39
Донецька область	10	8,92
Дніпропетровська область	8	7,14

Араби

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	1426	21,69

Одеська область	1320	20,07
Харківська область	985	14,98
Донецька область	470	7,15
Луганська область	212	3,22
Миколаївська область	23	0,35

Білоруси

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	44525	16,15
Дніпропетровська область	29528	10,7
АР Крим	29285	10,62
Луганська область	20587	7,46
м. Київ	16549	6,0
Харківська область	14752	5,35
Одеська область	12767	4,63
Запорізька область	12655	4,59
Рівненська область	11827	4,29
Київська область	8698	3,15
Миколаївська область	8369	3,03
Херсонська область	8186	2,97
Чернігівська область	7122	2,58
Полтавська область	6309	2,29
м. Севастополь	5872	2,13
Кіровоградська область	5550	2,01
Львівська область	5437	1,97
Житомирська область	4924	1,78
Сумська область	4320	1,56
Черкаська область	3961	1,44
Вінницька область	3114	1,13
Хмельницька область	2750	0,99

Закарпатська область	1540	0,56
Чернігівська область	1483	0,54
Івано-Франківська область	1468	0,53
Волинська область	1178	0,43

Болгари

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Одеська область	150683	73,66
Запорізька область	27764	13,57
Миколаївська область	5614	2,74
Донецька область	4833	2,36
Дніпропетровська область	2269	1,11
Кіровоградська область	2205	1,08
АР Крим	1877	0,92
Луганська область	1625	0,79
м. Київ	1514	0,74
Харківська область	1071	0,52
Херсонська область	1040	0,51

В'єтнамці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Харківська область	2440	63,37
м. Київ	469	12,18
Одеська область	347	9,01
Донецька область	172	4,47

Вірмени

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	15734	15,75
Харківська область	11157	11,17
Дніпропетровська область	10683	10,69
АР Крим	8769	8,78
Одеська область	7440	7,45
Луганська область	6587	6,59
Запорізька область	6411	6,42
м. Київ	4935	4,94
Херсонська область	4548	4,55
Миколаївська область	4277	4,28
Кіровоградська область	2994	2,99
Полтавська область	2678	2,68
Київська область	2341	2,34
Черкаська область	1749	1,75
м. Севастополь	1319	1,32
Сумська область	1183	1,18
Хмельницька область	1159	1,16
Львівська область	1139	1,14
Вінницька область	1091	1,09

Гагаузи

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Одеська область	27617	86,52
Миколаївська область	877	2,75
Донецька область	494	1,55
АР Крим	387	1,21

Луганська область	275	0,86
Херсонська область	239	0,75
Харківська область	205	0,64

Голландці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Дніпропетровська область	37	26,62
Донецька область	21	15,10
м. Київ	21	15,10
Одеська область	13	9,35

Греки

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	77516	84,67
АР Крим	2795	3,05
Запорізька область	2179	2,38
Одеська область	2083	2,27
Дніпропетровська область	1147	1,25
Луганська область	1049	1,14
Харківська область	1037	1,13

Грузини

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	7197	21,04
Харківська область	4408	12,89

Запорізька область	3899	11,4
Дніпропетровська область	2834	8,29
Одеська область	2785	8,14
м. Київ	2352	6,88
Луганська область	2090	6,11
АР Крим	1774	5,19

Естонці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	612	21,34
Донецька область	374	13,04
Харківська область	215	7,49
Дніпропетровська область	198	6,9
м. Київ	194	6,76
Одеська область	160	5,58

Євреї

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	17962	17,34
Дніпропетровська область	13799	13,32
Одеська область	13386	12,92
Харківська область	11576	11,17
Донецька область	8825	8,52
АР Крим	4515	4,36
Запорізька область	4353	4,2
Миколаївська область	3263	3,15
Вінницька область	3066	2,96
Житомирська область	2670	2,58

Луганська область	2651	2,56
Львівська область	2212	2,13
Полтавська область	1843	1,78
Херсонська область	1732	1,67
Чернігівська область	1531	1,48
Черкаська область	1479	1,43
Чернівецька область	1443	1,39
Хмельницька область	1410	1,36
Київська область	1270	1,22
Кіровоградська область	1066	1,03
м. Севастополь	1016	0,98

Іспанці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Черкаська область	262	27,15
Дніпропетровська область	165	17,09
АР Крим	110	11,39
м. Київ	103	10,67

Італійці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	73	17,38
АР Крим	48	11,43
Донецька область	47	11,19
Закарпатська область	47	11,19

Казахи

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	718	12,99
Дніпропетровська область	567	10,26
АР Крим	544	9,84
Одеська область	438	7,93
Харківська область	377	6,82
м. Київ	339	6,13

Канадці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	11	21,56
Одеська область	9	17,64
Запорізька область	8	15,68

Караїми

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	671	56,1
Івано-Франківська область	106	8,86
Одеська область	65	5,43
Дніпропетровська область	64	5,35
Запорізька область	51	4,26
м. Севастополь	44	3,68

Киргизи

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	149	13,21
АР Крим	142	12,59
Дніпропетровська область	117	10,37
м. Київ	107	9,48

Китайці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Харківська область	738	33,35
м. Київ	505	22,82
Одеська область	391	17,68
Донецька область	165	7,45
Дніпропетровська область	103	4,65
Запорізька область	57	2,58

Корейці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	2877	22,63
Миколаївська область	1751	13,77
Дніпропетровська область	1446	11,39
Херсонська область	1253	9,86
Донецька область	1124	8,84

Латиші

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	1014	19,96
АР Крим	413	8,13
Дніпропетровська область	406	7,99
м. Київ	369	7,26
Одеська область	366	7,21
Харківська область	338	6,65

Литовці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	1359	18,86
Луганська область	568	7,88
Одеська область	484	6,71
м. Київ	406	5,63
Харківська область	386	5,35
Львівська область	188	2,61
Полтавська область	169	2,34

Молдовани

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Одеська область	123751	47,85
Чернівецька область	67225	25,99
Миколаївська область	13171	5,09
Кіровоградська область	8274	3,2
Донецька область	7171	2,77

Чернівецька область	3367	2,34
Дніпропетровська область	3288	2,28
Одеська область	3247	2,25
Київська область	2846	1,97
Луганська область	2107	1,46
Рівненська область	2031	1,41
Харківська область	1936	1,34
Івано-Франківська область	1864	1,29
Запорізька область	1774	1,23
Херсонська область	1625	1,12
Миколаївська область	1317	0,91

Роми

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Закарпатська область	14004	29,43
Донецька область	4106	8,63
Дніпропетровська область	4067	8,55
Одеська область	4035	8,48
Харківська область	2325	4,88
Луганська область	2284	4,8
АР Крим	1896	3,98
Запорізька область	1887	3,96
Херсонська область	1752	3,68
Миколаївська область	1449	3,04
Сумська область	1377	2,89
Черкаська область	1108	2,33

Росіяни

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	1844399	22,13
АР Крим	1180441	14,16
Луганська область	991825	11,9
Харківська область	742025	8,9
Дніпропетровська область	627531	7,53
Одеська область	508537	6,1
Запорізька область	476748	5,72
м. Київ	337323	4,04
м. Севастополь	269953	3,24
Миколаївська область	177530	2,13
Херсонська область	165211	1,98
Сумська область	121655	1,465
Полтавська область	117071	1,4
Київська область	109322	1,31
Львівська область	92565	1,11
Кіровоградська область	83929	1,0
Черкаська область	75577	0,91
Житомирська область	68851	0,83
Вінницька область	67501	0,81
Чернігівська область	62207	0,75
Хмельницька область	50686	0,61
Чернівецька область	37881	0,45
Закарпатська область	30993	0,37
Рівненська область	30129	0,36
Івано-Франківська область	24915	0,3
Волинська область	21502	0,26
Тернопільська область	14194	0,17

Чернівецька область	3367	2,34
Дніпропетровська область	3288	2,28
Одеська область	3247	2,25
Київська область	2846	1,97
Луганська область	2107	1,46
Рівненська область	2031	1,41
Харківська область	1936	1,34
Івано-Франківська область	1864	1,29
Запорізька область	1774	1,23
Херсонська область	1625	1,12
Миколаївська область	1317	0,91

Роми

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Закарпатська область	14004	29,43
Донецька область	4106	8,63
Дніпропетровська область	4067	8,55
Одеська область	4035	8,48
Харківська область	2325	4,88
Луганська область	2284	4,8
АР Крим	1896	3,98
Запорізька область	1887	3,96
Херсонська область	1752	3,68
Миколаївська область	1449	3,04
Сумська область	1377	2,89
Черкаська область	1108	2,33

Росіяни

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	1844399	22,13
АР Крим	1180441	14,16
Луганська область	991825	11,9
Харківська область	742025	8,9
Дніпропетровська область	627531	7,53
Одеська область	508537	6,1
Запорізька область	476748	5,72
м. Київ	337323	4,04
м. Севастополь	269953	3,24
Миколаївська область	177530	2,13
Херсонська область	165211	1,98
Сумська область	121655	1,465
Полтавська область	117071	1,4
Київська область	109322	1,31
Львівська область	92565	1,11
Кіровоградська область	83929	1,0
Черкаська область	75577	0,91
Житомирська область	68851	0,83
Вінницька область	67501	0,81
Чернігівська область	62207	0,75
Хмельницька область	50686	0,61
Чернівецька область	37881	0,45
Закарпатська область	30993	0,37
Рівненська область	30129	0,36
Івано-Франківська область	24915	0,3
Волинська область	21502	0,26
Тернопільська область	14194	0,17

Румуни

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Чернівецька область	114555	75,86
Закарпатська область	32152	21,29
Одеська область	724	0,48
Хмельницька область	197	0,13
Миколаївська область	162	0,11
Вінницька область	132	0,09

Серби

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	125	20,06
Одеська область	95	15,25
Донецька область	53	8,51
Дніпропетровська область	41	6,58

Словаки

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Закарпатська область	5695	89,03
м. Київ	83	1,3
Рівненська область	81	1,27
Львівська область	66	1,03
Дніпропетровська область	61	0,95
Волинська область	47	0,73
АР Крим	46	0,72

Таджики

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	750	17,63
Донецька область	467	10,88
Харківська область	401	9,42
Одеська область	363	8,53
Дніпропетровська область	313	7,36
Луганська область	253	5,94

Татари

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	19161	26,14
АР Крим	11090	15,12
Луганська область	8543	11,65
Херсонська область	5353	7,3
Запорізька область	5177	7,06
Харківська область	4198	5,73
Дніпропетровська область	3835	5,23
Одеська область	2640	3,6
м. Севастополь	2512	3,43
м. Київ	2451	3,33
Миколаївська область	1255	1,71

Татари кримські

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представника відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	243433	98,08
Херсонська область	2072	0,83

м. Севастополь	1858	0,75
м. Київ	44	0,02
Одеська область	42	0,02
Донецька область	18	0,01

Угорці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість, осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Закарпатська область	151516	96,77
Донецька область	421	0,27
Львівська область	384	0,24
Івано-Франківська область	124	0,08
Тернопільська область	85	0,05
Чернівецька область	80	0,05

Турки

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Херсонська область	3736	42,24
Донецька область	1791	20,25
АР Крим	969	19,95
Миколаївська область	758	8,57
Харківська область	378	4,27

Туркмени

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної нацменшини від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Одеська область	811	21,86

Донецька область	329	8,87
Дніпропетровська область	304	8,2
Харківська область	297	8,0
м. Київ	274	7,39
АР Крим	226	6,09

Узбеки

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	2947	23,85
Дніпропетровська область	1361	11,02
Донецька область	1244	10,07
Харківська область	899	7,28
Одеська область	822	6,65
Луганська область	635	5,14

Фінляндці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Дніпропетровська область	90	11,72
Донецька область	84	10,94
АР Крим	68	8,85
м. Київ	51	6,64

Французи

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	58	22,48
Донецька область	27	10,46

Львівська область	23	8,91
Харківська область	20	7,75

Халха

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	34	32,69
АР Крим	21	20,19
Донецька область	8	7,69

Хорвати

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Донецька область	32	25,39
Закарпатська область	19	15,08
м. Київ	18	14,28

Чехи

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Житомирська область	839	14,18
Запорізька область	808	13,65
АР Крим	749	12,66
Одеська область	503	8,5
Вінницька область	431	7,28
м. Київ	381	6,44

Чилійці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Запорізька область	7	53,84
Івано-Франківська область	3	23,07

Чуваші

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
АР Крим	2171	20,49
Донецька область	1293	12,21
Луганська область	1060	10,0
Одеська область	535	5,05
Херсонська область	309	2,92
Сумська область	147	1,39

Шведи

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
Херсонська область	144	76,59
м. Київ	13	6,91
Одеська область	7	3,72

Японці

<i>Адміністративно-територіальна одиниця</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка представників відповідної національності від їх загальної кількості в Україні, %</i>
м. Київ	12	27,27
Одеська область	7	15,9
Харківська область	7	15,9

Національний склад населення регіонів (за переписом 2001 року)

Автономна Республіка Крим

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Росіяни	1180441	58,31
2	Українці	492227	24,31
3	Кримські татари	243433	12,02
4	Білоруси	29285	1,44
5	Татари	11090	0,54
6	Вірмени	8769	0,43
7	Євреї	4515	0,22
8	Поляки	3879	0,19
9	Молдовани	3761	0,18
10	Азербайджанці	3748	0,18
11	Узбеки	2947	0,14
12	Корейці	2877	0,14
13	Греки	2795	0,14
14	Німці	2536	0,12
15	Мордва	2208	0,11

Вінницька область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1674135	94,91
2	Росіяни	67501	3,82
3	Поляки	3794	0,21
4	Білоруси	3114	0,18
5	Євреї	3066	0,17

6	Молдовани	2944	0,17
7	Вірмени	1091	0,06
8	Роми	874	0,05
9	Азербайджанці	717	0,04
10	Татари	504	0,03
11	Чехи	431	0,02
12	Грузини	418	0,02
13	Німці	385	0,02
14	Болгари	319	0,02
15	Узбеки	234	0,01

Волинська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1024955	96,94
2	Росіяни	25132	2,38
3	Білоруси	3217	0,3
4	Поляки	788	0,07
5	Вірмени	322	0,03
6	Молдовани	303	0,03
7	Грузини	279	0,03
8	Німці	235	0,02
9	Татари	232	0,02
10	Євреї	213	0,02
11	Азербайджанці	147	0,01
12	Чехи	127	0,01
13	Болгари	110	0,01
14	Роми	103	0,01
15	Литовці	93	0,01

Дніпропетровська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	2825781	79,34
2	Росіяни	627531	17,62
3	Білоруси	29528	0,83
4	Євреї	13799	0,39
5	Вірмени	10683	0,3
6	Азербайджанці	5683	0,16
7	Молдовани	4398	0,12
8	Роми	4067	0,11
9	Татари	3835	0,10
10	Німці	3773	0,10
11	Поляки	3288	0,09
12	Грузини	2834	0,07
13	Болгари	2269	0,06
14	Корейці	1446	0,04
15	Узбеки	1361	0,03

Донецька область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	2744149	56,86
2	Росіяни	1844399	38,22
3	Греки	77516	1,61
4	Білоруси	44525	0,92
5	Татари	19161	0,38
6	Вірмени	15734	0,32
7	Євреї	8825	0,18
8	Азербайджанці	8075	0,17
9	Грузини	7197	0,15

10	Молдовани	7171	0,15
11	Болгари	4833	0,1
12	Німці	4620	0,1
13	Поляки	4343	0,09
14	Роми	4106	0,09
15	Турки	1791	0,04

Житомирська область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одишці, %</i>
1	Українці	1254855	90,3
2	Росіяни	68851	4,95
3	Поляки	49046	3,54
4	Білоруси	4924	0,35
5	Євреї	2670	0,17
6	Молдовани	1425	0,1
7	Німці	994	0,07
8	Чехи	839	0,06
9	Вірмени	820	0,06
10	Роми	785	0,05
11	Татари	486	0,03
12	Азербайджанці	394	0,03
13	Грузини	253	0,02
14	Болгари	229	0,02
15	Узбеки	168	0,01

Закарпатська область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одишці, %</i>
1	Українці	1010127	80,51

2	Угорці	151516	12,07
3	Румуни	32152	2,56
4	Росіяни	30993	2,47
5	Роми	14004	1,11
6	Словаки	5695	0,45
7	Німці	3582	0,28
8	Білоруси	1540	0,12
9	Євреї	565	0,05
10	Поляки	518	0,04
11	Молдовани	516	0,04
12	Вірмени	490	0,04
13	Чехи	320	0,03
14	Болгари	279	0,02
15	Татари	252	0,02

Запорізька область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Українці	1364095	70,79
2	Росіяни	476748	24,74
3	Болгари	27764	1,44
4	Білоруси	12655	0,66
5	Вірмени	6411	0,33
6	Татари	5177	0,27
7	Євреї	4353	0,23
8	Грузини	3899	0,2
9	Азербайджанці	2490	0,13
10	Молдовани	2476	0,13
11	Німці	2209	0,11
12	Греки	2179	0,11
13	Роми	1887	0,01

14	Поляки	1774	0,09
15	Корейці	931	0,05

Івано-Франківська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1371242	97,51
2	Росіяни	24925	1,77
3	Поляки	1864	0,13
4	Білоруси	1468	0,1
5	Молдовани	557	0,04
6	Євреї	361	0,03
7	Вірмени	282	0,02
8	Німці	221	0,02
9	Татари	215	0,01
10	Роми	207	0,01
11	Азербайджанці	151	0,01
12	Болгари	128	0,01
13	Угорці	124	0,01
14	Румуни	118	0,01
15	Грузини	115	0,01

Київська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1684803	92,52
2	Росіяни	109322	6,00
3	Білоруси	8698	0,48
4	Поляки	2846	0,16
5	Вірмени	2341	0,13

6	Молдовани	1515	0,08
7	Євреї	1270	0,07
8	Азербайджанці	933	0,05
9	Татари	902	0,05
10	Роми	833	0,05
11	Німці	732	0,04
12	Грузини	544	0,03
13	Болгари	480	0,02
14	Узбеки	264	0,01
15	Чуваші	255	0,01

Кіровоградська область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці. %</i>
1	Українці	1014616	90,13
2	Росіяни	83929	7,46
3	Молдовани	8274	0,74
4	Білоруси	5550	0,49
5	Вірмени	2994	0,27
6	Болгари	2205	0,20
7	Євреї	1066	0,09
8	Роми	926	0,08
9	Азербайджанці	793	0,07
10	Поляки	556	0,05
11	Німці	545	0,05
12	Татари	539	0,05
13	Грузини	472	0,04
14	Греки	335	0,03
15	Корейці	271	0,02

Луганська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одищини, %
1	Українці	1472376	57,96
2	Росіяни	991825	39,04
3	Білоруси	20587	0,81
4	Татари	8543	0,33
5	Вірмени	6587	0,26
6	Молдовани	3252	0,12
7	Азербайджанці	3123	0,12
8	Євреї	2651	0,1
9	Роми	2284	0,09
10	Поляки	2107	0,08
11	Грузини	2090	0,08
12	Болгари	1625	0,06
13	Німці	1555	0,06
14	Чуваші	1060	0,04
15	Греки	1049	0,04

Львівська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одищини, %
1	Українці	2471033	94,82
2	Росіяни	92565	3,55
3	Поляки	18948	0,73
4	Білоруси	5437	0,21
5	Євреї	2212	0,08
6	Вірмени	1139	0,04
7	Молдовани	781	0,03
8	Роми	769	0,03
9	Татари	680	0,03

10	Німці	648	0,02
11	Азербайджанці	420	0,02
12	Грузини	415	0,02
13	Угорці	241	0,01
14	Болгари	318	0,01
15	Карели	168	0,01

Миколаївська область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Українці	1034446	81,91
2	Росіяни	177530	14,06
3	Молдовани	13171	1,04
4	Білоруси	8369	0,66
5	Болгари	5614	0,44
6	Вірмени	4277	0,34
7	Євреї	3263	0,26
8	Корейці	1751	0,14
9	Азербайджанці	1482	0,12
10	Роми	1449	0,12
11	Поляки	1317	0,1
12	Татари	1255	0,1
13	Німці	1220	0,1
14	Гагаузи	877	0,07
15	Грузини	823	0,06

Одеська область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Українці	1542341	62,81

2	Росіяни	508537	20,7
3	Болгари	150683	6,13
4	Молдовани	123751	5,03
5	Гагаузи	27617	1,12
6	Євреї	13386	0,54
7	Білоруси	12767	0,51
8	Вірмени	7440	0,3
9	Роми	4035	0,16
10	Німці	2877	0,11
11	Грузини	2785	0,11
12	Азербайджанці	2777	0,11
13	Греки	2083	0,08
14	Албанці	1862	0,07
15	Араби	1320	0,05

Полтавська область

№ п/п	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Українці	1481167	91,36
2	Росіяни	117071	7,22
3	Білоруси	6309	0,39
4	Вірмени	2678	0,17
5	Молдовани	2562	0,16
6	Євреї	1843	0,11
7	Азербайджанці	1203	0,07
8	Роми	956	0,06
9	Татари	819	0,05
10	Поляки	813	0,05
11	Німці	712	0,04
12	Грузини	613	0,04
13	Болгари	364	0,02

14	Угорці	349	0,02
15	Узбеки	250	0,01

Рівненська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1123401	95,9
2	Росіяни	30129	2,57
3	Білоруси	11827	1,0
4	Поляки	2031	0,17
5	Євреї	455	0,04
6	Молдовани	364	0,03
7	Чехи	333	0,03
8	Вірмени	314	0,03
9	Азербайджанці	274	0,02
10	Німці	252	0,02
11	Татари	223	0,02
12	Роми	192	0,02
13	Грузини	157	0,01
14	Болгари	113	0,01
15	Словаки	81	0,01

Сумська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1152034	88,84
2	Росіяни	121655	9,38
3	Білоруси	4320	0,33
4	Роми	1377	0,11

5	Вірмени	1183	0,09
6	Молдовани	778	0,06
7	Євреї	762	0,06
8	Азербайджанці	569	0,04
9	Татари	435	0,03
10	Грузини	424	0,03
11	Поляки	421	0,03
12	Німці	363	0,03
13	Болгари	198	0,02
14	Узбеки	156	0,01
15	Чувани	147	0,01

Тернопільська область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Українці	1113516	97,8
2	Росіяни	14194	1,25
3	Поляки	3856	0,34
4	Білоруси	968	0,09
5	Молдовани	356	0,03
6	Вірмени	259	0,02
7	Євреї	167	0,01
8	Венси	162	0,01
9	Німці	139	0,01
10	Татари	130	0,01
11	Азербайджанці	113	0,01
12	Грузини	109	0,01
13	Румуни	93	0,01
14	Угорці	85	0,01
15	Роми	55	0,01

Харківська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	2048699	70,75
2	Росіяни	742025	25,62
3	Білоруси	14752	0,51
4	Євреї	11576	0,4
5	Вірмени	11157	0,38
6	Азербайджанці	5684	0,2
7	Грузини	4408	0,15
8	Татари	4198	0,14
9	Молдовани	2462	0,08
10	В'єтнамці	2440	0,08
11	Роми	2325	0,08
12	Поляки	1936	0,07
13	Німці	1454	0,05
14	Болгари	1071	0,04
15	Греки	1037	0,03

Херсонська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	961584	82,0
2	Росіяни	165211	14,09
3	Білоруси	8186	0,7
4	Татари	5353	0,46
5	Вірмени	4548	0,39
6	Молдовани	4179	0,36
7	Турки	3736	0,36
8	Кримські татари	2072	0,18
9	Роми	1752	0,15

10	Євреї	1732	0,15
11	Поляки	1625	0,14
12	Німці	1362	0,12
13	Азербайджанці	1280	0,11
14	Корейці	1253	0,11
15	Болгари	1040	0,09

Хмельницька область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1339331	93,88
2	Росіяни	50686	3,55
3	Поляки	23005	1,61
4	Білоруси	2750	0,19
5	Євреї	1410	0,1
6	Молдовани	1353	0,09
7	Вірмени	1159	0,09
8	Роми	490	0,03
9	Татари	464	0,03
10	Німці	365	0,03
11	Азербайджанці	362	0,02
12	Грузини	233	0,02
13	Болгари	207	0,01
14	Румуни	167	0,01
15	Узбеки	153	0,01

Черкаська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %
1	Українці	1301183	93,05

2	Росіяни	75577	5,4
3	Білоруси	3961	0,28
4	Вірмени	1749	0,15
5	Молдовани	1617	0,12
6	Євреї	1479	0,11
7	Роми	1108	0,08
8	Поляки	729	0,05
9	Азербайджанці	595	0,04
10	Татари	537	0,04
11	Німці	469	0,03
12	Грузини	419	0,03
13	Болгари	384	0,02
14	Іспанці	262	0,02
15	Узбеки	212	0,01

Чернівецька область

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Українці	689056	74,98
2	Румуни	114555	12,46
3	Молдовани	67225	7,31
4	Росіяни	37881	4,12
5	Поляки	3367	0,37
6	Білоруси	1483	0,16
7	Євреї	1443	0,16
8	Німці	395	0,04
9	Азербайджанці	333	0,04
10	Вірмени	279	0,03
11	Болгари	273	0,03
12	Татари	210	0,02
13	Грузини	181	0,02

14	Латині	102	0,01
15	Роми	97	0,01

Чернігівська область

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одищини, %
1	Українці	1155354	93,47
2	Росіяни	62207	5,03
3	Білоруси	7122	0,58
4	Євреї	1531	0,12
5	Вірмени	934	0,08
6	Роми	756	0,06
7	Молдовани	700	0,05
8	Поляки	528	0,04
9	Татари	461	0,04
10	Азербайджанці	403	0,03
11	Німці	282	0,02
12	Грузини	215	0,02
13	Ассирійці	188	0,02
14	Болгари	177	0,01
15	Узбеки	126	0,01

м. Київ

№ п/п	Національність	Кількість осіб	Частка від населення адміністративно-територіальної одищини, %
1	Українці	2110767	82,23
2	Росіяни	337323	13,14
3	Євреї	17962	0,7
4	Білоруси	16549	0,64
5	Поляки	6924	0,27

6	Вірмени	4935	0,19
7	Азербайджанці	2567	0,1
8	Татари	2451	0,1
9	Грузини	2352	0,09
10	Молдовани	1927	0,07
11	Болгари	1514	0,06
12	Араби	1426	0,05
13	Німці	1123	0,04
14	Греки	901	0,03
15	Узбеки	683	0,02

м. Севастополь

<i>№ п/п</i>	<i>Національність</i>	<i>Кількість осіб</i>	<i>Частка від населення адміністративно-територіальної одиниці, %</i>
1	Росіяни	269953	71,58
2	Українці	84420	22,38
3	Білоруси	5872	1,55
4	Татари	2512	0,66
5	Кримські татари	1858	0,49
6	Вірмени	1319	0,35
7	Євреї	1016	0,27
8	Молдовани	801	0,21
9	Азербайджанці	629	0,17
10	Поляки	580	0,15
11	Чуваші	508	0,13
12	Болгари	405	0,11
13	Мордвини	366	0,1
14	Грузини	363	0,1
15	Німці	254	0,07

Динаміка чисельності національних спільнот в Україні (1989–2001 рр.)

Динаміка найчисельніших національних спільнот в Україні

№ п/п		Кількість тис. осіб 2001 р.	Кількість тис. осіб 1989 р.	У % до підсумку	
				2001 р.	1989 р.
1	Росіяни	8334,1	11355,6	17,3	22,1
2	Білоруси	275,8	440,0	0,6	0,9
3	Молдовани	258,6	324,5	0,5	0,6
4	Болгари	204,6	233,8	0,4	0,5
5	Угорці	156,6	163,1	0,3	0,3
6	Румуни	151,0	134,8	0,3	0,3
7	Поляки	144,1	219,2	0,3	0,4
8	Євреї	103,6	486,3	0,2	0,9
9	Вірмени	99,9	54,2	0,2	0,1
10	Греки	91,5	98,6	0,2	0,2
11	Татари	73,3	86,9	0,2	0,2
12	Цигани	47,6	47,9	0,1	0,09
13	Азербайджанці	45,2	37,6	0,1	0,07
14	Грузини	34,2	23,5	0,1	0,05
15	Німці	33,3	37,8	0,1	0,07
16	Гагаузи	31,9	32,6	0,1	0,06

Динаміка чисельності національних спільнот, кількість яких від 30 тис. до 3 тис. осіб в Україні

№ п/п		Кількість тис. осіб 2001 р.	Кількість тис. осіб 1989 р.	У % до підсумку	
				2001 р.	1989 р.
1	Корейці	12,7	8,7	0,03	0,02
2	Узбеки	12,4	20,3	0,03	0,04

3	Литовці	7,2	11,3	0,01	0,02
4	Словаки	6,4	7,9	0,01	0,02
5	Чехи	5,8	9,1	0,01	0,02
6	Казахи	5,5	10,5	0,01	0,02
7	Латинці	5,1	7,1	0,01	0,01
8	Осетини	4,8	6,3	0,01	0,01
9	Таджики	4,3	4,4	0,008	0,01
10	Башкири	4,2	7,4	0,008	0,01
11	Туркмени	3,7	3,4	0,007	0,01
12	Албанці	3,3	3,3	0,006	0,01
13	Ассирійці	3,1	2,8	0,006	0,01

**Динаміка чисельності національних спільнот,
кількість яких від 3 тис. до 1 тис. осіб в Україні**

№ п/п		Кількість тис. осіб 2001 р.	Кількість тис. осіб 1989 р.	У % до підсумку	
				2001 р.	1989 р.
1	Естонці	2,9	4,2	0,005	0,01
2	Курди	2,1	–	0,004	–
3	Караїми	1,2	1,4	0,002	0,0
4	Комі-перм'яки	1,2	2,1	0,002	0,0
5	Киргизи	1,0	2,3	0,002	0,0

**Найменш чисельні етнічні спільноти,
кількість яких від 1 тис. осіб до 300 осіб**

№ п/п		Кількість тис. осіб 2001 р.	Кількість тис. осіб 1989 р.	У % до підсумку	
				2001 р.	1989 р.
1	Кримчаки	0,4	–	0,0008	–
2	Буряти	0,4	–	0,0008	–
3	Турки-месхетинці	0,3	–	–	–

Громадські об'єднання національних меншин

Всеукраїнські

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Адреса, телефон</i>
1	Демократична спілка угорців України	Гайдош Іштван Ференцович	01008, м. Київ, вул. Банкова, 5/7. Тел.: (044) 255-42-64
2	Всеукраїнська спілка громадських організацій "Конгрес Ромен України"	Григоріченко Петро Дмитрович	01001, м. Київ, вул. Мала Житомирська, 9-б. Тел./факс: (044) 228-87-11 E-mail: forum@kievweb.com.ua
3	Всеукраїнська громадсько-політична організація "Конгрес азербайджанців України"	Ефендієв Октай Зіяогли	04071, м. Київ, вул. Хорива, 3-а. Тел.: (044) 463-77-52
4	Всеукраїнське товариство російської культури "Русь", Російська рада України	Єрмолова Валентина Іванівна	02156, м. Київ, вул. Мілутенка, 11, п. 9. Тел.: (044) 544-21-95
5	Асоціація єврейських організацій та общин України (Ваад)	Зісельс Йосип Самійлович	03049, м. Київ, вул. Курська, 6. Тел.: (044) 248-36-34, 248-36-70 E-mail: vaad-ua@ukr.net www.vaadua.org
6	Асоціація болгарських національно-культурних товариств та організацій України	Кіссе Антон Іванович	65026, м. Одеса, пров. Віце-адмірала Жукова, 9. Тел.: (0482) 35-67-48 E-mail: akisse@odessa.gov.ua
7	Всеукраїнська асоціація кримських караїмів "Кримкарайлар"	Коген Юрій Борисович	95000, м. Сімферополь, вул. Чехова, 13

8	Спілка поляків України	Костецький Станіслав Янович	01054, м. Київ, вул. Гоголівська, 23. Тел.: (044) 486-31-77 E-mail: zpu@carrier.kiev.ua
9	Асоціація “За міжнародний мир і злагоду в Україні”	Куценко Григорій Петрович	03121, м. Київ, бульв. І. Лепсе, 27-а, п. 2. Тел.: (044) 289-78-44
10	Рада національних товариств України; Єврейська рада України; Рада представників громадських організацій національних меншин України при Президентіві України	Левітас Ілля Михайлович	01103, м. Київ, вул. Німанська, 7. Тел.: (044) 286-39-61, тел./факс: 285-96-04
11	Асоціація корейців України	Лі Світлана Денхаківна	02091, м. Київ, вул. Харківське шосе, 168-6, п. 111. Тел./факс: (044) 278-87-00
12	Естонське земляцтво в Україні	Літневська Маре	03190, м. Київ, вул. Цюрюпинська, 2, п. 85. Тел.: (044) 443-07-39 E-mail: litnevaska@yahoo.com
13	Єврейська конфедерація України	Максимов Сергій Володимирович	04071, м. Київ, вул. Щекавицька, 29. Тел.: (044) 531-37-85 www.jewuk.org
14	Всеукраїнська благодійна організація “Єврейський фонд України”	Монастирський Аркадій Ілліч	01034, м. Київ, вул. Пушкінська, 10, п. 6. Тел./факс: (044) 279-65-42, 278-77-93
15	Спілка вірменів України	Мхітарян Нвер Мнацаканович	03150, м. Київ, вул. Федорова, 9, п. 1. Тел./факс: (044) 528-22-09 E-mail: sau@sau.com.ua
16	Чеська національна рада України	Мухіна Людмила Федорівна	03115, м. Київ, вул. Генерала Вітрука, 3/11, п. 5. Тел./факс: (044) 424-76-36

17	Християнсько-демократичний альянс румунів України	Олару Костянтин Васильович	58002, м. Чернівці, вул. Барбюса, 38/4. Тел./факс: (0372) 512-551 E-mail: bajesku_surika@hotmail.com
18	Всеукраїнська спілка білорусів	Оржехівська Ірина Олександрівна	04116, м. Київ, вул. Шолуденка, 16, п. 25. Тел.: (044) 236-61-72
19	Всукраїнське національне культурно-просвітницьке товариство "Русское собрание"	Потапова Алла В'ячеславівна	02125, м. Київ, б-р Перова, 30, п. 18. Тел.: (044) 540-87-62
20	Федерація грецьких товариств України	Проценко-Пічаджі Олександра Іванівна	87515, м. Маріуполь, вул. Грецька, 63. Тел./факс: (0629) 349-124, 349-614, 349-297 www.fgou.servcco-ua.com
21	Всеукраїнський єврейський конгрес	Рабинович Вадим Зиновійович	01023, м. Київ, вул. Мечнікова, 14, п. 1. Тел.: (044) 235-71-20 www.jewish.kiev.ua
22	Всеукраїнське товариство мешхетинських турків "Ватап"	Расулов Марат Рассадінович	56175, Миколаївська обл., Баштанський р-н, с. Виноградівка, вул. Степова, 19. Тел./факс: (05158) 21-975
23	Асоціація німців України	Сулина Валентина Федорівна	01032, м. Київ, вул. Льва Толстого, 29, оф. 1. Тел./факс: (044) 484-02-40
24	Всеукраїнська громадська організація "Руський Рух України"	Свістунов Олександр Григорович	01015, м. Київ, вул. Козятинська, 5. Тел./факс: (044) 254-42-56
25	Ассирійська асоціація України	Тамразов Промарз Мелікович	03150, м. Київ, вул. Червоноармійська, 85/87, п. 65. Тел.: (044) 529-29-59
26	Асоціація національно-культурних об'єднань України	Фельдман Олександр Борисович	01601, м. Київ, вул. Хрещатик, 48-6, оф. 101. Тел./факс: (044) 228-93-43

27	Всеукраїнська національно-культурна молдовська асоціація	Фетеску Анатолій Семенович	65107, м. Одеса, вул. Канатна, 83, п. 827. Тел.: (0482) 283-455, 283-711, 453-975
28	Спілка греків України	Холін Олександр Іванович	83042, м. Донецьк, вул. Острозького, 2, п. 2. Тел.: (0622) 695-341
29	Федерація польських організацій в Україні	Хмельова Емілія Павлівна	79000, м. Львів, вул. Яворницького, 3-а, п. 62. Тел.: (0322) 986-738
30	Всеукраїнський татарський культурний центр "Туган Тел"	Хуснутдінов Канафія Місбахтдінович	01004, м. Київ, вул. Шовковична, 46, п. 48. Тел./факс: (044) 234-69-97 E-mail: gan-tel@optima.com.ua www.tatarlar.ru
31	Міжнародна асоціація гузинсько-українських культурних взаємозв'язків ім. Давида Гурамшвілі	Чілачава Рауль Шалвович	01025, м. Київ, вул. Володимирська, 9. Тел.: (044) 278-30-95
32	Всеукраїнська організація "Русская община Украины"	Шуров Костянтин Вікторович	04205, м. Київ, Оболонський проспект, 9, п. 218. Тел.: (044) 410-24-21 E-mail: info@russian.kiev.ua www.russian.kiev.ua
33	Всеукраїнський культурний центр тюркомовних та східних народів	Насиров Роберт Рамільович	04071, м. Київ, вул. Ярославська, 31-б. Тел.: (044) 552-00-53, факс: 446-17-70
34	Міжнародний центр німецької культури "Грюс Гот"	Мариненко- Герман Людмила Олександрівна	01054, м. Київ, вул. О. Гончара, 75. Тел.: (044) 236-62-59
35	Всеукраїнська асоціація організацій "Маккабі"	Белостоцький Марк Борисович	03028, м. Київ, вул. Мечнікова, 14/1. Тел.: (044) 246-45-09, факс: (044) 235-10-67 www.jewish.kiev.ua

36	Всеукраїнське об'єднання "Німецька молодь в Україні"	Лейсле Володимир Іванович	01032, м. Київ, вул. Льва Толстого, 29, офіс 1. Тел.: (044) 484-02-40 E-mail: dju@dij.org.ua
37	Федерація польських організацій в Україні "Згода"	Маловський Роман Мар'янович	03062, м. Київ, вул. Гончарова, 8, п. 2. Тел.: (044) 560-85-81
38	Конгрес національних громад України	Хорунжа Тетяна Костянтинівна	01001, м. Київ, вул. Курська, 6, п. 40. Тел.: (044) 248-36-34 www.kngu.org

Регіональні
(станом на квітень 2003 р.)*

АР Крим

№ п/п	Назва	Керівник	Адреса, телефон, друкований орган, недільна школа
1	Кримська азербайджанська громада	Гумбатов Рагім Агаларогли	95000, м. Сімферополь, вул. Карла Маркса, 34. Тел.: (0652) 291-351. Мусульманська релігійна громада
2	Угорське товариство	Гладких Надія Карлівна	95000, м. Сімферополь, ДМШ № 3. Тел.: (0652) 250-716
3	Єврейське товариство "Яд Езра"	Глубочанський Олександр Давидович	95000, м. Сімферополь, вул. Міллера, 58. Тел.: (0652) 519-353 (54)
4	Республіканське товариство казахів та киргизів "Бірлік"	Тайжапов Мелс Халітович	95000, м. Сімферополь, вул. Пушкінська, 18
5	Асоціація кримських караїмів "Кримкарайлар"	Ормелі Володимир Юрійович	95000, м. Сімферополь, вул. Чехова, 13. Караїмська кенасса

* Інформацію надано Асоціацією національно-культурних об'єднань України, Асоціацією німців України, Товариством "Відерштраль" (Київ) та Управлінням у справах національностей та міграції Київської міськдержадміністрації.

6	Асоціація корейців “Коре”	Кім Володимир Олексійович	95000, м. Сімферополь, вул. Шалфейна, 65. Тел.: (0652) 542–704
7	Культурно-просвітницьке товариство кримчаків “Кримчахлар”	Пурім Юрій Михайлович	95000, м. Сімферополь, вул. Крилова, 54. Тел.: (0652) 268–729, 241–208
8	Республіканське товариство литовської культури ім. М. К. Чюрльоніса	Ігнатоніс Іюнас Пилипович	95000, м. Сімферополь, вул. Кінної Армії, 74, п. 104. Тел.: (0652) 544–422, 232–843
9	Товариство поляків	Кравець Юзефа Вацлавівна	95000, м. Сімферополь, вул. Мате Залки, 7-г, п. 29. Тел.: (0652) 238–705. Римо-католицька релігійна громада
10	Товариство російської культури	Лавров Валерій Васильович	95000, м. Сімферополь, вул. Ялтинська, 4. Кафедра російської та зарубіжної літератури (Таврійський національний університет)
11	Національно-культурний центр татар Поволжя, Уралу та Сибіру “Ідел-Урал”	Атнагулов Рабіс Габдулович	97576, Сімферопольський р-н, с. Лозове, вул. Набережна, 19. Тел.: (0652) 369–882. Мусульманська релігійна громада
12	Кримсько-татарський Фонд культури	Аєдінов Ридвап Багаудінович	95000, м. Сімферополь, вул. Самокіна, 8. Тел.: (0652)259–752. Мусульманська релігійна громада
13	Естонське товариство культури	Нікольська Нелі Рудольфівна	95000, м. Сімферополь, вул. Сергєєва-Ценського, 53. Тел.: (0652) 261–801
14	Громадська організація “Французьке товариство”	Амфітеатрова Жанна Сергіївна	95000, м. Сімферополь, вул. 60 років Жовтня, 10, п. 9. Тел.: (0652) 448–390
15	Республіканська Федерація татар та башкирів Криму	Массалімов Марат Музахитович	95000, м. Сімферополь, вул. Київська, 73, офіс 207. Тел.: (0652) 246–383

16	Рада національних меншин "ЮБК-равенство"	Невретдинов Станіслав Максимович	95000, м. Сімферополь, вул. Робоча, 24, п. 82. Тел.: (0652) 327-771
17	Білоруське культурно-просвітницьке товариство	Жуковський Григорій Федорович	95000, м. Сімферополь, вул. Пушкінська, 75. Тел.: (0652) 484-909
18	Об'єднання німецької молоді Криму "Югенд"	Лейсле Володимир Іванович	95038, м. Сімферополь, вул. Ковильна, 84, п. 45. Тел.: (0652) 575-220 факс: 510-429
19	Республіканське товариство німців Криму "Відергебурт"	Гемпель Юрій Костянтинович	95000, м. Сімферополь, вул. Морозова, 8. Тел.: (0652)291-557. Газета "Дойче канал". Євангельсько-лютеранська Церква
20	Німецький центр "Вера-Гляубе"	Суліна Валентина Федорівна	96100, м. Джанкой, вул. Ново-Садова, 14-а. Тел.: (06564) 35-948, факс: 35-948
21	Громадська організація "Німецький центр зустрічей "Співдружність"	Лахтіонова Лариса Микитівна	97404, м. Євпаторія, вул. Демичева, 119, п. 15. Тел.: (06569) 62-516, 36-760, 31-472
22	Міське товариство німців "Відергебурт"	Галкіна Тетяна Миколаївна	98309, м. Керч, вул. Східна, 16, п. 1. Тел.: (06561) 10-474, факс: 30-708
23	Німецький культурний центр "Дойчклуб "Гемайншафт"	Клепс Світлана Василівна	98186, м. Коктебель, пров. Шкільний, 2, п. 6. Тел.: (06562) 72-068, 393-315, факс: (06562) 72-068
24	Красноперекопський німецький центр культури "Гастціммер"	Колупасва Віра Василівна	96000, м. Красноперекопськ, вул. Калініна, 10, п. 63. Тел.: (06565) 24-473
25	Німецький клуб	Шмідт Неоніла Іванівна	95011, м. Сімферополь, просп. Кірова, 18/3, п. 9. Тел.: (0652) 297-668 (д.), 546-158
26	Національно-культурний центр "Німецький дім"	Радченко Вікторія Миколаївна	95004, м. Сімферополь, вул. Куйбишева, 91, п. 80. Тел.: (0652) 514-772, 310-266

27	Земляцтво депортованих німців України	Теліхов Олександр Миколайович	95000, м. Сімферополь, вул. Київська, 125-а, п. 1. Тел.: (0652) 267–271 факс: 267–271
28	Товариство німців “Центр зустрічей”	Краузе В. Г.	98600, м. Ялта, а/с 116. Тел.: (0654) 324–213 (р.)
29	Товариство німців “Відергебургт”	Чуїстов Борис Павлович	98600, м. Ялта, а/с 320. Тел.: (0654) 394–948
30	Німецьке товариство культурної співпраці “Ялта – Мюнхен”	Емріх Володимир	98600, м. Ялта, вул. Садова, 14, п. 12. Тел.: (0654) 323–270 факс: 230–056
31	Грузинська громада	Кінцуранвілі Манана Шовна	95000, м. Сімферополь, вул. Київська, 137, п. 15. Тел.: (0652) 229–571
32	Вірменське товариство	Габрієлян Олег Аршавірович	95000, м. Сімферополь, вул. Леніна, 9. Тел.: (0652) 278–915
33	Асоціація єврейських організацій та громад Криму	Гендін Анатолій Ісаакович	95000, м. Сімферополь, вул. Карла Лібкнехта, 16. Тел.: (0652) 546–305 Іудейська релігійна громада
34	Республіканське товариство чехів “Влтава”	Каплан Станіслав Сильвестрович	97505, Сімферопольський р-н, с. Мирне-1, п. с. 1
35	Російське товариство	Терехов Володимир Павлович	95000, м. Сімферополь, вул. Фрунзе, 8. Тел.: (0652) 248–473
36	Республіканське товариство болгар ім. Хилендарського	Абажер Іван Іванович	95000, м. Сімферополь, вул. Леніна, 6, п. 1. Тел.: (0652) 25–55–67
37	Федерація греків Криму	Сумуліді Микола Георгійович	95000, м. Сімферополь, вул. Горького, 6. Тел.: (0652) 277–754
38	Керченський комітет товариства ім. Данте Аліґ'єрі “Асоціація італійців Криму”	Сколяріно Галина Євгенівна	98311, м. Керч. Тел.: (06561) 35–074, 53–141

Вінницька область

№ п/п	Назва	Керівник	Адреса, телефон
1	Обласне товариство єврейської мови та культури	Подікович Олександр Аронович	21021, м. Вінниця, вул. Космопатів, 20. Тел.: (0432) 468-339
2	Міська організація "Рома Поділля"	Григориченко Володимир Дмитрович	21019, м. Вінниця, вул. Матросова, 12. Тел.: (0432) 354-950
3	Центр німецької культури "Відерштраль"	Кубіс Віталій Володимирович	23100, м. Жмеринка, вул. Лермонтова, 4. Тел.: (04332) 23-301 (д.)
4	Обласне товариство німців "Відергебург"	Бабкіна Ольга Романівна	21034, м. Вінниця, пров. К. Маркса, 56, п. 56. Тел.: (0432) 279-485 (д.), 447-910, 447-956
5	Центр литовської культури та історії "Сакалас"	Сугак Васіліюс	21021, м. Вінниця, а/с 2171. Тел.: (0432) 439-219
6	Обласне земляцтво білорусів	Тишкевич Михайло Мойсейович	21050, м. Вінниця, вул. Соборна, 50, п. 7. Тел.: (0432) 328-649
7	Міська єврейська громада	Гробман Ілля Рувимович	21001, м. Вінниця, а/с 568. Тел.: (0432) 261-598
8	Барське районне товариство поляків ім. Барських конфедератів	Медведева Маргарита Дмитрівна	23000, м. Бар, Храм Св. Анни, 100. Тел.: (04341) 24-10-23-14
9	Культурно-просвітницька спілка поляків	Ратинська Алла Петрівна	21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 7. Тел.: (0432) 325-801
10	Хмільницька єврейська громада	Борщевська Тетяна Борисівна	22000, м. Хмільник, вул. 1-го Травня, 54, п. 50. Тел.: (043388) 23-88, 59-82
11	Жмеринське відділення спілки поляків України "Єдність"	Соловійова Тетяна Сигизмундівна	23100, м. Жмеринка, вул. Костельна, 2. Тел.: (04332) 24-144

Волинська область

№ п/п	Назва	Керівник	Адреса, телефон
1	Російська община Волині	Слатова Галина Альбертівна	Тел.: (03322) 47-533
2	Відділення Конгресу азербайджанців України	Багіров Алі-Гейдар Хасаногли	Тел.: (03322) 49-974, 41-141
3	Рада Волинського відділення "Руського руху в Україні"	Лантева Тамара Олександрівна	43000, м. Луцьк, вул. Богдана Хмельницького, 6. Тел.: (03322) 724-483
4	Товариство польської культури ім. Єви Зелінської	Ролінгер Георгій Олександрович	43000, м. Луцьк, вул. Крилова, 5.
5	Товариство польської культури ім. Тадеуша Костюшка	Поремська Ніпа Володимирівна	Тел.: (03322) 23-705
6	Товариство чехів "Матіце Волинська"	Колосок Святослав Сергійович	43000, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30
7	Товариство єврейської культури	Долінський Едуард Ісакович	43000, м. Луцьк, вул. Богдана Хмельницького, 6. Тел.: (03322) 23-483
8	Обласне культурно-просвітницьке товариство пімців Волині "Відродження"	Сидоренко Ліпа Іванівна	43007, м. Луцьк, пр. Грушевського, 1, п. 57. Тел.: (03322) 724-483
9	Волинське товариство білорусів	Макурін Володимир Олександрович	43000, м. Луцьк, вул. Богдана Хмельницького, 6. Тел.: (803322) 47-290
10	Товариство "Роми Волині"	Пукалюк Едуард Олександрович	_____

Дніпропетровська область

№ п/п	Назва	Керівник	Адреса, телефон
1	Ліга азербайджанців Дніпропетровщини	Аслапов Хафіз Сабір огли	49000, м. Дніпропетровськ, вул. Червонозаводська, 14. Тел.: (0562) 398-481
2	Обласне відділення Конгресу азербайджанців України	Гаджiev Гудрат Агалала огли	49000, м. Дніпропетровськ, вул. Леваневського, 70, п. 1. Тел.: (056) 796-89-09, 770-29-49
3	Обласне товариство вірменської культури ім. Григора Лусаворича	Арзуманова Апаїда Володимирівна	49000, м. Дніпропетровськ, вул. Ламана, 19. Тел.: (056) 744-70-92
4	Караїмське громадське культурне товариство "Караї"	Барап Юрій Савелійович	49061, м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 80-а, п. 28. Тел.: (0562) 930-214
5	Обласне товариство корейської культури	Кім Сергій Генбайович	49000, м. Дніпропетровськ, вул. Оренбурзька, 62 Тел.: (0562) 236-094, 343-264
6	Дніпропетровський центр вірменської культури "Оджах"	Луарсабов Костянтин Олександрович	49000, м. Дніпропетровськ, вул. Леваневського, 17. Тел.: (056) 770-34-05
7	Дніпропетровська обласна єврейська громада	Песін Борис Феліксович	49063, м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 52. Тел.: (0562) 938-923
8	Перший регіональний центр німецької культури в Україні	Кремер Адольф Карлович	51931, м. Дніпродзержинськ, вул. Шевченківська, 48, п. 1. Тел.: (05692) 36-054
9	Товариство німців "Відергебурт". Центр німецької культури	Зайц Марія Семенівна	50076, м. Кривий Ріг, вул. Корнійчука, 15, п. 78, а/с 18. Тел.: (0564) 449-194, 782-843

Донецька область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон, друкований орган, недільна школа
1	Спілка греків України	Хараламбос Агурзенідіс	83055, м. Донецьк, вул. Університетська, 19. Тел.: (0622) 916-072 Газета "Новий логос", журнал "Греки та слов'яни"
2	Об'єднання грецької молоді України	Павлова Ганна Олександрівна	87515, м. Маріуполь, вул. Грецька, 63. Тел.: (0629) 349-124
3	Донецьке обласне відділення товариства "Україна – Ізраїль"	Звягільський Юхим Лєонідович	83050, м. Донецьк, пр. Хмельницького, 96-а. Тел.: (0622) 335-75-17. Газети "Наша жизнь", "Боруш Ашем", журнал "Адіше маме". Небюджетна недільна школа
4	Донецьке регіональне товариство греків "Аякс"	Куркурін Василь Костянтинівич	83087, м. Донецьк, просп. Офіцерський, 69-6, п. 91. Тел.: (0622) 942-477 Небюджетна недільна школа
5	Донецький обласний татарський культурний центр	Хафізова Фаріда Рафіківна	83052, м. Донецьк, вул. Цусимська, 91-а. Тел.: (0622) 521-815
6	Товариство польської культури Донбасу	Зелінський Ринард Лонгінович	86100, м. Макіївка, маг-н "Центральний", 65. Тел.: (06232) 66-533 Газета "Поляки Донбасу". Небюджетна недільна школа
7	Спілка дагестанських народів Донбасу	Алієв Михайло Ахмедович	83086, м. Донецьк, вул. Петровського, 135. Тел.: (0622) 991-789
8	Донецьке обласне єврейське товариство естетики, фізичної культури та спорту "Маккабі"	Золотарєвський Юрій Арнольдівич	84500, м. Артемівськ. Тел.: (06274) 66-506

9	Донецьке обласне національно-культурне товариство німців "Відергебург"	Дингес Олександр Артурович	83050, м. Донецьк, просп. Ватутіна, 5, п. 21. Тел.: (0622) 925-934, 90-37-69
10	Донецьке обласне товариство вірмен	Гусак Володимир Корнійович	83050, м. Донецьк, вул. Р. Люксембург, 48, п. 54. Тел.: (0622) 660-203, 660-291
11	Донецьке обласне відділення Всеукраїнської організації "Російський рух України"	Філатов Володимир Аніканович	83050, м. Донецьк, вул. 50-річчя СРСР, 143-6, п. 34. Тел.: (0622) 335-58-32
12	Приазовський етнічно-культурний центр	Колосров Стефан Олексійович	83092, м. Донецьк, вул. 230 Стрількової дивізії, 6. Тел.: (0622) 919-271
13	Донецька громадська організація "Культурно-просвітне товариство білорусів "Німан"	Окушко Артур Анатолійович	83000, м. Донецьк, просп. Ілліча, 17. Тел.: (0622) 345-62-60, 345-6200
14	Донецьке обласне товариство корейської культури	Мун Клара Анатоліївна	83119, м. Донецьк, вул. Щетиніна, 7. Небюджетна недільна школа. Спортивна школа таеквондо
15	Донецьке товариство греків	Стамбулжи Федір Дмитрович	83050, м. Донецьк, бульв. Шевченка, 2
16	"Російське товариство міста Краматорська"	Городенський Максим Олексійович	84393, м. Краматорськ, вул. Рум'янцева, 30. Тел.: (06264) 468-036
17	Донецьке товариство українсько-узбецької дружби	Сулейманов Равшан Нурматович	84646, Донецька обл., м. Горлівка, вул. Кірова, 33, п. 19. Тел.: (06242) 57-86
18	Союз німецької молоді Донецької області "Юнге Вельт"	Гамбург Олександр Іванович	83095, м. Донецьк, просп. Семашка, 33, п. 5. Тел.: (0622) 772-414

19	Громадський науково-дослідницький центр "Схід-Захід"	Шведов Михайло Львович	83105, м. Донецьк, вул. Владичанського, 36, п. 24. Тел.: (06242) 977-553, 558-444
20	Литовське товариство Донбасу	Ладавичус Вальдас	83050, м. Донецьк, просп. Комсомольський, 8, п. 223. Тел.: (0622) 382-69-19, 703-79-74
21	Донецький обласний центр німецької культури "Дойче Квелле"	Дингес Любов Борисівна	83050, м. Донецьк, пров. Семашка, 33, п. 5. Тел.: (0622) 925-934, 903-769
22	Міська організація товариства німців "Відєргєбурт"	Вергелєс Любов Михайлівна	83003, м. Донецьк, просп. Ілліча, 27, п. 8. Тел.: (0622) 915-688
23	Рада ветеранів німців України	Завадський Евальд	83050, м. Донецьк, б-р Пушкіна, 28, п. 40. Тел.: (0622) 550-301
24	Союз німецької культури	Шинкін Микола Петрович	86100, м. Макіївка, м-п Зелений, 60, п. 233. Тел.: (06232) 73-728
25	Міська громадська організація "Хоффунг"	Коновалова Ельфріда Навлівна	86133, м. Макіївка, вул. Новгородська, 90. Тел.: (06232) 98-771, д. 62-434
26	Міське товариство німців "Відродження"	Гончаренко Лариса Давидівна	87515, м. Маріуполь, вул. Королівська, 22. Тел.: (0629) 534-064
27	МГОП "Відєргєбурт"	Вітмер Роза Адамівна	87512, м. Маріуполь, бульв. Шевченка, 331. Тел.: (0629) 525-857

Житомирська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон
1	Об'єднання поляків Житомирщини "Полонія"	Буравський Роман Станіславович	10002, м. Житомир, вул. 1-го Травня, 59-а, п. 34. Тел.: (0412) 344-602
2	Житомирське обласне німецьке національно-культурне товариство "Відергсбург"	Піньковський Володимир Володимирович	10014, м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 23, оф. 8. Тел.: (0412) 226-899
3	Житомирська обласна регіональна організація конгресу азербайджанців України	Гасилов Саатхан Алі огли	10031, м. Житомир, вул. Крошенська, 51. Тел.: (0412) 257-184, 399-537
4	Молодіжне міське національно-культурне товариство ромів "Ромастан"	Кільмішенко Петро Григорович	10010, м. Житомир, вул. Сабурова, 3, п. 2. Тел.: (0412) 253-181
5	Міська громадська організація "Товариство греків"	Куркчі Наталія Леонідівна	10029, м. Житомир, вул. Московська, 40. Тел.: (0412) 224-239, 331-315
6	Любарське відділення Житомирського об'єднання поляків "Полонія"	Павлюк Ярослава Стефанівна	13100, м. Любар, Житомирської області, вул. Леніна, 44, п. 23. Тел.: (0414) 721-731
7	Спілка волинських чехів м. Житомира	Снідевич Емілія В'ячеславівна	10002, м. Житомир, 3-й Кривий Брід, 8. Тел.: (0412) 405-875, 342-045
8	Німецький національно-культурний центр "Фройндшафт"	Липчапчук Володимир Олександрович	13300, м. Бердичів, вул. Б. Хмельницького, 1-а. Тел.: (04143) 23-419

9	Володарсько-Волинський районний німецький національно-культурний центр "Гоффнунг"	Футман Володимир Райнгольдвич	12134, Володарсько-Волинський р-н, с. Топорище, вул. Леніна, 78-а, п. 3. Тел.: (04145) 72-202
10	Німецьке національно-культурне товариство "Відергебурт"	Краузе Валентина Олександрівна	11708, м. Новоград-Волинський, вул. Олени Пчілки, 42. Тел.: (04141) 52-766 (д.), 24-579
11	Новоград-Волинське земляцтво етнічних німців "Begegnungszentrum"	Юрко Ірина Валентинівна	11700, м. Новоград-Волинський, вул. Шевченка, 59. Тел.: (04141) 52-766 (д.), 24-579

Закарпатська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Товариство угорської культури Закарпаття	Ковач Микола Миколайович	88000, м. Ужгород, вул. Православна, 6, п. 5. Тел./факс: (0312) 617-279
2	Товариство угорської інтелігенції	Дупко Юрій Юрійович	88000, м. Ужгород, пл. Бабушкіна, 5-а. Тел.: (0312) 643-737, факс: 613-898
3	Форум угорських організацій Закарпаття	Кінч Габор Йозефович	90200, м. Берегове, вул. Б. Хмельницького, 14
4	Закарпатське угорське педагогічне товариство	Орос Ілдико Імріївна	90200, м. Берегове, вул. О. Кобилянської, 17. Тел.: (03141) 22-729
5	Закарпатське угорськомовне наукове товариство	Лизанець Петро Миколайович	88000, м. Ужгород, вул. Замкова, 12. Тел.: (0312) 643-960

6	Закарпатське угорськомовне товариство студентів та молодих дослідників	Теметев Крістіна	88000, м. Ужгород, вул. Замкова, 12. Тел.: (0312) 643-960
7	Спілка угорських журналістів Закарпаття	Кевсегі Елемир Жігмундович	88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 42. Тел.: (0312) 660-982
8	Закарпатська угорська асоціація скаутів	Попович Адальберт Павлович	89600, м. Мукачеве, вул. Фрунзе, 1. Тел.: (03131) 54-638
9	Спілка угорських бібліотекарів Закарпаття	Горват Ллона Михайлівна	90200, м. Берегове, вул. Кошута, 2. Тел.: (03141) 36-828
10	Закарпатське угорське товариство працівників охорони здоров'я	Чік Ференц Іштванович	89502, м. Чоп, вул. Миру, 3. Тел.: (03137) 71-454
11	Асоціація російських організацій Закарпаття	Ємпанов Олександр Вікторович	88000, м. Ужгород, просп. Свободи, 61. Тел.: (0312) 627-274
12	Товариство російської культури "Русский дом"	Махоркова Світлана Сергіївна	89600, м. Мукачеве, вул. Недецьї, 41, п. 10. Тел.: (03131) 54-108
13	Закарпатське відділення Всеукраїнської громадської організації "Руський рух України"	Ємшанов Олександр Вікторович	88000, м. Ужгород, пл. Корятовича, 22. Тел.: (0312) 627-274
14	Слов'янський собор "Російська община Закарпаття"	Кривцов Олександр Петрович	88000, м. Ужгород, вул. Паризької Комуні, 3. Тел.: (0312) 663-235
15	Соціально-культурне товариство румун Закарпаття ім. Кошбука	Опріш Юрій Михайлович	90575, Тячівський р-н, смт. Солотвино, вул. Мозгового, 6. Тел.: (03134) 22-127

16	Соціально-культурне товариство румун Закарпаття ім. Іоан Міхалі де Аиша	Йовдїй Василь Юрійович	90575, Тячівський р-н, смт. Солотвино, вул. Спортивна, 72. Тел.: (03134) 21–240
17	Обласна румунська спілка “Дачія”	Ботом Іван Михайлович	90575, Тячівський р-н, с. Діброва, вул. Борканюка, 1. Тел.: (03134) 57–341
18	Обласна культурно-освітня організація “Матіна Словенська” на Закарпатті	Гайніш Йосип Йосипович	88000, м. Ужгород, вул. Шумна, 26, п. 3. Тел.: (0312) 639–694
19	Товариство словаків Закарпаття ім. Л. Штура	Горват Йосип Юлійович	89421, Ужгородський р-н, с. Сторожниця, вул. Шевченка, 4. Тел.: (03122) 75–431
20	Закарпатське обласне товариство словацької інтелігенції	Горват Ернест Іванович	89421, Ужгородський р-н, с. Сторожниця, вул. Шевченка, 4. Тел.: (03122) 30–861
21	Закарпатське обласне культурно-просвітницьке товариство словацьких жінок “Довіра”	Герцер-Наш Наталія Федорівна	88000, м. Ужгород, вул. Кавказька, 15, п. 22. Тел.: (0312) 615–805
22	Обласна організація “Німці Закарпаття”	Цанько Володимир Васильович	89300, м. Свалява, вул. Звільнення, 172, п. 2. Тел.: (03133) 73–314, 21–675
23	Мукачівське товариство німців	Фехтел Валентина Янівна	89600, м. Мукачеве, вул. Комарова, 44. Тел.: (03131) 47–172
24	Закарпатська асоціація ромських громадських організацій “Скріпе”	Адам Аладар Євгенович	88000, м. Ужгород, вул. Дендеші, 10. Тел.: (0312) 615–805
25	Культурно-просвітне товариство циган “Романі яг”	Адам Аладар Євгенович	88000, м. Ужгород, вул. Дендеші, 10. Тел.: (0312) 615–805

26	Закарпатське обласне культурно- просвітнє товариство ромських жінок “Терне чая по Нево дром”	Бругош Альона Густавівна	88000, м. Ужгород, вул. Дендеші, 10. Тел.: (0312) 614–827
27	Товариство циган Закарпаття “Рома”	Адам Йосип Іванович	88000, м. Ужгород, вул. Донського, 4. Тел.: (0312) 613–758
28	Конгрес ромів Закарпаття “Праліпе”	Адам Йосип Іванович	88007, м. Ужгород, вул. Богатирська, 45. Тел.: (0312) 613–758
29	Закарпатське обласне товариство циган “Амаро Дром”	Пап Омелян Йосипович	88000, м. Ужгород, вул. Шопена, 15-а, п. 8. Тел.: (0312) 620–389
30	Закарпатське обласне товариство ромів “Романі зор”	Плісов Валерій Миколайович	88000, м. Ужгород, вул. Нахімова, 24. Тел.: (0312) 363–08–97
31	Закарпатський обласний молодіжний ромський клуб “Романі Черхень”	Горват Мирослав Васильович	88000, м. Ужгород, вул. Ужанська, 5. Тел.: (0312) 613–766
32	Культурне товариство циган Закарпаття “Ром сом”	Пап Аладар Аладарович	88000, м. Ужгород, вул. Мукачівська, 10, п. 5. Тел.: (0312) 616–759
33	Товариство музичної культури циган Закарпаття “Лаутарі”	Пап Вільмош Аладарович	88000, м. Ужгород, вул. Одеська, 33-б, п. 25. Тел.: (0312) 615–982
34	Культурне товариство захисту інтересів угорських ромів Закарпаття “Унгромен”	Горват Тібор Олександрович	88000, м. Ужгород, вул. Болотільська, 17, Радванка. Тел.: (0312) 633–110
35	Закарпатське обласне культурно- просвітнє товариство “Роми Ловари”	Адам Ігнат Євгенович	88000, м. Ужгород, вул. Богатирська, 9. 8–050–560–42–13

36	Закарпатське обласне молодіжне товариство ромів "Романі бахт"	Пап Наци Йосипович	88000, м. Ужгород, вул. Швабська, 32. 8-050-673-87-29
37	Закарпатське обласне єврейське культурно-освітнє товариство	Репкін Наум Захарович	88000, м. Ужгород, вул. Горького, 50, п. 7. Тел.: (0312) 632-452
38	Товариство угорськомовних євреїв Закарпаття	Губер Адальберт Бейлович	88000, м. Ужгород, вул. Філатова, 13. Тел.: (0312) 631-903
39	Товариство польської культури Закарпаття	Вакарова Галина Володимирівна	88000, м. Ужгород, вул. Кошицька, 7. Тел.: (0312) 628-547
40	Товариство вірменської культури Закарпаття "Арагат"	Нікогосян Сергій Сенікеримович	88000, м. Ужгород, вул. Генерала Свободи, 5, п. 1. Тел.: (0312) 633-559
41	Закарпатське обласне культурне товариство білорусів "Сябри"	Донець Анатолій Адамович	88000, м. Ужгород, вул. Грушевського, 23, п. 31. Тел.: (0312) 663-649
42	Закарпатська регіональна організація Конгресу азербайджанців України	Геюшев Закір Мамедогли	88000, м. Ужгород, вул. Легоцького, 76, п. 16. Тел.: (0312) 612-978
43	Тячівська громадська організація "Бруструська громада німців"	Борисенко Маргарита Фердінандівна	90522, Закарпатська обл., Тячівський район, с. Лопухово, вул. Партизанська, 70. Тел.: (03134) 44-542
44	Свалявська районна організація "Німецька громада"	Цанько Володимир Васильович	89300, м. Свалява, вул. Звільнення, 171, п. 2. Тел.: (03133) 73-314, 21-675
45	Усть-Чорненське товариство німців	Горкавчук Йосип	90520, смт. Усть-Чорна, вул. Верховинська, 317. Тел.: (03134) 76-380

46	Хустська районна громадська організація "Гаймат"	Моргентал Антон Рудольфович	90400, м. Хуст, вул. Німецька, 33. Тел.: (03142) 25–321
47	Чинадіївське товариство німців	Осовська Валерія Йосипівна	90200, смт. Чинадієве, вул. Санаторна, 94. Тел.: (03131) 62–291

Запорізька область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон, друкований орган, релігійна громада, недільна школа</i>
1	Відділення Всеукраїнської організації "Руський рух України" в Запорізькій області	Пашков Володимир Васильович	69000, м. Запоріжжя, вул. Броцлавська, 7, п. 10. Тел.: (0612) 35–02–43 Газета "Русская газета"
2	Товариство болгарської культури	Митков Василь Васильович	69000, м. Запоріжжя, вул. Гоголя, 60. Тел.: (0612) 60–53–64 Небюджетна недільна школа
3	Запорізька єврейська рада	Естеркін Борис Львович	69063, м. Запоріжжя, вул. Тургенева, 22. Тел.: (0612) 64–29–61
4	Міське товариство німців "Відродження"	Бауер Олександр Германович	69034, м. Запоріжжя, вул. Гагаріна, 10, п. 73. Тел.: (0612) 39–50–94 Євангельсько-лютеранська ерква. Небюджетна недільна школа
5	Грецька рада "Еллада"	Спирidonov Шаліко Миколайович	69063, м. Запоріжжя, вул. Авраменка, 1. Тел.: (0612) 69–85–34 Небюджетна недільна школа
6	Товариство польської культури ім. А. Міцкевича	Павлюк Юрій Семенович	69063, м. Запоріжжя, вул. Правди, 57, п. 33. Тел.: (0612) 60–13–72. Римо-католицька Церква. Небюджетна недільна школа

7	Литовське товариство	Балтушите-Фалькович Регіна Петрівна	69093, м. Запоріжжя, вул. Калпнишевського, 10-а, п. 83. Тел.: (0612) 57-61-28. Небюджетна недільна школа
8	Спілка вірмен Запорізької області	Мурадян Рафасель Азізович	69057, м. Запоріжжя, вул. Запорізька, 4. Тел.: (0612) 63-70-49
9	Регіональна організація Конгресу азербайджанців України	Гасанні Габіб Акперогли Заст. — Калантаров Аббас Джахангірович	69035, м. Запоріжжя, вул. Рекордна, 26-а, п. 122. Тел.: (0612) 13-23-68 Мусульманська релігійна громада
10	Ассирійська діаспора в Запорізькій області	Бадаре Гиваргис Барчамович	69063, м. Запоріжжя, вул. Горького, 55, кв. 77. Тел.: (0612) 62-96-62
11	Запорізьке товариство російської історії та культури "Русь"	Дьомін Валентин Васильович	69015, м. Запоріжжя, вул. Кияшка, 32, п. 20. Тел.: (0612) 57-59-04
12	Запорізьке болгарське товариство "Роднина"	Григор'єв Іван Іванович	69002, м. Запоріжжя, вул. Героїв Сталінграда, 46, п. 94. Тел.: (0612) 62-20-92. Небюджетна недільна школа
13	Запорізьке болгарське товариство ім. Кирила і Мефодія	Мілев Іван Дмитрович	69063, м. Запоріжжя, вул. Горького, 38. Тел.: (0612) 64-29-92. Небюджетна недільна школа
14	Запорізьке обласне товариство німців України "Відродження"	Бауер Олександр Германович	69034, м. Запоріжжя, вул. Гагаріна, 10, п. 73. Тел.: (0612) 39-50-94
15	Запорізьке товариство корейської культури	Лі Борис Петрович	69035, м. Запоріжжя, вул. Комарова, 13, п. 41. Тел.: (0612) 95-20-47. Небюджетна недільна школа
16	Спілка поляків Запоріжжя "Полонія"	Вейманн Петро Юзефович	69002, м. Запоріжжя, вул. Артема, 67, п. 61. Тел.: (0612) 62-36-22. Римо-католицька Церква. Небюджетна недільна школа

17	Товариство білорусів "Мінськ"	Сокол Михайло Петрович	69027, м. Запоріжжя, вул. Ораджерейна, 12. Тел.: (0612) 93-49-77
18	Товариство чехів Запоріжжя "Богемія"	Дворжак Віктор Йосипович	69114, м. Запоріжжя, пров. Ювілейний, 20-а. п. 64. Тел.: (0612) 273-21-30. Небюджетна недільна школа
19	Запорізький центр татарської культури "Алтин-Ай"	Ахмерова Рахімя Сулейманівна	69000, м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 45-6, п. 6. Тел.: (0612) 33-05-98. Мусульманська релігійна громада. Небюджетна недільна школа
20	Мелітопольський російський просвітницький центр "Слов'яни"	Мореховський Юрій Петрович	72300, м. Мелітополь, просп. Б. Хмельницького, 27. Тел.: (06142) 5-44-85
21	Мелітопольська громадська організація "Русский дом"	Кретов Володимир Іванович	72319, м. Мелітополь, вул. Крупської, 10-а. Тел.: (06142) 2-11-93
22	Мелітопольське товариство болгарської культури "Балкани"	Пачев Сергій Іванович	72300, м. Мелітополь, вул. Р. Люксембург, 15, п. 5. Тел.: (06142) 7-15-75. Небюджетна недільна школа
23	Мелітопольська єврейська громада	Богомольний Володимир Львович	72300, м. Мелітополь, пров. Білякова, 24. Тел.: (06142) 6-12-90
24	Німецька обласна організація "Центр зустрічей"	Дубінін Геннадій Миколайович	72311, м. Мелітополь, вул. Червоноармійська, 54. Тел.: (06192) 6-32-38 Євангельсько-лютеранська Церква. Небюджетна недільна школа
25	Мелітопольське товариство греків "Еллада"	Макропуло Валентин Георгійович	72300, м. Мелітополь, вул. 50 років Перемоги, 57, п. 80. Тел.: (06142) 5-35-23
26	Мелітопольське чеське товариство	Швінгл Володимир Йосипович	72300, м. Мелітополь, вул. Шмідта, 15, п. 2. Тел.: (06142) 5-10-97. Небюджетна недільна школа

27	Мелітопольське товариство корейців	Лі Йосип Сергійович	72300, м. Мелітополь, вул. Дзержинського, 28, п. 13. Тел.: (06142) 6-77-92. Небюджетна недільна школа
28	Мелітопольський комітет сприяння поверненню кримських татар на історичну батьківщину "Лзат"	Барієв Енвер Абляйович	72300, м. Мелітополь, просп. Б. Хмельницького, 27, п. 4. Тел.: (06192) 6-87-33, 7-54-02 (р.) Мусульманська релігійна громада. Небюджетна недільна школа
29	Мелітопольське караїмське товариство	Тихонова (Катик) Тетяна Олександрівна	72312, м. Мелітополь, вул. Луначарського, 49. Тел.: (06142) 2-14-14. Небюджетна недільна школа
30	Мелітопольське товариство вірменів	Поляп Едуард Миколайович	72319, м. Мелітополь, вул. К. Маркса, 1. Тел.: (06142) 5-25-24. Небюджетна недільна школа
31	Бердянське товариство болгарської історії і культури "Родолюбіє"	Савченко Лариса Іванівна	71100, м. Бердянськ, вул. Горького, 9, п. 10. Тел.: (06153) 2-90-09. Небюджетна недільна школа
32	Бердянське товариство єврейської культури	Прайсман Давид Борисович	71110, м. Бердянськ, вул. Лієнайська, 26. Тел.: (06153) 4-32-91
33	Бердянське товариство німців України "Відергбурт"	Крафт Володимир Олександрович	71114, м. Бердянськ, вул. Шаумяна, 2. Тел.: (06153) 2-23-80, факс: 2-23-80. Небюджетна недільна школа
34	Бердянське грецьке товариство "Еллада"	Ногай Ірина Давидівна	71110, м. Бердянськ, вул. Урицького, 3, п. 47. Тел.: (06153) 7-00-11. Небюджетна недільна школа
35	Бердянське україно-польське товариство "Відродження"	Сухомлінов Олексій Миколайович	71100, м. Бердянськ, вул. Мелітопольське шосе 22/11. Тел.: (06153) 2-28-44. Небюджетна недільна школа
36	Бердянський центр німецької культури "Хаймат"	Кудінова Лідія Іоганівна	71118, м. Бердянськ, вул. Свободи, 46. Тел.: (06153) 33-187, факс: 22-380

37	Бердянське російське товариство "Русское собрание"	Матвієнко Олена Михайлівна	71112, м. Бердянськ, просп. Леніна, 28/16, п. 20. Тел.: (06153) 3-39-57
38	Бердянське молодіжне польське товариство "Стоки"	Врубель Лілія Вікторівна	71112, м. Бердянськ, проєр. Леніна, 2, п. 37. Тел.: (06153) 3-50-68. Небюджетна недільна школа
39	Токмацьке товариство за німецьку самобутність "Відергебургт"	Заїзна Ганна Августівна	71700, м. Токмак, вул. Пархоменка, 50-з. Тел.: (06178) 2-16-09. Небюджетна недільна школа
40	Пологівське молдавське товариство	Хурда Надія Костянтинівна	70605, м. Пологи, вул. Нова, 23, п. 55. Тел.: (06165) 5-57-48. Небюджетна недільна школа
41	Приморське болгарське товариство "Співдружність"	Намлів Степан Дмитрович	72111, Приморський р-п, с. Радолівка, вул. Миру, 49. Тел.: (06137) 6-62-31, 6-72-35
42	Приазовське болгарське товариство "Дружба"	Петков Микола Миколайович	72415, Приазовський р-п, с. Нововасилівка, вул. Покровська. Тел.: (06133) 7-93-47. Небюджетна недільна школа
43	Приазовське албанське товариство	Капарова Олена Михайлівна	72444, Приазовський р-п, с. Георгіївка, вул. Леніна, 28. Тел.: (06133) 3-31-30. Небюджетна недільна школа
44	Чеське товариство "Чехоград"	Басов Віктор Йосипович	72370, Мелітопольський р-п, с. Новгородівка, вул. Нестеренка, 11. Тел.: (06142) 9-72-69. Небюджетна недільна школа
45	Розівське товариство грецької культури	Мескев Сергій Георгійович	70300, Розівський район, с. Новомлинівка, вул. Чапаєва, 11. Тел.: (06162) 98-5-14, 98-5-56. Небюджетна недільна школа
46	Якимівське болгарське товариство	Станчев Іван Степанович	72000, с. Якимівка, вул. Меліораторів, 3, п. 1. Тел.: (06131) 9-13-59, 9-10-70. Небюджетна недільна школа

47	Оріхівське німецьке товариство "Фріденталь"	Науфок Валерій Анатолійович	70500, м. Оріхів, вул. Гоголя, 7. Небюджетна недільна школа
48	Енергодарське міське товариство азербайджанців	Керімов Шамсі	71500, м. Енергодар, вул. Академічна, 20

Івано-Франківська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Обласне відділення товариства МГО "Товариство німців "Відергебурт"	Шейнарт Анна Еммануїлівна	76000, м. Івано-Франківськ, вул. А. Сахарова, 29, п. 8. Тел.: (0342) 52-07-47, 55-27-48
2	Обласне відділення ВО "Німецька молодь в Україні"	Гамбург Оксана Василівна	76000, м. Івано-Франківськ, вул. Паркова, 18, п. 42. Тел.: (0342) 55-13-87, 52-07-47, 55-27-48
3	Коломийське товариство німців "Відергебурт"	Шмідль Зіповій Іванович	78200, м. Коломия, вул. Січових стрільців, 29, п. 30. Тел.: (03433) 2-57-02
4	"Російська община" Івано-Франківської області	Волков Олександр Миколайович	76000, м. Івано-Франківськ, Поштамт, а/с 471.
5	Івано-Франківська обласна діаспора Конгресу азербайджанців України	Матлаб Тарісельogli Наджафл	_____

Київська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон
1	Суспільно-політичне і культурно-просвітницьке товариство німців м. Біла Церква "Відродження" ("Відергебурт")	Пащенко Ольга Олександрівна	09107, м. Біла Церква, вул. Грибоедова, 10, п. 89. Тел.: (04463) 9-61-53
2	Німецький культурний центр зустрічей "Сім'я"	Федяпіна Тетяна Григорівна	07820, Бородянський район, с. Пісківка, вул. Жовтнева, 167. Тел.: (04477) 3-31-71, 216-31-77
3	Центр німецької культури "Гофнунг"	Самойленко Віталія Сергіївна	07100, м. Славутич, Добринінський квартал, 9, п. 17. Тел.: (04479) 2-24-93, 2-09-61
4	Товариство німців "Відергебурт"	Самойленко Валентина Іванівна	07100, м. Славутич, Добринінський квартал, 9, п. 17. Тел.: (04479) 2-24-93
5	Польське культурно-освітнє товариство "Родина"	Мервинська Галина Іванівна	07403, м. Бровари, вул. Олімпійська, 2, п. 2. Тел.: (04494) 5-11-85
6	Броварська міська єврейська громада Київської області	Туровський Давид Михайлович	07403, м. Бровари, вул. Олімпійська, 10-а, п. 120. Тел.: (04494) 6-42-03
7	Міське товариство культури м. Переяслав-Хмельницький	Гехтман Ціля Меєрівна	08400, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Гімназійна, 26/22, п. 14. Тел.: (04467) 5-19-11, 5-20-98
8	Єврейська громада м. Боярка	Гроссман Ольга Зіновіївна	08153, м. Боярка, вул. Белгородська, 144, п. 40. Тел.: (04498) 4-50-39, 4-32-64
9	Єврейська громада смт. Іванків	Григорович Неля Василівна	07200, смт. Іванків, вул. Калініна, 28. Тел.: (04491) 5-22-09
10	Єврейська громада м. Ірпеня	Анісенкова Зоя Михайлівна	08200, м. Ірпінь, а/с 149. Тел.: (04497) 6-12-52

11	Фастівська міська єврейська громада	Штейнфайн Елла Аронівна	08500, м. Фастів, вул. 1-го Травня, п. 23. Тел.: (04465) 5-49-01
12	Єврейська громада смт. Ворзель	Рекес Ася Миколаївна	08200, м. Ірпінь. Тел.: (04497)5-52-21
13	Єврейська громада м. Вишневе	Пинська Фріда Хаїмівна	08132, м. Вишневе, вул. Київська, 3, п. 28. Тел.: (04498) 7-12-52
14	Асоціація єврейських жінок-бізнесменів	Ізмайлова Людмила Степанівна	04050, м. Київ, вул. Мурашка, 4, п. 28. Тел.: (044) 211-54-72
15	Товариство польської культури ім. З. Красинського	Хоменко Олена Віталіївна	09115, м. Біла Церква, бул. 50-річчя Перемоги, 129. Тел.: (04463) 6-46-53

Кіровоградська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Вільшанське болгарське районне товариство "Алсратар"	Нестеров Анатолій Опанасович	26600, смт. Вільшанка, вул. Гагаріна, 4. Тел.: (05250) 9-12-55
2	Кіровоградська асоціація єврейської культури	Щедров Костянтин Миколайович	25006, м. Кіровоград, вул. Дзержинського, 90. Тел.: (0522) 24-32-31, 24-69-44
3	Кіровоградське відділення Всеукраїнського товариства руської культури "Русь"	Пташкіна Ніна Олексіївна	25006, м. Кіровоград, а/с 6/2. Тел.: (0522) 27-73-31
4	Кіровоградське обласне вірменське товариство "Тарон"	Асланян Рафік Серьожайович	25000, м. Кіровоград, пров. Клинівський, 12, п. 2. Тел.: (0522) 24-75-19

5	Обласна організація "Конгрес ромів Кіровоградщини"	Адам Іван Іванович	28310, Петрівський р-н, с. Новий Стародуб, 58
6	Об'єднання поляків Кіровоградщини "Полонія" ім. Кароля Шимановського	Полячок Олександр Іванович	25006, м. Кіровоград, вул. Кірова, 58-а, п. 1. Тел.: (0522) 22-71-72
7	Міське товариство татар "Туган іль"	Аббязов Олег Харисович	25030, м. Кіровоград, просп. Правди, 8/4, п. 63. Тел.: (0522) 23-34-89
8	Кіровоградський обласний єврейський громадський центр духовності, культури та милосердя "Кулям"	Топольник Віктор Миколайович	25000, м. Кіровоград, просп. Перемоги, 12, к. 1, п. 56. Тел.: (0522) 27-38-90, 27-94-53
9	Кіровоградський молодіжний єврейський центр "Нецер"	Кашенко Вікторія Вадимівна	25000, м. Кіровоград, вул. Академіка Корольова, 5. Тел.: (0522) 56-95-94
10	Кіровоградська обласна громадська організація "Нова Сербія"	Михайлович Юрій Костянтинівич	25000, м. Кіровоград, вул. К. Маркса, 55, п. 302. Тел.: (0522) 22-67-91
11	Добровільне громадське товариство єврейської культури	Ліберзон Олександр Соломонович	28000, м. Олександрія, пл. Леніна, 26. Тел.: (05235) 2-60-46
12	Товариство німців "Відергебург"	Карнелюк Тамара Іванівна	28000, м. Олександрія, вул. Діброва, 56, п. 39. Тел.: (05235) 2-72-29
13	Добровільний громадський центр німецької культури	Дука Людмила Гергардівна	28000, м. Олександрія, просп. Леніна, 89, п. 25. Тел.: (05235) 4-31-04

14	Спілка поляків Олександрійщини "Солідарність"	Малинецький Томаш Геронімович	28000, м. Олександрія, просп. Леніна, 28/3, п. 77. Тел.: (05235) 2-50-47
15	Знам'янське міське об'єднання єврейської культури	Біленко Клавдія Паумівна	27400, м. Знам'янка, вул. Привокзальна, 9, п. 96. Тел.: (05233) 3-26-46
16	Світловодське міське відділення німецького національно- культурного товариства "Відергебург"	Морозова Людмила Робертівна	27500, м. Світловодськ, вул. Богуна, 3, п. 23. Тел.: (05236) 2-97-55
17	Кіровоградський обласний німецький культурний центр "Розвиток"	Вацук Руслана Олександрівна	25012, м. Кіровоград, вул. К. Маркса, 6/3, п. 21. Тел.: (0522) 22-83-55

Луганська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Луганська обласна єврейська громада	Херсонська Тетяна Анатоліївна	91053, м. Луганськ, вул. Херсонський тупик, 7. Тел.: (0642) 53-21-20, 50-10-57
2	Грецька громада "Форос" м. Луганська	Шубіна Валентина Костянтинівна	91050, м. Луганськ, вул. Комарова, 28, п. 34. Тел.: (0642) 47-54-92
3	Місцева громадська організація "Товариство німців "Відергебург"	Лінок Володимир Емільович	94013, м. Стаханов, просп. Леніна, 43, п. 5. Тел.: (06444) 5-60-60
4	Міська громадська організація "ОН Відергебург"	Іванівська Олена Федорівна	91054, м. Луганськ, вул. Степова, 9. Тел.: (0642) 46-41-61
5	"Відергебург"	Вернер Ігор Миколайович	93400, м. Сіверсько-Донецьк, вул. Паризької Комуні, 17, п. 13. Тел.: (06452) 4-65-43

6	Луганське обласне товариство культурних і економічних зв'язків "Україна – Білорусь"	Бондар Анатолій Федорович	91050, м. Луганськ, кв. Комарова, 9 б/10. Тел.: (0642) 5–37–054
---	---	---------------------------------	---

Львівська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Асоціація національно-культурних об'єднань України (Львівське регіональне представництво)	Мирська Зеновія Андріївна	79000, м. Львів, вул. Технічна, 6, п. 14. Тел.: (0322) 72–25–81
2	Львівське вірменське товариство культури "Ахшор"	Саркісян Карло Гарегінович	79000, м. Львів, вул. Шота Руставелі, 4, п. 5. Тел.: (0322) 76–61–11, 40–80–78 (д.)
3	Західноукраїнське грецьке національно-культурне товариство ім. Корніактоса	Евкарніді Надія Харлампівна	79000, м. Львів, вул. Фурманська, 1-а. Тел.: (0322) 72–17–22
4	Львівська обласна єврейська громада "Золота троянда"	<i>Президент</i> – Мирський Рудольф Якович, <i>Голова Ради</i> – Гольдман Михайло Юхимович	79000, м. Львів, вул. Івана Федорова, 29, п. 1. Тел.: (0322) 75–93–72
5	Товариство культури львівських угорців	Габор Сарваш	79008, м. Львів, пл. Ринок, 35, п. 8-а. Тел.: (0322) 237–52–81
6	Російське товариство ім. О. Пушкіна	Лютіков Олег Юрійович	79000, м. Львів, вул. Короленка, 1-а. Тел.: (0322) 725–723

7	Товариство польської культури Львівщини	Легович Еміль Йосипович	79008, м. Львів, пл. Ринок, 17. Тел.: (0322) 35-34-27
8	Західний міжобласний відділ Естонського земляцтва в Україні	Борушнова Оксана	79017, м. Львів, вул. Зелена, 83, п. 3. Тел.: (0322) 96-53-98 (д.)
9	Академія історії та культури євреїв України ім. Ш. Дубнова	Мирський Рудольф Якович	79000, м. Львів, вул. Технічна, 6, п. 14. Тел.: (0322) 72-25-81
10	Товариство литовців України (Львівська філія) "Медейна"	Нарушевічус Вітаутас Альфонівич	79066, м. Львів, вул. Антоненка-Давидовича, 9. Тел.: (0322) 64-75-34
11	Львівське товариство єврейської культури ім. Шолом-Алейхсма	Пархомський Аркадій Семенович	79019, м. Львів, вул. Вугільна, 3. Тел.: (0322) 72-98-43
12	Обласний центр німецької культури	Шварц Володимир Михайлович	79017, м. Львів, а/с 3012. Тел.: (0322) 74-08-29, 96-51-72
13	Товариство "Чеська бесіда"	Топінко Євген В'ячеславович	79008, м. Львів, пл. Ринок, 17. Тел.: (0322) 72-17-57
14	Українське товариство російської культури ім. А. Сахарова	Турбал Ніна Лук'янівна	79000, м. Львів, вул. Короленка, 1-а. Тел.: (0322) 75-81-32
15	Словацьке товариство ім. Мілана Ростислава Штефаніка	Фабрі Людвіг Павлович	79008, м. Львів, пл. Ринок, 17. Тел.: (0322) 398-793, 75-50-12
16	Федерація польських організацій в Україні	Хмельова Емілія Павлівна	79008, м. Львів, пл. Ринок, 17. Тел.: (0322) 72-74-30

17	Угорське товариство ім. Шандора Петефі	Шкотняр Йозеф Йосипович	79000, м. Львів, вул. Володимира Великого, 1, п. 6. Тел.: (0322) 64-50-72, 72-10-33
18	Білоруська громада Львівської області	Куліков Сергій Володимирович	79000, м. Львів, вул. Тернопільська, 28. Тел.: (0322) 70-61-20
19	Російська громада Львівської області	Бобрішов Анатолій Микитович	79000, м. Львів, вул. Короленка, 1-а. Тел.: (0322) 75-81-32, 70-21-51
20	Львівська обласна молодіжна організація "Дойчес Югенд"	Оліярник Оксана	79008, м. Львів, а/с 1889, вул. Глебова, 3, п. 10. Тел.: (0322) 33-18-01 (д.)
21	Міська організація "Німецький сеньйор-клуб"	Зальф-Курятникова Лія Володимирівна	79016, м. Львів, вул. Шептицьких, 10, п. 14. Тел.: (0322) 74-35-44, 70-36-58
22	Львівське обласне німецьке товариство "Дойчес Гайм"	Вессловська Марія	79008, м. Львів, пл. Ринок, 17. Тел.: (0322) 74-43-82, 76-94-58
23	Німецьке товариство "Дойче Гезельшафт"	Модрицька Гелена Михайлівна	82100, м. Дрогобич, вул. Стрійська, 121. Тел.: (03244) 2-01-99
24	Грецька громада "Еллінес"	Кечеджи Людмила Василівна	79022, м. Львів, а/с 969, вул. Виговського, 3-а, п. 39. Тел.: (0322) 33-09-96, 33-09-52
25	Представництво в Україні Американського об'єднання Комітетів для євреїв колишнього Радянського Союзу	Мейлах Шейхет	79000, м. Львів, вул. Кульчицької, 1, п. 94. Тел.: (0322) 62-22-19
26	Благодійний грецький фонд "Панагія"	Яремченко Діагмара Василівна	79005, м. Львів, вул. Грушевського, 5, п. 9-а. Тел.: (0322) 74-68-47
27	Асоціація "Руський дом"	Шведова Тетяна Яківна	79008, м. Львів, вул. Донцова, 10-а, п. 4. Тел.: (0322) 76-70-16 (д.)

28	Асоціація "Руський дом"	Кравченко Володимир Володимирович	79060, м. Львів, вул. Наукова, 25. Тел.: (0322) 222-54-22, 63-62-63
29	Львівське галицьке єврейське земляцтво	Шерман Михайло Давидович	79060, м. Львів, вул. Пулюя, 15, п. 26. Тел.: (0322) 64-29-70, 72-06-61
30	Львівська їудейська релігійна громада "Бейте Аарон Веісрасель"	<i>Рабин</i> Мордехай Шломо Болт	79000, м. Львів, вул. Міхновських, 4. Тел.: (0322) 72-18-79
31	Бориславське товариство єврейської культури	Мільман Леоїд Петрович	82300, м. Борислав, вул. Грушевського, 11, п. 46. Тел.: (032483) 5-94-09
32	Трускавецьке товариство єврейської культури	Бравер Фелікс Самойлович	82200, м. Трускавець, вул. Івасюка, 1, п. 94. Тел.: (032247) 5-38-34
33	Львівський культурно- просвітницький центр "Туган Іль"	Тагіров Масгут Зайнутдинович	79044, м. Львів, вул. Коновальця, 34, п. 2. Тел.: (0322) 34-39-27
34	Громадська організація "Етнос"	Грех Юрій Владиславович	79005, м. Львів, а/с 6616. Тел.: (0322) 75-11-63

Миколаївська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон
1	Миколаївське обласне культурно- просвітницьке дружство ім. Христо Ботева (болгарське)	Димо Євгеній Георгійович	54046, м. Миколаїв, вул. Тухачевського, 10. Тел.: (0512)42-73-31
2	Миколаївське товариство греків "Еллада"	Радайкіна Олена В'ячеславівна	54000, м. Миколаїв, вул. Артема, 26, п. 51. Тел.: (0512) 25-87-09

3	Миколаївське обласне товариство поляків	Селянська Єлизавета Гайсівна	54031, м. Миколаїв, вул. Космонавтів, 154, п. 107. Тел.: (0512) 47-03-78, 56-93-87
4	Миколаївське культурне товариство корейців	Нам Данил Данилович	54000, м. Миколаїв, вул. Карла Лібкнехта, 20, п. 7. Тел.: (0512) 37-84-60
5	Грузинське культурне обласне товариство "Мамулі" в м. Миколаєві	Пілюк Етері Івліанівна	54000, м. Миколаїв, вул. Київська, 8, п. 161. Тел.: (0512) 40-14-26
6	Миколаївський обласний центр німецької культури	Цегельний Дмитро Анатолійович	54001, м. Миколаїв, вул. Чкалова, 78, п. 34. Тел.: (0512) 37-65-15, 46-53-50
7	Миколаївський філіал ВО "Німецька молодь в Україні"	Гердер Іван Євгенович	54001, м. Миколаїв, вул. Лазурна, 30, п. 28. Тел.: (0512) 41-21-47, 39-92-15
8	Товариство німців "Відергебурт"	Флік Валентина Павлівна	55001, м. Южноукраїнськ, вул. Миру, 8, п. 54. Тел.: (05136) 2-53-27
9	Миколаївське обласне товариство вірменської культури ім. Месропа Маштоца	Шамян Сергій Рубенович	54003, м. Миколаїв, вул. Березневого повстання, 32. Тел.: (80512) 24-99-06
10	Рада національних товариств Миколаївської області	Каймаразов Мурад Джамалур- динович	54009, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 41. Тел.: (0512) 23-00-38
11	Миколаївська обласна регіональна організація конгресу азербайджанців України	Магеррамов Аладін Айдинович	54034, м. Миколаїв, а/с 108. Тел.: (0512) 37-79-78

12	Миколаївське обласне товариство-земляцтво "Дагестан"	Каймаразов Мурад Джамалурдинович	54009, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 41. Тел.: (0512) 23-00-38
13	Миколаївське міське товариство татарської культури "Агідель"	Сахабієв Апас Ахатович	54000, м. Миколаїв, вул. Дунаєва, 45, п. 7. Тел.: (0512) 55-43-70
14	Миколаївське міське товариство єврейської культури	Гольденберг Михайло Давидович	54001, м. Миколаїв, вул. Потемкінська, 81/83, п. 10. Тел.: (0512) 47-72-21, 47-40-84
15	Миколаївське товариство чеської культури	Гарт Йосип Вільгельмович	56314, Миколаївська обл., с. Богемка. Тел.: (05235) 9-35-41, 9-18-86
16	Миколаївське товариство грецької культури	Маврокордато Олександра Василівна	54000, м. Миколаїв, вул. Дунаєва, 67, п. 7. Тел.: (0512) 21-40-64
17	Миколаївське товариство молдавської культури	Папук Дмитро Володимирович	54001, м. Миколаїв, вул. Карла Лібкнехта, 2-6, п. 34. Тел.: (0512) 35-52-17

Одеська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Одеський обласний ромський конгрес "Бахталодром"	Єрмошкін Сергій Миколайович	65000, м. Одеса, а/с 24. Тел.: (0482) 55-98-03, 34-33-20
2	Чеське одеське товариство "Ческа беседа"	Димидович Лілія Ульянівна	65000, м. Одеса, вул. Кримська, 56, п. 38. Тел.: (0482) 55-97-36
3	Асоціація болгарських національно-культурних організацій і об'єднань України	Кіссе Антон Іванович	65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 16-в, к. 32. Тел.: (0482) 63-57-08, 21-11-12

4	Національно-культурне об'єднання громадян "Беларусь"	Ковалевич Федір Павлович	65029, м. Одеса, вул. Садова, 16. Тел.: (0482) 39-03-12, 39-03-11
5	Обласне гагаузьке національно-культурне товариство "Бірлік"	Волков Петро Георгійович	65000, м. Одеса, вул. Варнавська, 7, п. 6. Тел.: (0482) 67-39-00
6	Одеська асоціація "Україна-Ізраїль"	Гутахов Дмитро Ісайович	65011, м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 44. Тел.: (0482) 25-32-70
7	Одеське відділення спілки поляків ім. А. Міцкевича в Україні	Залуцький Тадеуш Никодимович	65045, м. Одеса, вул. Катерининська, 33. Тел.: (0482) 68-56-17
8	Обласне німецьке національно-культурне товариство "Відергебургт"	Юнгмайстер Олександр Вільгельмович	65029, м. Одеса, вул. Ніжинська, 12, п. 2. Тел.: (0482) 23-96-85
9	МО "Відергебургт"	Кайгер Валерій Іантанович	65121, м. Одеса, просп. Маршала Жукова, 24, п. 81. Тел.: (0482) 45-69-49
10	Центр німецької культури "Центр зустрічей"	Кайгер Юлія Валеріївна	65121, м. Одеса, просп. Маршала Жукова, 24, п. 81. Тел.: (0482) 45-69-49
11	ООО "Німецька молодь в Одеському регіоні"	Дейніс Володимир Олександрович	65062, м. Одеса, пров. Аркадійський, 3, п. 7. Тел.: (0482) 37-44-20
12	"Центр зустрічей "Begegnungszentrum"	Файзуласва Віра Андріївна	67834, Овідіопольський район, с. Доброолександрівка, вул. Різдва, 2. Тел.: (04851) 743-05-51, 743-04-25
13	Центр зустрічей (німецький)	Орлова Марія Іванівна	67540, Комінтернівський район, с. Кремидівка, пров. Шкільний, 1. Тел.: (04855) 9-74-97, 9-73-06

14	Центр зустрічей (німецький)	Роот Ірина Анатоліївна	67310, Березівський район, с. Кудрявка, вул. Садова, 10. Тел.: (04857) 2–64–56
15	Центр зустрічей (німецький)	Шефер Надія Іванівна	67835, Овідіопольський район, с. Новоградівка, вул. Радісна, 19
16	Німецький культурний центр “Петровдойче”	Міхель Тамара Олександрівна	67512, Комінтернівський район, с. Петрівка, вул. Житомирська, 18
17	Центр зустрічей (німецький)	Коновалова Олена Юріївна	67810, Овідіопольський район, с. Петролинське, вул. Соснова, 19. Тел.: (04874) 3–06–08
18	Міська організація “Відерсбург”	Ланшина Ольга Тимофіївна	68661, Ізмаїльський район, с. Нова Некрасівка, вул. Космонавтів, 35. Тел.: (04841) 4–73–85, 2–41–72
19	Ренійське районне німецьке національно- культурне товариство “Айнхайт”	Дейдей-Волкова Ольга Миколаївна	68800, м. Рені, вул. Шевченка, 20. Тел.: (04840) 4–46–01
20	Одеське обласне товариство вірменської культури	Шахазіязп Гатік Бабкенович	65044, м. Одеса, просп. Шевченка, 1. Тел.: (0482) 68–81–22 (р.)
21	Одеська обласна громадська асоціація корейців України	Кім Едуард Борисович	65076, м. Одеса, вул. Гайдара, 16, п. 69. Тел.: (0482) 64–51–89, 38–22–14. kim@online.com.ua
22	Одеське міське об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта”	Птащенко Олександр Олександрович	65000, м. Одеса, вул. Іллінського, 17. Тел.: (048) 731–08–61, 23–58–13
23	Товариство “Чеська родина”	Бобровська Людмила	65025, м. Одеса, вул. Затонського, 6, п. 21. Тел.: (0482) 54–35–61
24	Болгарський культурно- просвітний клуб “Огнище”	Костова Дора Іванівна	65000, м. Одеса, вул. Канатна, 83 Тел.: (0482) 21–83–91

Полтавська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон, релігійна громада, недільна школа
1	Громадська організація "Єврейська община Полтавської області"	Мучник Анатолій Мусяйович	16040, м. Полтава, вул. Миру, 12, п. 221. Тел.: (0532) 18-19-93. Небюджетна недільна школа
2	Полтавське міське товариство єврейської культури	Сухар Лсонід Зиповійович	16040, м. Полтава, вул. Гоголя, 26, п. 27. Тел.: (0532) 7-18-85, Релігійна громада ортодоксального іудаїзму. Небюджетна недільна школа
3	Полтавське обласне товариство німців "Відергсбург"	Горобець Тетяна Борисівна	16040, м. Полтава, пров. Хорольський, 3, бібліотека № 13. Тел.: (0532) 4-30-59 Німецька євангело-лютеранська Церква. Небюджетна недільна школа
4	Полтавське міське товариство німців "Відергсбург"	Горобець Тетяна Борисівна	16040, м. Полтава, а/с 667. Тел.: (0532) 58-91-53, 56-98-10
5	Полтавський облівідділ Всеукраїнської громадської організації "Руський рух України"	Проваторов Сергій Германович	16040, м. Полтава, вул. Нечуя-Левицького, 15 Тел.: (0532) 2-21-71
6	Полтавська обласна регіональна організація "Конгрес азербайджанців України"	Махмудов Тельман Зейналогли	16040, м. Полтава, вул. Вавилова, 1/15, п. 235. Тел.: (0532) 66-19-39. Мусульманська релігійна громада
7	Полтавська обласна громадська організація "Російська громада Полтавщини"	Шестаков Віктор Федорович	16040, м. Полтава, вул. Баяна, 20-6

8	Полтавське обласне товариство греків “Аттіка”	Балжі Олександр Олександрович	16040, м. Полтава, вул. Жовтєвська, 44. Тел.: (0532) 75–95–10
9	Кременчуцьке єврейське культурно- просвітницьке товариство “Шолом”	Корохов Ілля Якович	39611, м. Кременчук, вул. Першотравнева, 1, п. 50. Тел.: (05366) 20–186, 30–335
10	Кременчуцьке міське товариство єврейської культури “Лехаїм”	Дьоготь Валерій Борисович	39611, м. Кременчук, вул. Шевченка, 35
11	Кременчуцьке міське громадсько- політичне і культурно- просвітницьке товариство німців “Відергсбург”	Дудко Світлана Геннадіївна	39611, м. Кременчук, пров. В. Кахновської, 6. Тел.: (05666) 77–69–42
12	Кременчуцький громадсько- культурний центр вірменської громади “Луйс”	Кейян М. О.	39611, м. Кременчук, вул. 60 років Жовтня, 37, п. 6.
13	Кременчуцьке вірменське культурно- просвітницьке товариство “Єрвані”	Георгян М. А.	39611, м. Кременчук, вул. Радянська, 26, п. 6
14	Кременчуцьке товариство ромської культури “Амаро Денес”	Мищеряков Станіслав Іванович	39611, м. Кременчук, вул. Московська, 21, п. 21
15	Комсомольське міське товариство німців “Відергсбург”	Колесніченко Зоя Дітріхівна	39500, м. Комсомольськ, вул. Короленка, 32. Тел.: (05348) 7–18–76

16	Лубенська міська культурно-просвітницька благодійна організація єврейської громади	Хенкін Геннадій Маркович	37500, м. Лубни, вул. Шевченка, 2, п. 2. Тел.: (05361) 700-45, 710-61
17	Миргородська міська єврейська громада	Рутгайзер Михайло Леонідович	37600, м. Миргород, вул. Гоголя, 111, п. 25. Тел.: (05355) 5-23-21, 5-30-10
18	Миргородська громадська організація "Романо Дром"	Бузна Олександр Миколайович	37600, м. Миргород, вул. Сорочинська, 44. Тел.: (05355) 5-53-84

Рівненська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Рівненське обласне управління "Білорусь"	Пашкевич Микола Михайлович	33000, м. Рівне, вул. Соборна, 36, п. 6. Тел.: (0362) 63-31-21, 62-83-68
2	Чеське культурне товариство ім. Яна Коменського "Стромовка"	Жабник Михайло Корнійович	35600, м. Дубно, вул. Млинівська, 2. Тел.: (03656) 4-21-96
3	Російська громада	Андрієнко Олександр Васильович	33016, м. Рівне, вул. Шухевича, 18, п. 88. Тел.: (0362) 29-75-01
4	Конгрес азербайджанців України	Садигов Юсі Ахадогли	33025, Рівненський район, с. В. Олексин, вул. Версіяна, 62. Тел.: 29-78-47
5	Товариство польської культури ім. Владислава Раймонда	Долгих Яніна Юліївна	33000, м. Рівне, вул. Фабрична, 16. Тел.: (0362) 22-34-82
6	Товариство німців "Відергебурт"	Гартунг Олександр Адольфович	33000, м. Рівне, вул. Волинської Дивізії, 23. Тел.: (0362) 24-46-59

7	Осередок ВО "Німецька молодь в Україні"	Савицька Світлана Георгіївна	33016, м. Рівне, вул. Волинської Дивізії, 23. Тел.: (0362) 24-91-27
8	Товариство німців "Відергебург"	Паламарчук Людмила Семенівна	35700, м. Здолбунів 2, вул. Цементників, 6, п. 4. Тел.: (036522) 1-29-52
9	Єврейська громада	Грифко Яків Мойсейович	33000, м. Рівне, вул. Шкільна, 39. Тел.: (0362) 26-69-34
10	Дубенський осередок "Стромовка" чеського товариства ім. Яна Коменського	Пономаренко Антоніна Миколаївна	35600, м. Дубно, вул. Лесі Українки, 16. Тел.: (03656) 4-19-07

Сумська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Іудейська релігійна громада, Благодійний єврейський центр "Хесед Хаїм"	Горюп Олександр Семенович	40011, м. Суми, вул. Супруна, 17. Тел.: (0542) 25-53-30, 21-28-71
2	Азербайджанське національно- культурне товариство	Чурбанов Вахід Набієвич	40034, м. Суми, вул. Інтернаціоналістів, 12. Тел.: (0542) 37-00-24
3	Польське національно- культурне товариство	Кубинський Володимир Едмундович	40022, м. Суми, пров. Інститутський, 3, п. 14. Тел.: (0542) 25-03-27
4	Російське національно- культурне товариство	Музиченко Людмила Альївна	40000, м. Суми, вул. Малиновського, 12. Тел.: (0542) 22-33-15
5	Єврейське національно- культурне товариство "Хесед Хсїм"	Мірська Тетяна Робертівна	40011, м. Суми, вул. Супруна, 17. Тел.: (0542) 32-09-75, 21-11-35

6	Римське національно-культурне товариство	Москальов Микола Миколайович	40010, м. Суми, вул. Донська, 3. Тел.: (0542) 34-82-00
7	Обласне товариство німців "Відергебурт"	Зарецька Інна Ернестівна	40031, м. Суми, вул. Ковпака, 45, п. 8. Тел.: (0542) 24-16-79
8	Обласне відділення культурно-просвітницького товариства німців "Відергебурт"	Васильєв Ерист Петрович	40000, м. Суми, вул. Черешня, 10, п. 56. Тел.: (0542) 32-83-63
9	Сумський філіал ВО "Німецька молодь в Україні"	Мельман Влада Борисівна	40031, м. Суми, вул. Червоногвардійська, 12 Тел.: (0542) 27-21-22, 24-16-79

Тернопільська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Німецьке товариство Тернопільщини "Відергебурт"	Вузбергер Едуард Ілліч	46000, м. Тернопіль, вул. Крушельницької, 1, п. 91. Тел.: (0352) 25-39-34
2	Тернопільське товариство єврейської культури	Файнштейн Дмитро Харитонович	46013, м. Тернопіль, вул. Д. Галицького, 14, п. 26. Тел.: (0352) 24-62-34
3	Польське культурно-освітнє товариство	Стронський Генріх Йосипович	46000, м. Тернопіль, 6-р Шевченка, 21. Тел.: (0352) 22-20-21
4	Обласне товариство німців "Відергебурт"	Черкашина Галина Олександрівна	46000, м. Тернопіль, вул. Рудницького, 20, п. 2. Тел.: (0352) 22-80-95, 22-25-04 (д.)
5	Обласне відділення Всеукраїнської громадської організації "Руський рух України"	Комарова Світлана Ігорівна	Приміщення не мають. Тел.: (0352) 22-32-53

Харківська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон, друкований орган, релігійна громада, недільна школа
1	Вірменська національна громада	Хандамірян Самвел Грантович	61013, м. Харків, вул. Шевченка, 142. Газета "Канч". Апостольська Церква. Небюджетна недільна школа
2	Вірменський культурний центр	Саркісян Анаїт Патваканіана	61099, м. Харків, б-р Б. Хмельницького, 28, п. 53. Небюджетна недільна школа
3	Товариство "Україна-Вірменія"	Алтуян Генріх Ованесович	61000, м. Харків, вул. Примакова, 8. Апостольська Церква
4	Харківське обласне національно-культурне товариство азербайджансько-української дружби	Омаров Мурад Анверович	61002, м. Харків, вул. Правди, 7. Мусульманська громада "Одлар". Бюджетна недільна школа
5	Харківська обласна регіональна організація "Конгрес азербайджанців України"	Аббасов Гурбан Ібрагімович	61052, м. Харків, вул. Дмитрівська, 28 Мусульманська громада "Одлар". Бюджетна недільна школа
6	Товариство азербайджанських жінок "Айнур Хатун"	Джафарова Кіфаят Кізімівна	61052, м. Харків, вул. Червоножовтнева, 46, п. 17. Мусульманська громада "Одлар". Небюджетна недільна школа
7	Харківська міська організація емігрантів та біженців Афганістану "Хурасан"	Карімі Патша	61000, м. Харків, вул. Архітекторів, 20, п. 179. Мусульманська громада
8	Харківське міське національно-культурне об'єднання білорусів "Сябри"	Абраменко Володимир Микитович	61000, м. Харків, просп. Московський, 44, п. 1.

9	Харківське регіональне національно-культурне товариство "Белая Русь"	Самуїленко Василь Іванович	61000, м. Харків, просп. Перемоги, 62-д, п. 9. Тел.: (0572) 336-6619
10	Товариство болгарської культури ім. Маріна Дринова	Дімітрова Грина Захаріївна	61000, м. Харків, вул. Анрі Барбюса, 8.
11	Харківське міське об'єднання громадян "В'єтнамське товариство"	Нгуєн Ван Пгоай Нгуєн Ван Тхай	61105, м. Харків, вул. Киргизька, 15. Дитячий садок
12	Товариство греків "Геліос"	Шердїц Костянтин Костянтинович	61000, м. Харків, вул. Ахсарова, 1-в, п. 44. Небюджетна недільна школа
13	Харківський обласний благодійний фонд "Центр грузинської культури"	Адамія Орані Шалвович	61000, м. Харків, пров. І. Дубового, 5, п. 32.
14	Харківське обласне національно-культурне товариство гагаузів "Бирли"	Олександров Віктор Іванович	61000, м. Харків, вул. Шарикова, 54, п. 81.
15	Національний грузинський благодійний фонд "Іберія"	Махатадзе Каха Тарієлович	61177, м. Харків, вул. Золочівська, 26, п. 102.
16	Національне громадське об'єднання "Грузія"	Кірія Зураб Борнобович	61000, м. Харків, пров. Піскуновський, 5. Небюджетна недільна школа
17	Грузинська обласна благодійна громада "Мстехі"	Цхведадзе Піпо Михайлівна	61000, м. Харків, пров. Зерновий, 5-в, п. 41.
18	Дагестанський культурний центр	Магомедов Каміль Магомедович	61070, м. Харків, вул. Зіркова, 4, п. 12.

19	Харківська обласна об'єднана єврейська громада	Шойхет Григорій Йосипович	61002, м. Харків, вул. Сумська, 70. Релігійна громада ортодоксального іудаїзму, с/п № 170 з поглибленим вивченням єврейської мови та культури
20	Єврейський культурний центр "Єврейський дім"	Чемеровський Фелікс Аркадійович	61000, м. Харків, вул. Скрипника, 7. Теленпрограми "Мішнуха" та "П'ята графа". Релігійна громада ортодоксального іудаїзму
21	Асоціація діячів та друзів єврейської культури	Сокольський Павло Петрович	61168, м. Харків, вул. Героїв праці, 64, п. 540. Газета "Шолом". Релігійна громада ортодоксального іудаїзму
22	Єзідський національний союз	Тамоян Зуар Усофович	61000, м. Харків, вул. 23 Серпня, 13-а, п. 16.
23	Караїмське товариство "Караї"	Іванов Валентин Гаврилович	61103, м. Харків, вул. 23 Серпня, 43, п. 107. Караїмська релігійна громада
24	Харківська обласна асоціація китайських громад	Шен Дзюнь Тао	61000, м. Харків, вул. Червоноармійська, 15
25	Товариство корейської культури	Югай Костянтин Дмитрович	61082, м. Харків, бул. Юр'єва, 2. Молодіжна газета "Покоління". Християнська Церква "Алілуйя". Спеціальна школа № 181 з поглибленим вивченням корейської мови та культури
26	Литовське земляцтво	Новикова Леся Никифоровна	61000, м. Харків, вул. Астрономічна, 37, п. 116.
27	Товариство німців "Відергебургт"	Фукс Андрій Едуардович	61200, м. Харків, пл. Конституції, 2, Палац праці, 2 під., 4 пов. Євангельсько-лютеранська Церква. Небюджетна недільна школа
28	Лозівське міськрайонне товариство німців "Відергебургт"	Ангельм Анатолій Георгійович	64605, м. Лозова, пров. Український, 3/2, с/п № 7. Євангельсько-лютеранська Церква. Небюджетна недільна школа

29	Харківська обласна організація ВО "Німецька молодь України"	Шебанова Ольвія Олегівна	61003, м. Харків, пров. Короленка, 3/13, п. 85. Тел.: (0572) 23-24-10
30	"Deutsches Zentrum"	Шебанов Олег Георгійович	61003, м. Харків, пров. Короленка, 2/13, п. 85. Тел.: (0572) 14-94-17
31	Товариство німців "Відергсбург"	Вольф Алла Леонідівна	64606, м. Лозова, м-п 3, буд. 31-а, п. 28. Тел.: (05745) 7-01-21
32	Vereinigte deutsche Landmannschaft	Тешенко Сергій Іванович	64602, м. Лозова, вул. К. Лібкнехта, 29. Тел.: (05745) 7-01-21
33	Товариство осетинської культури "Аланія"	Кочієв Ахсарбег Костянтинівич	61068, м. Харків, просп. Московський, 96-а, п. 210
34	Товариство осетинської культури "Ірістон"	Качмазов Пилип Олександрович	61068, м. Харків, просп. Московський, 75
35	Товариство польської культури	Чернієнко Юзефа Болеславівна	61202, м. Харків, просп. Перемоги, 48, п. 295. Газета "Полонія Харкова". Римо-католицька церква. Дитячі та молодіжні групи із вивчення мови, лицей № 6
36	Регіональне товариство "Русь"	Буканьова Валентина Анатоліївна	61000, м. Харків, пл. Руднева, 19-а
37	Російське НКТ	Годунов Михайло Петрович	61000, м. Харків, вул. Університетська, 37/39
38	Асоціація російських товариств Харківського регіону	Поспелов Леонід Андрійович	61000, м. Харків, вул. Академіка Павлова, 311, п. 303
39	Харківське міське відділення Всеукраїнської громадської організації "Руський рух України"	Міхільов Олександр Дмитрович	61000, м. Харків, просп. Перемоги, 571, п. 30

40	Харківське регіональне відділення Всеукраїнської громадської організації "Руський рух України"	Поспелов Леонід Андрійович	61000, м. Харків, вул. Академіка Павлова, 311, п. 303. Тел.: (0572) 40-93-52
41	Харківське земляцтво козаків Росії	Ісаєв Геннадій Сергійович	61000, м. Харків, вул. Карпівська, 32, п. 11
42	Харківське уральсько-сибірське земляцтво	Конєв Василь Маркелович	61000, м. Харків, просп. Правди, 7, п. 172
43	Громадська організація "Русская община"	Склярів Віктор Іванович	61000, м. Харків, вул. К. Уборевича, 46-г, п. 35
44	Культурно-просвітницьке товариство татар "Дуслик"	Баширов Шафік Ібраїмович	61011, м. Харків, вул. Селянська, 20, п. 1. Мусульманська громада сунітського толку. Небюджетна недільна школа
45	Обласний культурний центр "Аме Рома"	Карафетов Олександр Іванович	61066, м. Харків, вул. Проектна, 6. Небюджетна недільна школа
46	Харківське міське товариство циган "Фонд Ловарі"	Череповський Петро Миколайович	61000, м. Харків, пров. Ташкентський, 3
47	Харківське обласне національно-культурне товариство циган "Ромен"	Матюшенко Іван Іванович	61000, м. Харків, вул. 23 Серпня, 18, п. 4
48	Естонське земляцтво	Слівченко Олена Євгенівна	61000, м. Харків, вул. Культури, 8

Херсонська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон
1	Херсонське обласне відділення міжнародного об'єднання німців України "Відергебурт"	Арутюнян Євгенія Миколаївна	73000, м. Херсон, вул. Суворова, 29, офіс 419. Тел.: (0552) 26-41-81
2	Міський центр німецької культури	Лазєбна Лідія Вікторівна	73008, м. Херсон, вул. Шовкуненко, 80, п. 5. Тел.: (0552) 51-71-38
3	Херсонський філіал ВО "Німецька молодь в Україні"	Май Віталій	73009, м. Херсон, вул. Суворова, 29, п. 419. Тел.: (0552) 26-41-81
4	Центр німецької культури	Бандюк Віталій Вікторович	смт. Високопілля, вул. Кисельова, 2-а, п. 1. Тел.: (05535) 2-23-52
5	Новокаховський міський центр німецької культури	Бауман Антон Олександрович	74900, м. Нова Каховка, вул. Светлова, 9, п. 21. Тел.: (05549) 7-74-21
6	Херсонське товариство греків "Еллада"	Січковська-Кавалджи Катерина Іванівна	73000, м. Херсон, вул. Ушакова, 36, п. 328. Тел.: (0552) 53-43-56
7	Херсонський обласний громадський культурно-просвітницький центр турків-месхетинців "Ахалцихе"	Каражаєв Якубжан Алласович	75225, Чаплинський р-н, с. Крестовка, вул. Першотравнева, 5
8	Товариство руської інтелігенції "Русь"	Цикуро Надія Леонідівна	75600, м. Гола Пристань, вул. Покришева, 45, п. 10. Тел.: (05539) 2-17-83
9	Херсонське міське товариство єврейської культури	Бронштейн Віталій Абрамович	73000, м. Херсон, вул. Комсомольська, 10, п. 28. Тел.: (0552) 29-09-35

10	Херсонське обласне польське товариство "Полонія"	Дзєнульський Всеволод Георгійович	73000, м. Херсон, вул. Маяковського, 27. Тел.: (0552) 24-15-16
11	Херсонське міське товариство ромів	Іваненко Юрій Миколайович	73000, м. Херсон, вул. Горького, 28. Тел.: (0552) 24-32-70
12	Херсонська обласна асоціація білорусів "Громадський центр білоруської культури"	Кушніренко Валерій Йосипович	73000, м. Херсон, просп. Кутузова, 4, п. 220. Тел.: (0552) 53-17-03

Хмельницька область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Хмельницька обласна єврейська громада	Лерман Михайло Унєрович	29000, м. Хмельницький, вул. Кам'янецька, 58, п. 1. Тел.: (0382) 9-01-59
2	Хмельницький обласний центр пімєцької культури, центр зустрічей	Бауєр Володимир Давидович	29016, м. Хмельницький, вул. Тернопільська, 201, п. 16. Тел.: (0382) 72-61-96
3	Міська громадська організація "Німецьке товариство "Гайм"	Циборт Сергій Володимирович	30100, м. Нетішин, просп. Курчатова, 6, п. 264. Тел.: (03848) 3-48-80, 3-30-71
4	Німецький культурний центр "Зоншенстраль"	Чередниченко Олег Костянтинович	30100, м. Нетішин, просп. Незалежності, 19, п. 131. Тел.: (03848) 3-48-80, 3-30-71
5	Хмельницька обласна вірменська громада "Вірменія"	Аватисян Анаїд Карапетівна	29000, м. Хмельницький, вул. Кам'янецька, 57. Тел.: (0382) 29-13-13
6	Хмельницьке міське відділення Федерації польських організацій в Україні	Серкова Юлія Іванівна	29000, м. Хмельницький, вул. Вокзальна, 24. Тел.: (0382) 55-16-69

7	Міське товариство російської культури "Русь"	Разуваєв Володимир Анатолійович	29000, м. Хмельницький, просп. Миру, 93, п. 70. Тел.: (0382) 3-09-71
---	--	---------------------------------	---

Черкаська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	"Русское движение в Украине" (Черкаська обласна організація)	Глазков Володимир Тимофійович	18016, м. Черкаси, вул. Героїв Сталінграда, 25 Тел.: (0472) 43-95-13
2	Черкаська обласна вірменська община "Арабат"	Арустамова Нане Адамівна	18005, м. Черкаси, вул. Р. Люксембург, 48, п. 54. Тел.: (0472) 45-41-69, 45-18-74
3	Черкаська міська організація греків "Етноси"	Катренко Тетяна Георгіївна	18000, м. Черкаси, вул. Шевченка, 256, п. 5. Тел.: (0472) 47-47-93
4	Черкаська обласна громадська організація німців "Відергебурт"	Зіменкова Ольга Ігорівна	18006, м. Черкаси, вул. Горького, 88, п. 21. Тел.: (0472) 32-50-10
5	Міська громадська організація "Центр німецької культури "Відерштраль"	Борина Жанна Леонідівна	18002, м. Черкаси, вул. Хрещатик, 200, п. 90. Тел.: (0472) 45-99-09
6	Черкаська обласна громадська організація "Рома"	Канарейкіна Тавдіна Геннадіївна	18015, м. Черкаси, вул. Піонерська, 16, п. 9. Тел.: (0472) 45-25-55
7	Черкаська міська громадська організація "Об'єднана єврейська громада"	Летичівський Давид Гезальович	18015, м. Черкаси, вул. Б. Хмельницького, 66. Тел.: (0472) 54-41-48, 47-70-79

Чернівецька область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон
1	Товариство румунської культури ім. М. Емінеску	Онаїц Аркадій Сильвестрович	Тел.: (03722) 2-42-85
2	Всеукраїнська науково-педагогічна асоціація "Арон Пумпул"	Константинович Аурел Васильович	58000, м. Чернівці, пл. Центральна, 9. Тел.: (03722) 2-42-85
3	Християнсько-демократичний альянс румунів України	Олару Костянтин Васильович	58002, м. Чернівці, вул. Барбюса, 38, п. 4. Тел.: (0372) 51-25-51
4	Товариство єврейської культури ім. Е. Штейнбарга	Слободянский Борис Мойсейович	58001, м. Чернівці, вул. Братів Руснаків, 18, п. 6. Тел.: (0372) 23-34-32
5	Німецьке товариство "Відергебурт"	Келлер Франциск Адольфович	58000, м. Чернівці, вул. Нечуя-Левицького, 30. Тел.: (03722) 2-73-95, 2-32-31
6	"Bukowiner Phoenix"	Шламп Олександр	58002, м. Чернівці, Соборна площа, 7, п. 5. Тел.: (0372) 51-40-73
7	Чернівецька міська організація "Культурно-просвітне товариство білорусів"	Тільчицький Віктор Михайлович	58002, м. Чернівці, вул. Червоноармійська, 29. Тел.: (0372) 4-63-65

Чернігівська область

№ п/п	Назва	Керівник	Юридична адреса, телефон
1	Чернігівське міське товариство "Польська пристань"	Франкова Жаннета Олександрівна	14021, м. Чернігів, вул. Пирогова, 22-а, п. 21. Тел.: (0462) 12-16-41
2	Чернігівська обласна єврейська громада	Бельман Семен Григорович	14033, м. Чернігів, вул. Червоногвардійська, 5-6 Тел.: (0462) 4-35-58
3	Чернігівська громадська міська організація "Білоруське національно-культурне товариство "Сябри"	Ворожбит Галина Михайлівна	14033, м. Чернігів, вул. Орловська, 67. Тел.: (0462) 7-89-45
4	Руська громада "Русь"	Чернов Валерій Іванович	_____
5	Товариство "Польська пристань"	Лісовська Марія Станіславівна	_____
6	Німецький культурний центр "Взаємодія"	Бальцер Віктор Миколайович	14000, м. Чернігів, вул. Коцюбинського, 8. Тел.: (0462) 17-71-59
7	Товариство ромів "Ромен"	Іванова Марія Миколаївна	14000, м. Чернігів, вул. Черкаська, 23. Тел.: (0462) 2-77-64
8	Ніжинське товариство греків ім. братів Зосимів	Приплавко Лариса Іванівна	Тел.: (04631) 4-15-52
9	Ніжинська міська єврейська громада	Ліпкович Марко Борисович	16000, м. Ніжин, Чернігівська обл., вул. Незалежності, 23, п. 54. Тел.: (04631) 5-21-91
10	Спілка поляків "Астер" м. Ніжина	Белінська Фелікса Феліксівна	Тел.: (04631) 5-25-31

м. Київ

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керівник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Естонське земляцтво в Україні. Київське естонське товариство культури	_____	02217, м. Київ, вул. Закревського, 27/2, п. 525. Тел.: (044) 546-83-28
2	Громадський азербайджанський культурний центр ім. Ю. В. Чемаземілі	Алімов Надир Ісмаїлович	03167, м. Київ, просп. Глушкова, 16, п. 132. Тел.: (044) 526-34-27
3	Київська міська єврейська громада	Шенгайт Анатолій Петрович	04071, м. Київ, вул. Городецького, 10/11, п. 10. Тел.: (044) 279-61-41, факс: 266-67-43
4	Громадська організація "Ассирійська асоціація "Хаядта"	Тамразов Промарз Мелікович	01004, м. Київ, вул. Рєпіна, 17-в, п. 23.
5	Київське товариство болгарської культури "Родолобіє"	Залогіна Весела Іванівна	04205, м. Київ, Оболонський проспект, 18-в, п. 45. Тел.: (044) 419-84-33, факс: 419-84-33
6	Громадська організація "Еллінське братство "Енотіта"	Семєнова Лариса Дмитрівна	02098, м. Київ, вул. Березняківська, 36, п. 170. Тел.: (044) 550-62-92
7	Громадська організація "Київське грецьке товариство "Еллада"	Оленєва-Стаматі Тетяна В'ячеславівна	03150, м. Київ, вул. Щорса, 15, корп. 3, п. 96. Тел.: (044) 253-21-63
8	Дитячий центр грецької культури та просвіти "Зорбас" Залізничного району м. Києва	Шайтан Олександра Федорівна	03110, м. Київ, вул. Пироговського, 6/40. Тел.: (044) 245-86-37, факс: 245-86-47

9	Київське міське товариство греків для культурних зв'язків з греками в Україні та за її межами	Зайчик Ілля Паптелійович	01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 1/36, п. 65. Тел.: (044) 550-47-01
10	Асоціація єврейських жінок-бізнесменів	Ізмайлова Людмила Степанівна	04050, м. Київ, вул. Мурашка, 4, п. 27. Тел.: (044) 484-54-72
11	Громадська спілка "Російсько-єврейське національно-культурне товариство "Іврус"	Тихонов Володимир Дмитрович	01103, м. Київ, вул. Кіквідзс, 9/12, п. 52. Тел.: (044) 284-93-68
12	Єврейський благодійний фонд "Турбота — Хесед Авот Авріель"	Гомберг Натан Ілліч	03087, м. Київ, вул. Пітерська, 4-а. Тел.: (044) 489-03-03
13	Єврейське культурно-просвітне товариство ім. Шолом-Алейхема	Фалькович Григорій Авраамович	04071, м. Київ, вул. Верхній Вал, 18. Тел.: (044) 417-20-13, факс: 417-20-13
14	Київська організація євреїв, колишніх в'язнів концтаборів і гетто "Зікарон шоа" ("Пам'ять катастрофи")	Забарко Борис Михайлович	01103, м. Київ, вул. Німанська, 7. Тел.: (044) 284-64-18, 284-91-54, 285-02-06, факс: 284-64-18
15	Міська громадська організація "Університет духовного спадку єврейського народу"	Резник Едуард Якович	01023, м. Київ, вул. Мечникова, 14/1, оф. 221. Тел.: (044) 246-46-19, факс: 246-45-45
16	Київське польське культурно-освітнє товариство ім. Адама Міцкевича	Гільова Ірена Альфредівна	01001, м. Київ, вул. І. Франка, 16, п. 2. Тел.: (044) 235-33-87, факс: 235-33-87

17	Спілка поляків м. Києва	Юрковська Ганна Стаїславівна	04053, м. Київ, вул. Гоголівська, 23, п. 12. Тел.: (044) 286-31-77, факс: 286-31-77
18	Польське товариство "Полонія"	Ніжинська Людівка Антонівна	02192, м. Київ, вул. Шалетт, 5-а, п. 78. Тел.: (044) 223-46-40
19	Київське товариство литовської культури ім. Майроніса	Макарова Даля Ірєнішівна	01000, м. Київ, вул. Малишка, 3, п. 140. Тел.: (044) 245-39-51
20	Київське культурне товариство "Беларусь"	Дуль Василь Романович	01001, м. Київ, вул. Челябінська, 3, п. 41. Тел.: (044) 517-49-88
21	Київське національно-культурне товариство поляків "Згода" федерації польських організацій в Україні	Радік Вікторія Олександрівна	02192, м. Київ, б-р Дарницький, 7, п. 257. Тел.: (044) 543-90-62, факс: 484-47-23
22	Київське товариство татарської культури ім. Г. Тукая	Нізамієв Равіль Мазітович	01070, м. Київ, вул. Волоська, 31-а. Тел.: (044) 489-75-41
23	Київське культурне товариство кримських татар	Шемседінов Ірфан Гафарович	02147, м. Київ, Русанівська наб., 12/1, п. 7. Тел.: (044) 555-37-67
24	Татарський жіночий клуб "Ізгелек"	Гончаренко Халіда Мухамедівна	02068, м. Київ, вул. Ревуцького, 34, п. 155. Тел.: (044) 565-21-10
25	Татарський студентський клуб	Кашалов Асгат Сахадінович	02094, м. Київ, вул. Червоногвардійська, 6-а, п. 12. Тел.: (044) 552-80-04
26	Київське товариство татар "Ільдаш"	Хуснутдінов Канафія Місбагетдинович	02217, м. Київ, вул. Закревського, 13, п. 154. Тел.: (044) 234-69-97, факс: 234-69-97

27	Громадська організація сирійських громадян "А. С. Г."	Аль-Ашрам Юсеф	01133, м. Київ, 6-р Лесі Українки, 26, п. 617.
28	Громадське об'єднання "Ліванський клуб"	Хусам Алі Морсель	03035, м. Київ, вул. Урицького, 45. Тел.: (044) 245-42-64
29	Київське товариство культури народів фінно-пермської групи	Єфіміц Надія Михайлівна	03118, м. Київ, вул. Римського-Корсакова, 20. Тел.: (044) 278-13-82
30	Жіночий клуб "Суомі" при Київському товаристві культури народів фінно-пермської групи	Єфіміц Надія Михайлівна	03118, м. Київ, вул. Римського-Корсакова, 20. Тел.: (044) 278-13-82
31	Казахське культурне товариство "Достик"	Аубекеров Куспан Бісембайович	02152, м. Київ, вул. Березняківська, 20, п. 219. Тел.: (044) 550-75-48, 234-40-98, 531-94-00
32	Київське міське товариство бурятської культури	Халтагаров Костянтин Омелянович	04210, м. Київ, вул. Героїв Сталінграда, 13. Тел.: (044) 419-32-53, факс: 419-32-53
33	Товариство башкирів "Дуслик"	Шнейдер Наїля Марзагаліївна	03115, м. Київ, просп. Перемоги, 57, а/с 9. Тел.: (044) 455-69-72, факс: 455-69-72
34	Киргизьке товариство "Ала-Тоо"	Борбодоев Ж. М.	01011, м. Київ, вул. Кутузова, 8. Тел.: (044) 285-96-92
35	Асоціація курдських громадських організацій "Мідія"	Мамоян Теймур Джадїйович	03150, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 124. Тел.: (044) 289-19-06, факс: 289-19-06

36	Київське національне культурно-освітнє товариство "Русское собрание"	Потапова Алла В'ячеславівна	01024, м. Київ, вул. Банківська, 2. Тел.: (044) 540-87-62, факс: 244-05-50
37	Центр німецької культури "Widerstrahl"	Коваленко-Шнайдер Людмила Федорівна	01054, м. Київ, вул. Гончара, 75. Тел.: (044) 236-62-59, факс: 236-62-59
38	Київське німецьке товариство	Фольборт Андрій Євгенович	02154, м. Київ, б-р Давидова, 13, п. 52. Тел.: (044) 544-78-69
39	Дитячий національно-культурний фонд німецький фонд "Kinderstimmen"	Недолака-Никитенко Наталія Олексіївна	04212, м. Київ, вул. Тимошенка, 1-6, п. 123. Тел.: (044) 464-50-74, факс: 465-50-74
40	Німецький молодіжний культурний центр "Дойче Квєслє"	Цех Світлана Василівна	01042, м. Київ, вул. Раєвського, 28, п. 41. Тел.: (044) 528-06-21, факс: 490-92-92
41	Суспільно-політичне культурно-просвітницьке товариство німців м. Києва і області "Відродження"	Цельсдорф Лідія Леонідівна	01024, м. Київ, вул. Лютеранська, 12, п. 18.
42	Осетинське національно-культурне товариство "Ірстон-Осетія"	Кочів В'ячеслав Харитонович	01023, м. Київ, Печерський узвіз, 8.
43	Київське товариство румунської культури "Петру Мовіле"	Міцней М. О.	01004, м. Київ, вул. Пушкінська, 19, п. 24.
44	Асоціація корейців м. Києва	Варич (Ан) Наталя Наумівна	02068, м. Київ, вул. Ревуцького, 25, п. 109. Тел.: (044) 565-36-04

45	Київське міське громадське об'єднання "Російська община"	Степанов Микола Олексійович	04208, м. Київ, просп. Радянської України, 2. Тел.: (044) 433-58-17
46	Київське товариство російської культури "Русь"	Єрмолова Валентина Іванівна	01025, м. Київ, Андріївський узвіз, 24. Тел.: (044) 544-21-95, факс: 544-21-95
47	Товариство "Русский дом"	Лебедев Олексій Миколайович	02139, м. Київ, вул. Кибальчича, 8, п. 12. Тел.: (044) 526-87-23, факс: 559-26-67
48	Товариство російської культури "Київська Русь"	Соломатін Юрій Петрович	03187, м. Київ, вул. Заболотного, 2, п. 49. Тел.: (044) 238-96-78
49	Київське міське товариство російської мови ім. В. Некрасова	Булгакова Галина Петрівна	02152, м. Київ, вул. Березняківська, 16, п. 43. Тел.: (044) 553-62-24
50	Громадська організація "Національно-культурне об'єднання ромів "Амала" ("Друзі")	Крикунов Ігор Миколайович	03061, м. Київ, вул. Знам'янська, 3. Тел.: (044) 455-37-37, 241-87-97, факс: 241-87-97
51	Київське міське історичне культурно-просвітницьке товариство ромів "Романше"	Золотаренко Володимир Петрович	01054, м. Київ, вул. Гончара, 79, п. 33. Тел.: (044) 486-85-52, факс: 486-85-52
52	Молодіжне національно-культурне товариство "Асоціація молодих ромів"	Марківський Борислав Іванович	02225, м. Київ, вул. Драйзсра, 20, п. 79. Тел.: (044) 547-07-52
53	Культурно-освітнє українсько-чеське товариство "Вишеград"	Мухіна Людмила Федорівна	03115, м. Київ, вул. Вітрука, 3/11, п. 5. Тел.: (044) 488-22-69

54	Чеський клуб	Брадiк Милослав Милославович	01023, м. Київ, вул. Еспланадна, 4/6. Тел.: (044) 245-49-34
55	Вiрменське нацiонально- культурне товариство	Погосян Геннадiй Вiленович	04071, м. Київ, вул. Хорива, 1. Тел.: (044) 425-30-21
56	Центр вiрменської культури "Наiрi"	Хачатурова Вiолетта Цолакiвна	03035, м. Київ, вул. Урицького, 35-а, п. 103. Тел.: (044) 248-60-21
57	Київське товариство угорцiв	Вiг Янош Янопович	01023, м. Київ, вул. Леонiда Первомайського, 5. Тел.: (044) 287-46-75

м. Севастополь

<i>№ п/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Керiвник</i>	<i>Юридична адреса, телефон</i>
1	Севастопольський грецький культурний центр "Елевтерiя"	Трикменiдi Анатолiй Iванович	99016, м. Севастополь, вул. Челюскiнцiв, 100. Тел.: (0692) 71-61-87
2	Севастопольське товариство "Просвiта" iм. Т. Шевченка	Гук Микола Петрович	99038, м. Севастополь, ПОР 56-6-165. Тел.: (0692) 46-15-23
3	Асоцiацiя нацiонально- культурних товариств м. Севастополя	Мiлодан Валерiй Андрiйович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 54-78-32
4	Севастопольське азербайджанське товариство	Мусаєв Гiдаят Мамедович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 42-60-53
5	Севастопольське польське товариство "Єднiвство"	Веленська Людмила Олександрiвна	99002, м. Севастополь, вул. Iнженерна балка, 11, п. 4. Тел.: (0692) 71-21-13
6	Севастопольське болгарське товариство "Узгрев"	Пiрков Дмитро Володимирович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 55-78-32

7	Асоціація караїмів м. Севастополя “Фідан”	Піркова Ганна Василівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 55-78-32
8	Севастопольське Кримське вірменське товариство	Поняп Олександр Васильович	99000, м. Севастополь, вул. Хрустальова, 7. Тел.: (0692) 57-10-49
9	Німецьке товариство “Відергебурт”	Дерінг Вольдемар Давидович	99000, м. Севастополь, вул. Кулакова, 59. Тел.: (0692) 54-33-38
10	Севастопольська єврейська громада	Красновид Алла Львівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 55-44-90
11	Національно- культурне об'єднання татар та башкирів	Хісамутдінов Заміль Шамшиєвич	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 45-20-07
12	Севастопольське товариство російської культури	Ессін Тамара Олександрівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 54-47-33
13	Севастопольське білоруське товариство “Пагоня”	Барташ Валерій Михайлович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 54-37-26
14	Міське відділення українського товариства “Беларусь”	Горелікова Алла Іванівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а.
15	Міське відділення кримського товариства казахів та киргизів	Амангалієв Галім Альвайєвич	99008, м. Севастополь, просп. Героїв Сталінграда, 39 Тел.: (0692) 42-60-43
16	Севастопольське грецьке товариство “Херсонес”	Неферіді Олександр Пантелейович	99000, м. Севастополь, вул. Годлевського, 16. Тел.: (0692) 54-83-72
17	Севастопольське кримчацьке товариство	Леві Галина Антонівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 24-13-01
18	Севастопольське литовське товариство	Пабрежене Римма Валентинівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 54-47-33

19	Севастопольське молдавське товариство	Неграй Григорій Костянтинович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а.
20	Товариство сербської культури	Жакін Віра Теодорівна	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а.
21	Товариство польської культури	Петшак Олексій Здиславович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а. Тел.: (0692) 55-78-32
22	Севастопольське естонське національно-культурне товариство	Каллінг Еріх Ріхардович	99008, м. Севастополь, пл. Повсталих, 6, каб. 25-а.

**Органи законодавчої та виконавчої влади,
до компетенції яких належать
питання регулювання сфери
міжнаціональних відносин**

**Державний Комітет України
у справах національностей
та міграції**

Голова Комітету — Рудик Сергій Ярославович
Адреса: 01025, м. Київ, вул. Володимирська, 9.
Тел.: (044) 278-17-18, факс: (044) 226-23-39
Web сторінка: <http://scnm.gov.ua>

**Уповноважений Верховної
Ради України з питань
прав людини**

Уповноважена — Карпачова Ніна Іванівна
Адреса: 01008, м. Київ, вул. Інститутська, 21/8.
Тел.: (044) 253-75-89

**Комітет Верховної Ради
України з питань прав
людини, національних
меншин і міжнаціональних
відносин**

Голова Комітету — Грач Леонід Іванович
Адреса: 01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5.
Тел./факс: (044) 291-51-60

**Міністерство закордонних
справ України**

**Міністр закордонних справ — Тарасюк Борис
Іванович**
Адреса: 01018, м. Київ, Михайлівська площа, 1.
Тел.: (044) 238-17-77, факс: (044) 272-22-12
Web сторінка: <http://mfa.gov.ua>

**Міністерство юстиції
України**

Міністр юстиції — Зварич Роман Михайлович
Адреса: 01001, м. Київ, вул. Городецького, 13.
Тел.: (044) 279-66-64, факс: (044) 279-56-31
E-mail: thems@minjust.gov.ua
Web сторінка: <http://minjust.gov.ua>

**Державний Департамент
у справах релігій
Міністерства юстиції України**

**Директор Державного департаменту —
Бондарчук Ігор Володимирович**
Адреса: 01601, м. Київ, вул. Прорізна, 15.
Тел.: (044) 279-37-16, факс: (044) 279-36-06
Web сторінка: <http://minjust.gov.ua>

**Міністерство освіти
і науки України**

**Міністр освіти та науки —
Ніколаєнко Станіслав Миколайович**
Адреса: 01135, м. Київ, просп. Перемоги, 10.
Тел.: (044) 286-24-42, факс: (044) 236-10-49
Web сторінка: <http://mov.gov.ua>

**Департамент міжнародного
співробітництва та
європейської інтеграції**

**Директор департаменту —
Сухолиткий Омелян Степанович
Тел.: (044) 486-22-35
Web сторінка: <http://mov.gov.ua>**

**Міністерство культури
і туризму України**

**Міністр культури і туризму —
Ліховий Ігор Дмитрович
Адреса: 01601, м. Київ, вул. І. Франка, 19.
Тел.: (044) 235-23-78, факс: (044) 235-32-57
Web сторінка: <http://mincult.gov.ua>**

**Відділ з питань культури
етносів України та
української діаспори**

**Сектор з питань культури етносів
Завідувач сектору — Горбач Тетяна Петрівна
Тел.: (044) 234-79-01**

Дипломатичні та консульські представництва країн представників національних меншин України

Австрійська Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Австрії в Україні**

Й. В. Йозеф Маркус Вукетич
H. E. Josef Markus Wuketitch

**Канцелярія: 01030, м. Київ,
вул. Івана Франка, 33**

Тел.: (044) 244-39-43, 244-39-42

Факс: (044) 230-23-52

E-mail: kiew-ob@bmaa. gv. at

Адреса для листів: 01030, Київ, А/С 209/8

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Консульський відділ

Тел.: (044) 289-57-59

Факс: (+38-044) 287-54-65

Час роботи: пн-пт 9.30 — 12.00

Почесне консульство

Австрійської Республіки у Львові

Почесний консул —

Наконечний Ярослав Андрійович

Канцелярія:

79017, м. Львів, вул. Й. Сліпого, 7

Тел.: (0322) 75-38-95

Факс: (0322) 76-19-04

**Національне свято: 26 жовтня — День ухвалення
австрійським парламентом Закону про постійний
нейтралітет (1955 р.). Відзначається з 1965 року.**

Азербайджанська Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Азербайджану в Україні
Й. В. Пан Алієв Талят Мусеїбогли
Н. Е. Mr. Aliev Talyat Museib oglu**

Канцелярія:

04050, м. Київ, вул. Глибочицька, 24

Тел.: (044) 484-69-40

Факс: (044) 484-69-46

E-mail: admin@azembass.kiev.ua

Консульський відділ

Тел.: (044) 244-69-31, 244-69-32

Час роботи: пн-пт 9.30 — 17.00

**Національне свято: 18 жовтня — День Державної
Незалежності (1991 р.).**

Республіка Албанія

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Албанії в Україні (за сумісництвом)**

Й. В. Пан Сокол Джйока

Н. Е. Mr. Sokol Gjoka

Канцелярія:

00-789, м. Варшава, вул. Слонечна, 15

Тел.: (+482) 849-84-27

Факс: (+482) 848-40-04

E-mail: Sjoka2002@yahoo.com

Час роботи: пн-пт 9.00 — 15.00

**Національне свято: 28 листопада (1912 р.) — День
Прапора і Незалежності.**

Перехідна Ісламська Держава Афганістан

**Тимчасовий Повірений у справах Афганістану в
Україні**

Й. В. Пан Мохаммад Асеф Делавар

Н. Е. Mr. Mohammad Asef Delawar

Канцелярія:
03037, м. Київ, Червонозоряний просп., 42
Тел./факс: (044) 270-13-94
E-mail: afembkiiev@yahoo.com
Час роботи: пн-чт 10.00 — 16.00; пт 10.00 — 14.00
Національне свято: 19 серпня (1919 р.) — День
Незалежності; 28 квітня (1992 р.) — Національний
День.

Республіка Білорусь

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Білорусі в Україні
Й. В. Пан Валентин Величко
Н. Е. Mr. Valentin Velichko**
Канцелярія:
01030, м. Київ, вул. М. Коцюбинського, 3
Тел.: (044) 537-52-00
Факс: (044) 537-52-13
Web-сторінка: www.belembassy.org.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
**Почесне консульство
Республіки Білорусь у Донецьку
Почесний консул —
Окушко Анатолій Вацлавович**
Канцелярія:
м. Донецьк, проспект Ілліча, 17-а
Тел.: (062) 345-62-00
Факс: (062) 345-62-00
Час роботи: пн-пт 9.00-18.00
Національне свято: 3 липня (1991 р.) — День
Незалежності.

Республіка Болгарія

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Болгарії в Україні
Й. В. Пан Ангел Ганев
Н. Е. Mr. Angel Ganev**
Канцелярія: 01023, м. Київ, вул. Госпітальна, 1

Тел.: (044) 246-76-72, 461-97-01

Факс: (044) 235-51-19

E-mail: embuln@i.kiev.ua

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.30

Генеральне консульство

Республіки Болгарія в Одесі

Генеральний консул — Дімітар Тучков

Канцелярія: 65062, м. Одеса, вул. Посмітного, 9

Тел.: (048) 746-65-54, 746-65-58

Факс: (048) 746-65-48

E-mail: genkov@te.net.ua

Час роботи: пн-чт 10.00 — 13.00

Канцелярія Посольства

Республіки Болгарія у Донецьку

Повноважний міністр — Павел Пейчев

Тел.: (062) 337-66-11

Факс: (062) 337-70-40

Почесне консульство

Республіки Болгарія в Луганську

Почесний консул — Іван Аврамов

Канцелярія: м. Луганськ, вул. Радянська, 18

Тел./факс: (064) 259-97-53/54

Національне свято: 3 березня (1878 р.) — День визволення від османського іга.

**Сполучене Королівство
Великої Британії
та Північної Ірландії**

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Великої Британії в Україні**

Й. В. Пан Пан Тімоті Барроу

Н. Е. Мр. Timothy Barrow

Канцелярія: 01025, м. Київ,
вул. Десятинна, 9

Тел.: (044) 490-36-60

Факс: (044) 490-36-62

Консульський відділ

Канцелярія: 04050, м. Київ, вул. Глибочицька, 4

Тел.: (044) 494-34-00

Факс: (044) 494-34-18

Британська Рада в Україні
Перший секретар Директор Британської Ради —
Ліліана Біглоу
Канцелярія 04070, м. Київ, вул. Григорія Сковоро-
ди, 4/12
Тел.: (044) 490-56-00
Факс: (044) 490-56-05
Національне свято: 27 травня — День народження
Королеви.

Соціалістична Республіка **В'єтнам**

Надзвичайний і Повноважний
Посол В'єтнаму в Україні
Й. В. Пан Ву Зионг Хуан
Н. Е. Мг. Vu Duong Huan
Канцелярія: 01011 м. Київ, вул. Лескова, 5
Тел./факс: (044) 254-45-89
E-mail: dsq@dsqvn. kiev. ua
Час роботи: пн-пт 9.00-12.30, 14.00-17.00
Консульський відділ
Тел./факс: (044) 286-65-89
Національне свято: 2 вересня (1945 р.) — День
Незалежності.

Республіка Вірменія

Надзвичайний і Повноважний
Посол Вірменії в Україні
Й. В. Пан Армен Авакович Хачатрян
Н. Е. Мг. Armen A. Khachatryan
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Володимирська, 45
Тел.: (044) 234-90-05, 235-10-04
Факс: (044) 235-43-55
E-mail: despanut@visti. com
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Консульський відділ
Адреса: м. Київ, вул. Артема, 51/50

Тел./факс: (044) 486-49-96
Час роботи: пн-пт 9.30-12.30
Почесне консульство Республіки Вірменія в
Донецькій та Луганській областях
Почесний консул — Сурік Елігумович Асатрян
Канцелярія: м. Донецьк, вул. Лазаренка, 45
Тел.: (0623) 35-97-19
Факс: (0623) 35-96-29
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Почесне консульство Республіки Вірменія в
Автономній Республіці Крим
Почесний консул — Артак Рубікович Товмасян
Канцелярія:
м. Сімферополь, вул. Толстого, 12/36
Тел.: (0652) 24-93-95
Факс: (0652) 27-36-59
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Почесне консульство
Республіки Вірменія у м. Рівне
Почесний консул —
Олександр Жоржевич Скрипник
Канцелярія: м. Рівне
Тел.: (050) 339-22-22
Час роботи: пн-пт 9.00-18.00
Національне свято: 21 вересня (1991 р) — День
Незалежності.

Грецька Республіка

Надзвичайний і Повноважний
Посол Греції в Україні
Й. В. Пан Харалампос Дімітріу
H. E. Mr. Charalambos Dimitriou
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Панфіловців, 10
Тел.: (044) 254-54-71, 254-54-72, 254-54-78
Факс: (044) 254-39-98, 254-34-42
Е-mail: greece@ines.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 16.00
Генеральне консульство
Грецької Республіки в Одесі
Генеральний консул — Іоанніс Хрістофіліс

Адреса:
65026 м. Одеса, вул. Преображенська, 32
Тел.: (0482) 21-05-70, 21-05-03
Факс: (0482) 21-05-71
E-mail: grconsodessa@paco.net
Час роботи: пн-пт 9.00 — 16.00
Генеральне консульство
Грецької Республіки у Маріуполі
Генеральний консул — Анастасіос Петровас
Адреса: 87515, м. Маріуполь, просп. Леніна, 9
Тел.: (0629) 34-53-84, 33-24-92
Факс: (0629) 52-87-19
Час роботи: пн-пт 9.00 — 16.00
Національне свято: 25 березня (1821 р.) — День
Незалежності.

Грузія

Надзвичайний і Повноважний
Посол Грузії в Україні
Й. В. Пан Григол Шалвович Катамадзе
Н. Е. Mr. Grigol Katamadze
Канцелярія:
01135, м. Київ, вул. Мельникова, 83д
Тел./факс: (044) 451-43-53, 451-43-56
E-mail: gruzll@i.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 19.00
Консульський відділ
Тел./факс: (044) 451-43-57
Час роботи: пн-чт 10.00 — 17.00; пт 10.00 — 12.00
Генеральне консульство Грузії в Одесі
Генеральний консул — Георгій Джапарідзе
Адреса: 06045, м. Одеса, вул. Толстого, 21
Тел.: (0482) 26-47-27
Факс: (0482) 26-47-29
Почесне консульство
Грузії в Автономній Республіці Крим
Почесний консул — Елгуджа Кепуладзе
Адреса: м. Ялта, вул. Катерининська, 13
Тел.: (0654) 32-10-34, 32-43-95
Почесне консульство Грузії в Луганську
Почесний консул — Заза Зухбая

Адреса: м. Луганськ, вул. Героїв ВВВ, 9
Тел.: (0642) 58–55–11
Національне свято: 26 травня (1991 р.) — День відновлення Державної Незалежності

Естонська Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Естонії в Україні
Й. В. Пан Пауль Леттенс
H. E. Mr. Paul Lettens**
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Володимирська, 61/11
Тел.: (044) 235–85–82, 234–83–61
Факс: (044) 234–14–03
E-mail: saatkond@estemb.kiev.ua
Web-сторінка: www.estemb.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00
Консульський відділ
Адреса: 01901, м. Київ, вул. Рейтарська, 20/24
Тел.: (+38 044) 279–56–68
Факс: (+38 044) 270–68–72
E-mail: consul@estkon.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 10.00 — 17.00
Національне свято: 24 лютого (1918 р.) — День Незалежності.

Держава Ізраїль

**Надзвичайний і Повноважний Посол
Ізраїлю в Україні
Й. В. Пані Наомі Бен-Амі
H. E. Mrs. Naomi Ben-Ami**
Канцелярія:
01901, м. Київ, бульвар Лесі Українки, 34
Тел.: (044) 230–69–79, 284 81 08
Факс: (044) 284–97–48, 284–97–36
E-mail: info@kiev.mfa.gov.il
Web сторінка: http://kiev.mfa.gov.il
Час роботи: пн-чт 9.00 — 17.30; пт 9.00 — 15.00

Консульський відділ
Тел.: (044) 230-69-79, 284-66-39
Факс: (044) 285-62-16
Час роботи: пн-чт 8.00 — 17.30
Національне свято: 12 травня (1948 р.) — День
Незалежності.

Республіка Індія

Надзвичайний і Повноважний
Посол Індії в Україні
Й. В. Пан Дебабрата Саха
H. E. Mr. Debabrata Saha
Канцелярія: 01901, м. Київ, вул. Терьохіна, 4
Тел.: (044) 468-66-61, 468-62-19, 468-70-32
Факс: (044) 468-66-19
E-mail: india@public. ua. net; www. indianembassy.
org. ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.30
Національне свято: 26 січня (1950 р.) — День
Республіки.

Ісламська Республіка Іран

Надзвичайний і Повноважний
Посол Ірану в Україні
Тимчасовий Повірений
Пан Сейед Муса Куземі
Канцелярія: 01901, м. Київ, вул. Круглоуніверси-
тетська, 12
Тел.: (044) 253-85-43
Факс: (044) 461-91-46
Час роботи: пн-пт 8.30 — 17.30
Національне свято: 11 лютого (1979 р.) — Річниця
перемоги Ісламської Революції в Ірані.

Королівство Іспанія

**Надзвичайний і Повноважний Посол
Іспанії в Україні**

Й. В. Пан Луїс Хав'єр Хіль Каталіна

N. E. Mr. Luis Javier Gil Catalina

Канцелярія: 01901, Київ, вул. Хорива, 46

Тел.: (044) 492-73-20, 492-73-30, 492-73-22

Факс: (044) 492-73-27, 492-73-20

E-mail: embespu@mae.es; kiev@mcx.es

Час роботи: пн, вт, ср, пт 8.30 — 15.30

Національне свято: 12 жовтня — День Іспанської нації

Італійська Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Італії в Україні**

Й. В. Пан Фабіо Фаббрі

N. E. Mr. Fabio Fabbri

Канцелярія:

м. Київ, вул. Ярославів Вал, 32-б

Тел.: (044) 230-31-00, 230-31-01, 230-31-02

Факс: (044) 230-31-03

Час роботи: пн-чт 9.00 — 18.30; пт 9.30 — 16.30

E-mail: ambital.kiev@utel.net.ua; <http://sedi.esteri.it/kiev/>

Національне свято: 2 червня (1946 р.) — День Республіки.

Республіка Казахстан

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Казахстану в Україні**

Й. В. Пан Жумабаєв Амангельди

N. E. Mr. Zhumabayev Amangeldy

Канцелярія:

04050, м. Київ, вул. Мельникова, 26

Тел.: (044) 483-11-98

Факс: (044) 483-11-98

E-mail: admin@kazemb.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.30
Консульський відділ
Тел.: (044) 489-10-28
Факс: (044) 489-10-31
Час роботи: пн, вт, чт, пт, 9.00 — 12.00
Почесне консульство Республіки Казахстан в Автономній Республіці Крим
Почесний консул —
Якубчик Володимир Іванович
Адреса:
95053 м. Сімферополь, вул. Гурзуфська, 4
Тел.: (0652) 510-295, 517-587
Почесне консульство Республіки Казахстан у Львові
Почесний консул —
Кожан Володимир Дмитрович
Адреса: м. Львів, вул. Раппопорта, 6
Тел.: (0322) 96-57-67
Почесне консульство Республіки Казахстан в Одесі
Почесний консул — Віктор Богатир
Адреса: м. Одеса, вул. Розкидайлівська, 13
Тел.: (048) 731-27-40
Національне свято: 16 грудня (1991 р.) — День Незалежності.

Канада

Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні
І. В. Пані Абайна Данн
H. E. Mrs. Abina Dann
Канцелярія: 01901, м. Київ, вул. Ярославів Вал, 31
Тел.: (044) 270-71-44
Факс: (044) 270-71-31 (політ. відділ), 270-71-30 (імміграц. відділ)
E-mail: kyiv@international.gc.ca
Час роботи: пн-пт 8.30 — 17.00
Почесне консульство Канади у Львові
Почесний консул — Оксана Винницька

Адреса: 79005 м. Львів, вул. Академіка Богомольця, 2
Тел.: (0322) 97-17-72
Факс: (0322) 97-81-54
E-mail: oksmyr@link.lviv.ua
Національне свято: 1 липня (1867 р.) — День Канади.

Киргизька Республіка

Надзвичайний і Повноважний
Посол Киргизії в Україні
Й. В. Пан Еркін Мамкулов
Н. Е. Mr. Erkin Mamkulov
Канцелярія: м. Київ, вул. Артема, 51/50
Тел.: (044) 246-88-89, 219-13-97
Факс: (044) 246-88-89
E-mail: chukik@public.ua.net
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Національне свято: 31 серпня (1991 р.) — День Незалежності.

Китайська Народна Республіка

Надзвичайний і Повноважний
Посол Китаю в Україні
Й. В. Пан Гао Юйшен
Н. Е. Mr. Gao Yusheng
Канцелярія:
01901, м. Київ-21, вул. Грушевського, 32
Тел.: (044) 253-13-29
Тел./факс: (044) 253-73-71
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Консульський відділ
Тел.: (044) 254-00-86
Тел./факс: (044) 253-41-14
Національне свято: 1 жовтня (1949 р.) — День проголошення Республіки.

**Корейська
Народно-Демократична
Республіка**

**Надзвичайний і Повноважний
Посол КНДР в Україні (за сумісництвом)**

Й. В. Пан Пак І Чун

H. E. Mr. Pak Ui Chun

Канцелярія:

м. Москва, вул. Мосфільмівська, 72

Тел.: (+7095) 143-62-31, 143-62-49

Факс: (+7095) 143-63-12

Національне свято: 16 лютого (1942 р.) — День народження Кім Чен Іра, 15 квітня (1912 р.) — День Сонця, 9 вересня (1948 р.) — День утворення КНДР

Республіка Корея

Надзвичайний і Повноважний

Посол Кореї в Україні

Й. В. Пан Лі Сонг-Джу

H. E. Mr. Lee Sung-Joo

Канцелярія: 01034, м. Київ,

вул. Володимирська, 43

Тел.: (044) 246-37-59, 246-37-60

Факс: (044) 246-37-57

E-mail: korea@koremb.kiev.ua

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.30

Консульський відділ

Час роботи: пн-пт 10.30 — 17.00

Комерційний відділ

Адреса: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 19А

Тел.: (044) 495-29-78, 495-29-51

Факс: (044) 495-29-50

E-mail: kotraiev@gt.com.ua

Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00

Національне свято: 3 жовтня (2333 р. до н. е.) — День Заснування Нації

Республіка Куба

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Куби в Україні**

Й. В. Пан Хуліо Гармендіа

H. E. Mr. Julio Garmendia

Канцелярія:

01901, м. Київ, пров. Бехтеревський, 5

Тел.: (044) 486-57-43, 486-32-29

Факс: (044) 486-19-07

E-mail: embacuba@navarex.kiev.ua

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Консульський відділ

Тел.: (044) 486-26-08

Факс: (044) 486-13-89

E-mail: consejero@navarex.kiev.ua

Національне свято: 1 січня (1959 р.) — День національного визволення; 26 липня (1953 р.) — День Національного повстання

Латвійська Республіка

Надзвичайний і Повноважний

Посол Латвії в Україні

Й. В. Пан Андріс Вілцанс

H. E. Mr. Andris Vilcans

Канцелярія: 01901 м. Київ,

вул. Січневого повстання, 6-б

Тел.: (044) 490-70-30, 288-97-03

Факс: (044) 490-70-35

E-mail: embassy.ukraine@mfa.gov.lv

Час роботи: пн-пт 8.30 — 17.00

Консульський відділ

Тел.: (044) 490-70-37, 496-25-88

Факс: (044) 490-70-35

E-mail: consulate.ukraine@mfa.gov.lv

Час роботи: пн-пт 9.30 — 17.00

Комерційний відділ

Тел./факс: (044) 490-70-36

E-mail: commerc.latembua@navigator.lv

**Почесне консульство
Латвійської республіки в Одесі
Почесний консул — Олена Алексенко
Адреса:
65037, м. Одеса, вул. Канатна, 101-в, п. 53
Тел./факс: (0487) 77-61-56
E-mail: embassy. ukraine@mfa.gov.lv
Національне свято: 18 листопада (1918 р.) —
День проголошення Латвійської Республіки**

Литовська Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Литви в Україні
Й. В. Пан Альгірдас Кумжа
H. E. Mr. Algirdas Kumzha
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Буслівська, 21
Тел.: (044) 254-09-20
Факс: (044) 254-09-28
E-mail: embassy@ltembua.org
Час роботи: пн-чт 9.00 — 17.15, пт 9.00 — 16.00
Консульський відділ
Тел.: (044) 254-09-36
Факс: (044) 254-09-37
Час роботи: пн-чт 10.00 — 17.00; пт 10.00 — 13.00
Почесне консульство
Литовської Республіки у Львові
Адреса:
79000, м. Львів, вул. Коцюбинського, 13/1
Тел./факс: (0322) 98-96-50
Почесне консульство
Литовської Республіки у Сімферополі
Адреса:
95011, м. Сімферополь, вул. Турецька, 12
Тел.: (0652) 248-515
Факс: (0652) 248-010
Національне свято: 16 лютого (1918 р.) — День
відновлення Незалежності Литовської Держави**

Республіка Молдова

Надзвичайний і Повноважний

Посол Молдови в Україні

Й. В. Пан Міхаїл Лаур

H. E. Mr. Mihail Laur

Канцелярія:

01010, м. Київ, вул. Січневого повстання, 6

Тел./факс: (044) 280-77-22

E-mail: moldoukr@sovamua.com

Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00

Консульський відділ

Тел./факс: (044) 280-77-21

Час роботи: пн-пт 10.00-13.00

Національне свято: 27 серпня (1991 р.) —

День Незалежності.

Монголія

Надзвичайний і Повноважний

Посол Монголії в Україні

(за сумісництвом)

Й. В. Пан Тугалхуу Баасансурен

H. E. Mr. Tugalhuu Baasansuren

Канцелярія:

02516, м. Варшава, вул. Рейтана, 15/16

Тел.: (+4822) 84-99-391

Факс: (+4822) 84-99-391

E-mail: mongamb@ikr.atm.com.pl

Час роботи: пн-пт 8.00 — 16.00

Консульське агентство Монголії в Україні

Консульський агент — Хорлоо Болдхояг

Канцелярія: 03057, м. Київ,

вул. Желябова, 8/4, кім. 613

Тел./факс: (044) 459-65-26

E-mail: consulmo@gu.kiev.ua

Час роботи: пн-пт 10.00 — 17.00

Національне свято: 11-13 липня (1921 р.) —

Національне свято Монголії Наадам

Королівство Нідерландів

Надзвичайний і Повноважний

Посол Нідерландів в Україні

Й. В. Пан Рональд Келлер

H. E. Mr. Ronald Keller

Канцелярія:

01901, м. Київ, Контрактова площа, 7

Тел.: (044) 490-82-00

Факс: (044) 490-82-09, 490-82-64

E-mail: kie@minbuza.nl

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Консульський відділ

Тел.: (044) 490-82-13 (14.00 — 16.30)

Факс: (044) 490-82-66

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Почесне консульство

Королівства Нідерландів у Львові

Почесний консул —

Панкевич Богдан Романович

Адреса: 79012, м. Львів, вул. Сахарова, 42

Тел.: (0322) 97-19-06, 97-14-49

Факс: (0322) 97-19-06

Національне свято: 30 квітня (1940 р.) — Офіційне святкування Дня народження Королеви

Федеративна Республіка

Німеччина

Надзвичайний і Повноважний

Посол Німеччини в Україні

Й. В. Пан Пан Рейнгард Шеферс

H. E. Mr. Reinhard Schdfers

Канцелярія:

01901, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 25

Тел.: (044) 247-68-00

Факс: (044) 247-68-18

E-mail: kanzlei@german-embassy.kiev.ua;

www.german-embassy.kiev.ua

Час роботи: пн-чт 8.00 — 17.00, пт 8.00 — 15.30.

Консульський відділ
Тел.: (044) 247-68-26
Факс: (044) 247-68-21
E-mail: rk@german-embassy.kiev.ua
Почесне консульство
Федеративної Республіки Німеччина у Львові
Почесний консул — Дякович Мирослава Михайлівна
Адреса: 79000, м. Львів, вул. Винниченка, 6
Тел.: (0322) 76-28-40
Почесне консульство
Федеративної Республіки Німеччина у Донецьку
Почесний консул — Калашніков Віктор Іванович
Адреса: 83000, м. Донецьк, вул. Артема, 58
Тел.: (062) 345-17-17
Факс: (062) 345-17-15
Національне свято: 3 жовтня (1990 р.) — День
Німецької єдності.

Об'єднані Арабські Емірати

Надзвичайний і Повноважний
Посол ОАЕ в Україні (за сумісництвом)
Й. В. Пан Мохаммед Алі Аль-Осеймі
H. E. Mr. Mohammed Ali Alosaimi
Канцелярія:
м. Москва, вул. Улофа Пальме, 4
Тел.: (+7095) 147-62-86, 147-00-66, 234-40-60
Факс: (+7095) 234-40-70
E-mail: uae@mail.cnt.ru
Час роботи: пн-пт 9.00-15.00
Національне свято: 2 грудня (1971 р.) — День
проголошення Держави.

Ісламська Республіка **Пакистан**

Надзвичайний і Повноважний
Посол Пакистану в Україні
Й. В. Пан Тадж ул Хак
H. E. Mr. Taj ul Haq

Канцелярія:
01015, м. Київ, пр. Панфіловців, 7
Тел.: (044) 280-25-77
Факс: (044) 254-45-30
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00
Консульський відділ: пн-ср 9.00 — 12.30
Почесне консульство
Ісламської Республіки Пакистан в Одесі
Почесний консул — Заур Расімович Ахвердієв
Канцелярія: м. Одеса, вул. Ольгівська, 27
Тел.: (048) 235-65-12/13
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00
Національне свято: 23 березня (1947 р.) — День
Пакистану

Республіка Польща

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Польщі в Україні
Й. В. Пан Яцек Ключковскі
H. E. Mr. Jacek Kluczowski**
Канцелярія: 01034, м. Київ-34,
вул. Ярославів Вал, 12
Тел.: (044) 230-07-00
Факс: (044) 270-63-36
E-mail: amb@kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00
Економічно-торговельний відділ
Адреса:
01030, м. Київ, вул. Володимирська, 45
Тел.: (044) 279-45-37, 279-18-31, 279-33-40
Факс: (044) 278-11-40
Польський Інститут в Києві
Адреса:
01033 м. Київ, вул. Л. Толстого, 19, п.4
Тел.: (044) 235-26-93
Факс: (044) 246-68-65
E-mail: ip@polinst.kiev.ua
Генеральне консульство
Республіки Польща у Києві
Генеральний консул — Сильвестр Шостак

Канцелярія:
01030, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 60
Тел.: (044) 234-51-84, 234-92-36
Факс: (044) 234-99-89
E-mail: consulat@ksvitoline.com

**Генеральне консульство
Республіки Польща у Харкові**
Генеральний консул — Ярослав Ксьонжек
Канцелярія:

61002, м. Харків, вул. Артема, 16
Тел.: (057) 75-78-801 (цілодобово)
Факс: (057) 75-78-804
E-mail: kgrp@kgrp.ukrtel.ua

**Генеральне консульство
Республіки Польща у Львові**
Генеральний консул — Веслав Осуховські
Канцелярія:

79011, м. Львів, вул. Івана Франка, 110
Тел.: (0322) 97-08-61/62/64
Факс: (0322) 76-09-74
E-mail: konsulat@mail.lviv.ua

**Генеральне консульство
Республіки Польща в Луцьку**
Генеральний консул — Войчех Галонзка
Канцелярія:

43061, м. Луцьк, вул. Кафедральна, 7
Тел.: (0332) 77-06-10/11/12
Факс: (0332) 77-06-15
E-mail: konsulluck@utel.net.ua

**Генеральне консульство
Республіки Польща в Одесі**
Генеральний консул — Анджей Собчак
Канцелярія:

65062, м. Одеса, вул. Успенська, 2
Тел.: (048) 729-39-36, 729-44-13, 711-60-56
Факс: (048) 711-60-50, 717-71-33
E-mail: konsul.pl@kgrp.odessa.ua

**Національне свято: 3 травня (1791 р.) — День
Конституції.**

Надзвичайний і повноважний

Посол Росії в Україні

Й. В. Пан Віктор Степанович Черномирдін

H. E. Mr. Victor Stepanovich Chernomyrdin

Канцелярія:

03049 м. Київ, Повітрофлотський просп., 27

Тел.: (044) 244-09-61, 244-09-63

Факс: (044) 246-34-69

E-mail: embrus@public.icyb.kiev.ua

Час роботи: пн-чт 9.00 — 18.00, пт 9.00 -17.00

Консульський відділ

Адреса: 01011, м. Київ, вул. Кутузова, 8

Тел.: (044) 284-67-01

Факс: (044) 294-79-36

E-mail: general@gucons.kiev.ua

Час роботи: пн-чт, 9.00 — 18.00, пт 9.00 — 17.00

Генеральне консульство

Російської Федерації в Одесі

Генеральний консул —

Довженок Фелікс Кіндратович

Адреса: 65012, м. Одеса, Італійський б-р, 7/9

Тел.: (0482) 22-28-57, 24-01-64

Факс: (0482) 42-88-57

E-mail: gencon.rf.od@farlep.net

Час роботи: пн-чт 9.00 — 18.00, пт 9.00 — 17.00

Генеральне консульство

Російської Федерації у Харкові

Генеральний консул —

Яковлев Андрій Ігорович

Адреса:

61024, м. Харків, вул. Ольминського, 22

Тел.: (057) 715-74-87, 715-78-34

Факс: (0572) 45-41-16

Час роботи: пн-чт 9.00 — 18.00, пт 9.00 — 17.00

Генеральне консульство

Російської Федерації у Сімферополі

Генеральний консул —

Ніколаєв Олександр Олексійович

Адреса:

95001, м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24

Тел.: (0652) 24-82-21, 24-82-18

Факс: (0652) 24-82-18
E-mail: rucons@utel.net.ua
Час роботи: пн-чт, 9.00 — 18.00; пт 9.00 — 17.00
**Генеральне консульство
Російської Федерації у Львові**
Консул-радник — Гібов Олександр Захарович
Адреса: 79017, м. Львів, вул. Левицького, 95
Тел.: (0322) 95-20-55
Факс: (0322) 95-20-33
E-mail: konsrus@lviv.gu.net
Час роботи: пн-чт, 9.00 — 18.00, пт 9.00 — 17.00
Національне свято — 12 червня (1990 р.) — День
Росії

Румунія

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Румунії в Україні**
Й. В. Пан Траян Лауренціу-Христя
Н. Е. Мг Traian Laurentiu Hristea
Канцелярія:
01030, м. Київ, вул. М. Коцюбинського, 8
Тел.: (044) 234-52-61, 234-00-40
Факс: (044) 235-20-25
E-mail: romania@iptelecom.net.ua
Час роботи: пн-пт, 8.30-16.00
Консульський відділ
Канцелярія: м. Київ, вул. Белінського, 5-а
Тел.: (044) 238-22-03, 238-23-05
Факс: (044) 238-22-05
E-mail: konsulamb.kiev.ro@adamant.net
Час роботи: пн-пт 9.00 — 13.00
**Генеральне консульство
Румунії в Одесі**
Генеральний консул — Корнел Георгіаш
Адреса: 65062, м. Одеса, вул. Базарна, 31
Тел.: (048) 724-05-32
Факс: (0482) 22-09-28
E-mail: konsulro@paco.net
**Генеральне консульство
Румунії у Чернівцях**
Генеральний консул — Ромео Сендулеску

Адреса: 58000, м. Чернівці, вул. Головна, 14
Тел.: (0372) 57-38-00
Факс: (0372) 57-30-01, 57-38-05
E-mail: konsulro@infocom.cv.ua
Національне свято: 1 грудня (1918 р.) — Національний день

Республіка Сербія

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Республіки Сербія в Україні**
Й. В. Пан Горан Алексич
H. E. Mr. Goran Alexuch
Канцелярія: 04070, м. Київ, вул. Волоська, 4
Тел.: (044) 425-60-60, 425-60-15
Факс: (044) 425-60-47
E-mail: ambascg@adamant.net
Час роботи: пн-пт, 9.00 — 16.00
Консульський відділ
Час роботи: пн, вт, чт, пт, 10.00 — 13.00

Словацька Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Словаччини в Україні**
Й. В. Пан Урбан Руснак
H. E. Mr. Urban Rusnak
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Ярославів Вал, 34
Тел.: (044) 272-03-10, 272-13-10
Факс: (044) 272-32-71
E-mail: slovak@i.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 8.30 — 17.00
Консульський відділ
Адреса: 01901, м. Київ, пров. Чапаєва, 4
Тел.: (044) 234-06-06, 234-60-07
Факс: (044) 234-06-23
**Генеральне консульство
Словацької Республіки в Ужгороді**
Генеральний консул — Міхал Біганіч

Адреса: м. Ужгород, вул. Локоти, 4
Тел.: (0312) 61-36-66
Факс: (0312) 61-25-40
Почесне консульство Словацької Республіки в Ужгороді

Почесний консул — Шуфрїч Іван Юлійович

Адреса: м. Ужгород, вул. Тиха, 8

Тел.: (0312) 61-38-24, 61-37-43

Факс: (0312) 61-20-86

Почесне консульство

Словацької Республіки у Донецьку

Почесний консул —

Лисенко Тамара Тимофіївна

Адреса:

м. Донецьк, просп. Комсомольський, 7

Тел.: (062) 304-23-06

Факс: (062) 334-16-12, 334-12-46

Національне свято: 1 вересня (1992 р.) — День

Конституції; 1 січня (1993 р.) — День заснування

Словацької Республіки; 29 серпня (1944 р.) — День

Словацького національного повстання

Сполучені Штати Америки

Надзвичайний і Повноважний

Посол США в Україні

Й. В. Пан Уїліям Тейлор

Н. Е. Mr William Taylor

Канцелярія: 01901, м. Київ,

вул. Ю. Коцюбинського, 10

Тел.: (044) 490-40-00

Факс: (044) 244-73-50, 490-41-74

Консульський відділ

Адреса: м. Київ, вул. Пимоненка, 6

Тел.: (044) 490-44-22

Факс: (044) 486-33-93, 236-48-92

Час роботи: пн-пт, 9.00-18.00

**Національне свято — 4 липня (1776 р.) — День
Незалежності**

Республіка Таджикистан

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Таджикистану в Україні (за сумісництвом)
Й. В. Пан Сафаров Сафар Гаюрович
Н. Е. Mr. Safarof Safar Gaiuvorich**

Канцелярія:

103001, м. Москва, Гранатний пров., 13

Тел.: (+7095) 290-41-86, 290-38-46, 290-46-57

Консульський відділ: (+7095) 290-57-36

Тел./факс: (+7095) 291-89-98

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Торгове представництво

Республіки Таджикистан в Україні

Торговий представник — Карімов Коміл Гурезович

Канцелярія: 01034, м. Київ,

вул. Стрілецька, 16, оф. 44

Тел.: (044) 246-98-07

Тел./факс: (044) 246-96-92

E-mail: torgpred@svitonline.com

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Національне свято: 9 вересня (1991 р.) — День

Незалежності; 6 листопада (1994 р.) — День

Конституції.

Турецька Республіка

Надзвичайний і Повноважний Посол

Туреччини України

Й. В. Пан Ердоган Шериф Ішджан

Н. Е. Mr. Erdoran Юеріф Юсан

Канцелярія: м. Київ, вул. Арсенальна, 18

Тел.: (044) 284-99-15, 284-99-64

Факс: (044) 285-64-23

Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00

Консульський відділ

Час роботи: пн-пт 10.00 — 12.30

Генеральне консульство

Турецької Республіки в Одесі

Генеральний консул — Яшар Пинар

Канцелярія:
65026, м. Одеса, Приморський б-р, 10
Тел.: (048) 234-72-31, 234-72-75,
Факс: (048) 729-44-25
E-mail: tcbkodessa@yahoo.com
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00

**Почесне консульство
Турецької Республіки у Дніпропетровську**
Почесний консул — Ханін Ігор Григорович
Канцелярія: 49000, м. Дніпропетровськ, вул.
Комсомольська, 40
Тел.: (0562) 38-42-05, 31-37-50
Факс: (0562) 31-37-51
E-mail: hanin@turkish-consul.dp.ua

**Почесне консульство
Турецької республіки у Сімферополі**
Почесний консул — Османов Сейран Серверович
Канцелярія: 95011, м. Сімферополь,
вул. Самокиша, 24, оф. 3
Тел.: (0652) 54-67-14
Факс: (0652) 51-25-52
E-mail: shen@crimea.com
Національне свято: 29 жовтня (1923 р.) — День
проголошення Республіки.

Туркменістан

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Туркменістану в Україні**
Тимчасовий Повірений — Сердар Мурадов
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Пушкінська, 6
Тел.: (044) 279-34-49
Факс: (044) 279-30-34
E-mail: ambturkm@ukrpack.net
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Національне свято: 27-28 жовтня (1991 р.) —
День Незалежності.

Надзвичайний і Повноважний

Посол Угорщини в Україні

Й. В. Пан Янош Тот

H. E. Mr. Janos Toth

Канцелярія:

01034, м. Київ, вул. Рейтарська, 33

Тел.: (044) 230-80-01, 230-80-02

Факс: (044) 272-20-90

E-mail: hungary@kiev.farlep.net

Час роботи: пн-чт 8.30 — 17.00, пт 8.30 — 14.30

Консульський відділ

Тел.: (044) 238-63-81, 238-63-82

Факс: (044) 230-80-04

E-mail: ConsulateKyiv@hotmail.com

Час роботи: пн-пт 10.00 — 12.00, 14.00 — 16.00

Генеральне консульство

Угорської Республіки в Ужгороді

Генеральний консул — Отто Сабо

Канцелярія:

88000, м. Ужгород, вул. Висока, 60

Тел.: (03126) 61-61-79, 61-40-89

Факс: (03126) 63-77-27

E-mail: secretariat@konzulatus.uz.ua;

www.konzulatus.uz.ua

Час роботи: пн-чт 8.00 — 16.30, пт 9.00 — 14.00

Консульська приймальня

Канцелярія:

88000, м. Ужгород, вул. Перемоги, 92

Тел.: (03126) 67-19-94, 67-11-90

Факс: (03126) 67-10-57

E-mail: ugyfelszolgalat@mail.uzhgorod.ua

Час роботи: пн-чт 9.00 — 17.00, пт 10.00 — 15.00

Бюро Генерального консульства

Угорської Республіки в Берегово

Провідний консул — Левенте Варга

Канцелярія:

90200, м. Берегово, вул. Б. Хмельницького, 53

Тел.: (03141) 232-31, 240-72

Факс: (03141) 235-95

E-mail: huconbrg@bereg.net.ua

Час роботи: пн-чт 9.00 — 17.30, пт 9.00 — 15.00

Національне свято: 15 березня (1848–1849 рр.) — День початку революції і національно-визвольної боротьби; 20 серпня (1000 р.) — Свято Святого Іштвана; 23 жовтня — День початку революції і визвольної боротьби (1956 р.), Проголошення Угорської Республіки (1989 р.).

Республіка Узбекистан

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Узбекистану в Україні
Й. В. Пан Хайдаров Ілхом Уткурович
Н. Е. Mr. Ilkhom Khaydarov**
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Володимирська, 16
Тел.: (044) 278-12-46
Факс: (044) 279-55-09
Е-mail: rukievem@ukrpack.net
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Консульський відділ: вт-пт 9.30 — 12.30
Національне свято: 1 вересня (1991 р.) — День Незалежності.

Фінляндська Республіка

**Надзвичайний і Повноважний
Посол Фінляндії в Україні
Й. В. Пані Лаура Рейніла
Н. Е. Mrs. Laura Reipila**
Канцелярія:
01901, м. Київ, вул. Стрілецька, 14
Тел.: (044) 278-75-51, 278-70-49
Факс: (044) 278-20-32
Е-mail: info@finemb.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00
Візовий відділ
Час роботи: пн-пт 9.30 — 13.00
Національне свято: 6 грудня (1917 р.) — День Незалежності

Французька Республіка

Надзвичайний і Повноважний

Посол Франції в Україні

Й. В. Пан Жан-Поль Везіан

H. E. Mr. Jean-Paul Veziant

Канцелярія:

01901, м. Київ, вул. Рейтарська, 39

Тел.: (044) 278-73-69, 278-87-28

Факс: (044) 279-08-70

E-mail: pressefr@carrier.kiev.ua;

www.ambafrance.kiev.ua

Час роботи: пн-чт 9.00 — 19.00

Національне свято: 14 липня (1789 р.) —

День взяття Бастилії

Республіка Хорватія

Надзвичайний і Повноважний

Посол Хорватії в Україні

Й. В. Д-р Маріо Міколіч

H. E. Dr. Mario Mikolic

Канцелярія:

01901, м. Київ, вул. Артема, 51/50

Тел.: (044) 486-58-62, 486-21-22

Факс: (044) 244-69-43

E-mail: croemb@croemb.kiev.ua

Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00

Консульський відділ

Тел.: (044) 486-32-20

Час роботи: пн-пт 9.30 — 12.30

Національне свято: 25 червня (1991 р.) —

День державності

Чеська Республіка

Надзвичайний і Повноважний

Посол Чехії в Україні

Й. В. Пан Карел Штіндл

H. E. Mr. Karel Stindl

Канцелярія:

01901, м. Київ, вул. Ярославів Вал, 34-а

Тел.: (044) 272-21-10, 272-04-31

Факс: (044) 272-62-04

E-mail: kiev@embassy.mzv.cz; www.mzv.cz/kiev

Час роботи: пн-пт 8.30 — 17.00

Консульський відділ

Адреса: м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 58

Тел.: (044) 238-26-41, 238-26-42

Факс: (044) 272-62-04

Час роботи: пн-пт 9.00 — 16.30

Генеральне консульство

Чеської Республіки у Львові

Генеральний консул — Мілош Яндера

Канцелярія: 79057, м. Львів,

вул. Антоновича, 130-а

Тел.: (032) 976-893; (032) 976-896

E-mail: lvov@embassy.mzv.cz

Національне свято: 28 жовтня (1918 р.) —

Проголошення Незалежності Чехословацької
Держави

Республіка Чилі

Надзвичайний і Повноважний

Посол Чилі в Україні (за сумісництвом)

Й. В. Пан Маріо Сильберман

H. E. Mr. Mario Silberman

Канцелярія:

м. Москва, Денежний провулок, 7,

Тел.: (+7095) 241-01-45, 241-04-14, 241-10-36

Факс: (+7095) 241-68-67

E-mail: echileru@aha.ru

Час роботи: 9.00–13.00

**Почесне консульство Республіки Чилі
в Україні**

Почесний консул —

Поляченко Володимир Аврумович

Канцелярія:

01010, м. Київ, вул. Суворова, 4/6

Тел.: (044) 280-20-40, 280-21-22

Тел./факс: (044) 280-41-70

Е-mail: borisova@hc.kgs.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Національне свято: 18 вересня (1810 р.) — День
проголошення Незалежності

Королівство Швеція

Надзвичайний і Повноважний
Посол Швеції в Україні
Й. В. Пан Йон-Крістер Оландер
Н. Е. Мг. John-Christer Ahlander
Канцелярія:
01901, Київ, вул. Івана Франка, 34/33
Тел.: (044) 494-42-70
Факс: (044) 494-42-71
Е-mail: ambassaden.kiev@foreign.ministry.se
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.00
Візовий відділ
Тел.: (044) 494-42-90
Факс: (044) 494-42-92
Почесне консульство Швеції в Каховці
Почесний консул — Карл Стюрен
Адреса: 74800 м. Каховка, вул. Південна, 1
Тел.: (0552) 32-60-01
Факс: (0552) 32-61-00
Національне свято: 6 червня (1523) —
День незалежності, День Шведського Прапора.

Японія

Надзвичайний і Повноважний
Посол Японії в Україні
Й. В. Пан Муцуо Мабучі
Н. Е. Мг. Mutsuo Mabuchi
Канцелярія: м. Київ, пров. Музейний, 4
Тел.: (044) 490-55-00
Факс: (044) 490-55-02
Тел./факс: (044) 462-00-19, 462-00-20
Е-mail: jpembua1@sovamua.com;
www.ua.emb-japan.go.jp

Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00

Консульський відділ

Тел.: (044) 490-55-01

E-mail: jpembua7f@svitonline.com

Час роботи: пн-пт 9.30 — 11.30

**Національне свято: 23 грудня — День народження
Імператора**

Представництва міжнародних громадських організацій у справах біженців та емігрантів

**Представництво Управління
Верховного Комісара ООН
у справах біженців в Україні,
Білорусі та Молдові**

**Регіональний представник
Пані Симона Волькен
Ms. Simone Wolken
Канцелярія: 01015, м. Київ,
вул. Січневого повстання, 32-а
Тел.: (044) 288-94-24, 288-96-86
E-mail: ukrki@unhcr.org
Web сторінка: <http://www.unhcr.org.ua>
Час роботи: пн-пт 9.00 — 17.30**

**Представництво Міжнародної
організації з міграції (МОМ)**

**Голова представництва
Пан Джефрі Лабовіц
Mr. Jeffrey Labovitz
Канцелярія: 01001, м. Київ, вул. Михайлівська, 8
Тел.: (044) 568-50-15
Факс: (044) 568-50-16
E-mail: iomkiev@iom.kiev.ua
Web сторінка: <http://www.iom.org.ua>
Час роботи: пн-пт 9.30 — 18.00**

**Міжнародна федерація
Товариств Червоного Хреста
та Червоного Півмісяця**

Голова делегації
Пан Ворвік Індер
Mr. Warwick Inder
Канцелярія: м. Київ, вул. Пушкінська, 30
Тел.: (044) 278-61-10
Факс: (044) 234-50-82
E-mail: ifrcua01@ifrc.org;
international@redcross.org.ua
Web сторінка: <http://www.redcross.org.ua>
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Офіційне свято: 8 травня — Міжнародний день
Червоного Хреста та Червоного Півмісяця

**Місія міжнародного комітету
Червоного Хреста**

Глава регіональної делегації
Пан Пол-Анрі Арні
Mr. Paul-Henry Arni
Канцелярія: 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 68
Тел.: (044) 246-43-18, 246-43-19
Факс: (044) 235-45-96
E-mail: kyiv.kyi@icrc.org
Web сторінка: <http://www.icrc.org/Web/Eng/>
Час роботи: пн-чт 9.00 — 18.00, пт 9.00 — 17.00
Офіційне свято: 8 травня — Міжнародний день
Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

**Представництво Європейської
Комісії**

Посол, Голова представництва
Й. В. Пан Іан Тіндалл Боуг
H. E. Mr. Ian Tindall Boag

Канцелярія: 01024, м. Київ,
вул. Круглоуніверситетська, 10
Тел.: (044) 270-50-10
Факс: (044) 270-59-20
E-mail: delegation-ukraine@cec.eu.int
Web сторінка: <http://www.delukr.cec.eu.int>
Час роботи: пн-пт 9.00 — 13.00, 14.00-17.30
Офіційне свято: 9 травня — Декларація Роберта
Шумана

**Представництво Організації
Об'єднаних Націй в Україні,
Фонд народонаселення ООН
в Україні**

Координатор системи ООН в Україні
Й. В. Пан Френсіс Мартін О'Доннел
Mr. Francis Martin O'Donnell
Канцелярія: 01021, м. Київ, Кловський узвіз, 1
Тел.: (044) 253-93-63
Факс: (044) 253-26-07
E-mail: registry@un.kiev.ua
Час роботи: пн-пт 9.00 — 18.00
Офіційне свято: 24 жовтня — День ООН

БІБЛІОГРАФІЯ

- Ануфрієв О.* Етнобуття народів українського Придніпров'я в сучасних умовах культурної диверсифікації. — К., 2000. — 162 с.
- Биков О.* Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні. — К., 2001. — 351 с.
- Бритченко С.* Деякі питання розвитку національних відносин на Україні. — К.: Знання, 1990. — 48 с.
- Гальченко П.* Права національних меншин в Україні: Досвід і перспективи // Українське слово. — 1994. — 9 черв.
- Горбань Т.* Етніонаціональна структура регіонів України: динаміка розвитку // Наук. зап. Ін-ту політ. та етнонац. дослідж. НАН України. — 2002. — Вип. 19. — С. 3–29.
- Етніонаціональна структура українського суспільства: Довідник* / В. Євтух, В. Трощинський, К. Галушко, К. Чернова. — К.: Наук. думка, 2004. — 344 с.
- Етніонаціональні процеси в Україні: історія та сучасність* / О. Беренштейн, Н. Зіневич, В. Зінич та ін. В. Наулко (ред.). — К.: Голов. спец. ред. літ. мовами нац. меншин, 2001. — 423 с.
- Етніополітика в Україні: Документи та матеріали.* — К., 1998. — 353 с.
- Етніополітична ситуація в Україні: спроби наукової інтерпретації.* — К., 1993. — 110 с.
- Євтух В.* Етніополітика в Україні: правничий та культурологічний аспекти. — К.: Фенікс, Б. р. в. — 214 с.
- Євтух В.* Про національну ідею, етнічні меншини, міграції. — К.: Stylos, 2000. — 235 с.
- Євтух В., Трощинський В., Аза Л.* Міжетнічна інтеграція: постановка проблеми в українському контексті: Навч. посіб. — К.: ВПЦ “Київський університет”, 2003. — 58 с.
- Євтух В., Трощинський В., Галушко К., Чернова К.* Етніонаціональна структура українського суспільства: Науково-довідкове видання. — Київ: Наук. думка, 2004. — 344 с.
- Євтух В., Трощинський В., Галушко К.* та ін. Етносоціологія: терміни та поняття. Навч. посіб. — К.: Вид-во УАННП “Фенікс”, 2003. — 280 с.
- Закон України “Про національні меншини в Україні”.* — К.: Голов. спец. ред. літ. мовами нац. меншин України, 1995. — 14 с.
- Іноземці в Україні. Політико-правові аспекти* / Н. Пархоменко, О. Сушко (авт. дослідж. та упорядкув.); В. Побережний та ін. (ред. кол.). — К., 2001. — 81 с.

- Концепція державної етнонаціональної політики України: Проект // Відродження. — 1999. — № 3. — С. 9–11.*
- Котигоренко В.* Динаміка етнічного складу населення України повоєнних років. Факти без коментарів // *Наук. зап. Ін-ту політ. та етнонац. дослідж. НАН України. — К., 1999. — Вип. 9. — С. 180–182.*
- Котигоренко В.* Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: Політологічний концепт. — К.: Світогляд, 2004. — 722 с.
- Кресіна І.* Подвійна етнонаціональна свідомість як феномен поліетнічних держав: Проблеми етнополітики // *Відродження. — 1999. — № 6. — С. 16–19.*
- Крим в етнополітичному вимірі / М. Панчук, Г. Бекірова, В. Ганкевич та ін.; І. Курас (гол. ред.). — К.: Світогляд, 2005. — 533 с.*
- Крисаченко В.* Динаміка населення: популяційні, етнічні та глобальні виміри. — К.: НІСД, 2005. — 368 с.
- Леоніва А.* Культура України у різноманітності національно-етнічних особливостей (стан, проблеми, перспективи). — К., 1995 — Ч. 2. — 164 с.
- Міжетнічні стосунки в Україні: Бібліограф. довід. — К., 1994. — 49 с.*
- Міжнаціональні відносини і національні меншини України: Стан, перспективи / Р. Чілачача, Т. Пилипенко (упоряд.). — К., 2004. — 384 с.*
- Міжнаціональні відносини в Україні: стан, тенденції, перспективи. — К.: Етнос, 2004. — 584 с.*
- Наулко В.* Етнічний склад населення Української РСР. — К., 1965. — 136 с.
- Наулко В.* Хто і відколи живе в Україні. — К., 1998. — 80 с.
- Національні відносини в Україні у ХХ ст.: 36. док. і матер. / Упоряд. М. Панчук, І. Гошуляк, С. Діброва та ін. — К.: Наук. думка, 1994. — 559 с.*
- Національні відносини на Україні: Запитання і відповіді / Ред. М. Шульга. — К.: Україна, 1991. — 238 с.*
- Національні меншини в Україні: Інформ.-бібліогр. покажч. / І. Винниченко, В. Горовий (упоряд.). — К.: Стило, 2003. — 252 с.*
- Національні меншини України у ХХ столітті: політико-правовий аспект. — К., 2000. — 357 с.*
- Національні меншини України: Інформ. довід. — К.: Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України, 1995. — 51 с.*
- Національні меншини в Україні. 1920–1930-ті роки: історико-картографічний атлас / Упоряд. М. Панчук, О. Ковальчук, В. Чирко. — К.: Четверта хвиля, 1996. — 104 с.*
- Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали: Довідник: У 2 ч. — К.: Вища шк., 1997.*

- Основи етнодержавознавства: Підручник / За ред. Ю. Римаренка. — К.: Либідь, 1997. — 656 с.*
- Проблеми міжнаціональних відносин на селі. — К.: Т-во “Знання”, 1990. — 13 с.*
- Рафальський О. Національні меншини України у ХХ столітті: Історіо-гр. нарис. — К., 2000. — 445 с.*
- Ребкало В. та ін. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні: Досвід, проблеми, перспективи. — К.: УАДУ, 1996. — 116 с.*
- Розвиток національних меншин в Україні на сучасному етапі. — К.: Б. в., 1996. — 19 с.*
- Рудницька Т. Етнічні спільноти України: Тенденції соціальних змін. — К., 1998. — 176 с.*
- Рудницька Т. Національні групи і мовні процеси в Україні // Філософська і соціологічна думка. — 1991. — № 5. — С. 145–155.*
- Рябошапко Л. Правове становище національних меншин в Україні (1917–2000). — Л., 2001. — 482 с.*

АБАЗИНИ

- Клевцова О. Абазини // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 5.*
- Клевцова О. Абазини // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 14.*

АБХАЗИ

- Клевцова О. Абхази // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 5.*
- Клевцова О. Абхази // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 14.*

АВАРЦІ

- Клевцова О. Аварці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 5.*
- Клевцова О. Аварці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 14.*

АВСТРІЙЦІ

- Кейданський К. Австрійці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 6.*

Кейданський К. Австрійці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 14–15.

Вишиваний Василь // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 338–339.

АГУЛИ

Клевцова О. Агули // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 6.

Клевцова О. Агули // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 15.

АДИГЕЙЦІ

Клевцова О. Адигейці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 6–7.

Клевцова О. Адигейці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 15.

АЗЕРБАЙДЖАНЦІ

Зінченко Ю. Азербайджанці // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 412.

Самборська Я. Азербайджанці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 7.

Самборська Я. Азербайджанці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 1996. — С. 7.

АЛБАНЦІ

Ісип Є. Албанці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 7–8.

Ісип Є. Албанці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 16.

АЛЕУТИ

Клевцова О. Алеути // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 8.

Клевцова О. Алеути // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 16–17.

АЛТАЙЦІ

Клевцова О. Алтайці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 8–9.

Клевцова О. Алтайці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 17.

АМЕРИКАНЦІ

Клевцова О. Американці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 9–10.

Клевцова О. Американці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 15–16.

АНГЛІЙЦІ

Клевцова О. Англійці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 10.

Клевцова О. Англійці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 15–16.

АРАБИ

Клевцова О. Араби // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 10–11.

Клевцова О. Араби // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 15, 16.

Тауфік Кезма // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002 — Т. 1. — С. 710–711.

АССИРІЙЦІ

Данильченко О. Ассирійці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 11–12.

Данильченко О. Ассирійці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 19.

АФГАНЦІ

Самборська Я. Афганці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 12.

Самборська Я. Афганці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 20.

БАЛКАРЦІ

Музиченко Н. Балкарці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 12–13.

Музиченко Н. Балкарці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 20.

БАШКИРИ

Музиченко Н. Башкири // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 13.

Музиченко Н. Башкири // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 20–21.

БЕЛУДЖІ

Аза Л. Белуджі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 13–14.

Аза Л. Белуджі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 21.

БІЛОРУСИ

Данильченко О., Рудницька Т. Білоруси // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 14–18.

Данильченко О. Білоруси // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 21–24.

Зінченко Ю. Білоруси // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 413.

Довнар-Запольський Митрофан // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т.1. — С. 556–557.

БОЛГАРИ

Болгарське населення Півдня України: Дослідження і документи. Вип. 1. — Запоріжжя, 1993. — 137 с.

Болгари в Україні: Наук.-допом. бібліогр. покаж., 1917–1941. — К., 2000. — 147 с.

- Българска Бесарабия*: сб. науч. ст. — Болград, 1999. — Вип. 1. — 143 с.
- Павленко В.* Болгари // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 19–25.
- Павленко В.* Болгари // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 25–29.
- Павленко В.* Болгарська меншина в Україні. 20–30-ті роки ХХ ст. // Українська діаспора. — 1993. — Ч. 4. — С. 131–149.
- Павленко В.* Болгари // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 25–29.
- Польовий Л.* Болгари // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 414.

БУРЯТИ

- Музиченко Н.* Буряти // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 25.

ВЕПСИ

- Музиченко Н.* Вепси // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 25–26.
- Музиченко Н.* Вепси / Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 30.

В'ЄТНАМЦІ

- Музиченко Н.* В'єтнамці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 26.
- Музиченко Н.* В'єтнамці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 30.

ВІРМЕНИ

- Калуст'ян Л.* Армянская диаспора Одессы: Очерк истории армянской общины г. Одессы. — Одесса: АстроПринт, 1999. — 55 с.
- Григорьянц В.* Возрождение армянской общины Крыма: достижения и проблемы. — Симферополь: Крымский архив, 2004. — 76 с.
- Комаренко Т.* Вірмени // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 26–30.
- Комаренко Т.* Вірмени // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 31–33.

Комаренко Т. Вірмени в Україні // Українська діаспора. — 1994. — Ч. 6. — С. 155–169.

Айвазовський Іван // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 50–51.

ГАГАУЗИ

Босчко В. І все-таки вони вижили // Наука і суспільство. — 1990. — № 9. — С. 35–38.

Клинченко Т. Гагаузи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 30–33.

Клинченко Т. Гагаузи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 33–35.

Польовий Л. Гагаузи // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 418.

ГОЛЛАНДЦІ

Винниченко І. Голландці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 33.

ГРЕКИ

Авгитидис К. Прогрессивная греческая эмиграция в Одессе (первая треть XIX в.). — К.: Вища шк., 1987. — 40 с.

Винниченко І. Греки України: етнодемографічна характеристика // Україна — Греція: історія і сучасність. Тез. доп. — К., 1993. — С. 34–36.

Етнічна історія грецької спільноти в Україні: Бібліогр. довід.-показн. // Упоряд. Я. Іщенко, Л. Маркітан, О. Ясь. — К.: НАН України, Ін-т історії України, 2003. — 288 с.

Греки Украины: История и современность: Материалы науч.-практ. конф. “Греки Украины: поиск и формирование национальной культуры. — Донецк, 1991. — 187 с.

Ісип Є. Греки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 33–38.

Ісип Є. Греки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 36–39.

Польовий Л. Греки // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 422.

Терентьева Н. Греки в Україні: економічна і культурно-просвітительна діяльність (XVII–XX вв.). — К.: Аквілон-Пресс, 1999. — 352 с.

Айналов Дмитро // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 52–53.

Аркас Микола // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 104–105.

Бенардос Микола // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 178–179.

Капніст Василь // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 688–689.

Куйнджі Архип // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 848–849.

ГРУЗИНИ

Винниченко І. Грузини // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 38.

Винниченко І. Грузини // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 39, 40.

Кавалерідзе Іван // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 680–681.

ДАНЦІ

Даль Володимир // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 518–519.

ДАРГИНЦІ

Загороднюк Т. Даргинці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 39–40.

Загороднюк Т. Даргинці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 41.

ДОЛГАНИ

Загороднюк Т. Долгани // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 40.

Загороднюк Т. Долгани // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 41.

ДУНГАНИ

Загороднюк Т. Дунгани // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 40.

Загороднюк Т. Дунгани // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 41.

ЕВЕНИ

Загороднюк Т. Евени // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 41.

Загороднюк Т. Евени // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 42.

ЕВЕНКИ

Загороднюк Т. Евенки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 41.

Загороднюк Т. Евенки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 42.

ЕНЦІ

Загороднюк Т. Енци // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 41–42.

Загороднюк Т. Енци // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 42.

ЕСКІМОСИ

Загороднюк Т. Ескімоси // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 42.

ЕСТОНЦІ

Винниченко І. Естонці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 42–44.

Винниченко І. Естонці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 42–44.

Наулко В. Естонське населення на Україні // Народна творчість та етнографія. — 1970. — № 3.

ЄВРЕЇ

- Горовський Ф., Горовська Н. Євреї в Україні // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 452–456.
- Дашкевич Я. Взаємовідносини між українським та сврейським населенням у Східній Галичині (кінець XIX — початок XX ст.) // УІЖ. — 1990. — № 10. — С. 63–73.
- Дашкевич Я. Проблематика вивчення єврейсько-українських відносин (XVI — початок XX ст.) // Сучасність. — 1992. — № 8. — С. 49–54.
- Дюк Д. Еврейский вопрос глазами американца: мое исследование сионизма. — К.: МАУП, 2002. — 360 с.
- Єврейське населення Півдня України: дослідження і документи. — Вип. 1. / Редкол. Ф. Турченко (голова), М. Некоз, С. Орлянський. — Запоріжжя, 1994. — 175 с.
- Орлянський В. Украинские евреи в контексте теории национальных меньшинств. — Запорожье, 2005. — 60 с.
- Подольський А., Самарцев І. Євреї // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 44–52.
- Подольський А., Самарцев І. Євреї // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 44–51.
- Шестопал М. Євреї на Україні: (Іст. довідка) / Упоряд. і передм. В. В. Яременка. — К.: МАУП, 2002. — 240 с.
- Яременко В. Євреї в Україні сьогодні: реальність без міфів. — К.: МАУП, 2003. — 144 с.
- Горовиць Володимир // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 456–457.
- Еренбург Ілля // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 600–601.
- Кузнець Саймон // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 846–847.

ІЖОРЦІ

- Гриценко О. Іжорці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 55–56.
- Гриценко О. Іжорці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 51.

ІНГУШІ

- Гриценко О. Ингуши // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 56.

Гриценко О. Інгуші // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 51.

ІСПАНЦІ

Невелюк Я. Іспанці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 56–57.

Невелюк Я. Іспанці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 51–52.

ІТАЛІЙЦІ

Невелюк Я. Італійці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 56.

Невелюк Я. Італійці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 52.

ІТЕЛЬМЕНИ

Гриценко О. Ітельмени // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 57.

Гриценко О. Ітельмени // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 52.

КАБАРДИНЦІ

Чернова К. Кабардинці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 57–58.

Чернова К. Кабардинці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 52.

КАЗАХИ

Зінченко Ю. Казахи // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 457.

Рудницька Т. Казахи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 58–59.

Рудницька Т. Казахи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 53–54.

КАЛМИКИ

Дашкевич Я. Калмики // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 60.

Дашкевич Я. Калмики // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 54–55.

КАРАЇМИ

Дашкевич Я. Караїми // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 57–58.

Дашкевич Я. Караїми // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 55–56.

Караимская народная энциклопедия. — Москва, 1995. — Т. 1. — 243 с.
Полканов Ю. Обряды и обычаи крымских караимов-тюрков: женитьба, рождение ребенка, похороны. — Бахчисарай, 1994. — 52 с.

КАРАКАЛПАКИ

Аза Л. Каракалпаки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 62.

Аза Л. Каракалпаки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 56.

КАРАЧАЇВЦІ

Аза Л. Карачаївці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 62.

Аза Л. Карачаївці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 56.

КАРЕЛИ

Чернова К. Карели // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 63.

Чернова К. Карели // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 56–57.

КЕТИ

Чернова К. Кети // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 63.

Чернова К. Кети // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 57.

КИРГИЗИ

Рудницька Т. Киргизи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 63–65.

Рудницька Т. Киргизи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 57–58.

КИТАЙЦІ

Жунчан Х., Хун Ч. До історії китайсько-українських відносин // Політологія. Етнологія. Соціологія: Доп. та повідомл. III Міжнар. конгр. українців. — Харків: Охо, 1996. — С. 208–215.

Чжу Хун Китайці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 65–66.

Чжу Хун Китайці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К., Фенікс, 2001. — С. 58–59.

КОМІ

Клинченко Т. Комі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 66.

Клинченко Т. Комі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 59.

КОМІ-ПЕРМ'ЯКИ

Клинченко Т. Комі-перм'яки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 66–67.

Клинченко Т. Комі-перм'яки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 59–60.

КОРЕЙЦІ

Малюк А. Корейці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 67–68.

Малюк А. Корейці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 60–61.

КОРЯКИ

Малюк А. Коряки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 68.

Малюк А. Коряки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 61.

КРИМЧАКИ

Дашкевич Я. Кримчаки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 68–69.

Дашкевич Я. Кримчаки // Етнічні спільноти України: Довідник — К.: Фенікс, 2001. — С. 61.

Крым многонациональный: Вопросы и ответы. — Симферополь, 1988. — Вып. 1. — С. 33–39.

Крымская АССР (1921–1945): Вопросы и ответы. — Симферополь, 1990. — Вып. 3. — С. 198–205.

КУБИНЦІ

Малюк А. Кубинці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 69.

Малюк А. Кубинці // Етнічні спільноти України: Довідник — К.: Фенікс, 2001. — С. 61–62.

КУМИКИ

Троцинський В. Кумики // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 69–70.

Троцинський В. Кумики // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 62.

КУРДИ

Самборська Я. Курди // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 70.

Самборська Я. Курди // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 62–63.

ЛАКЦІ

Музиченко Н. Лакці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 70.

Музиченко Н. Лакці // Етнічні спільноти України: Довідник — К.: Фенікс, 2001. — С. 63.

ЛАТИШІ

Винниченко І. Латиші // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 70–73.

Винниченко І. Латиші // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 63–64.

ЛЕЗГІНИ

Винниченко І. Лезгіни // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 73.

Винниченко І. Лезгіни // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 65.

ЛИТОВЦІ

Винниченко І. Литовці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 75–79.

Винниченко І. Литовці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 67–70.

Малікенайте Р. Литовці в Україні // Литва-Україна: історія, політологія, культурологія. — Вільнюс; Амжюс, 1995. — С. 258–260.

ЛІВИ

Загороднюк Т. Ліви // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 79.

Загороднюк Т. Ліви // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 70.

МАНСІЙЦІ (МАНСІ)

Музиченко Н. Мансі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 79–80.

Музиченко Н. Мансі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 70.

МАРІЙЦІ

Малюк А. Марійці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 80–81.

Малюк А. Марійці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 70–71.

МОЛДОВАНИ

Аза Л. Молдавани // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 82–83.

Аза Л. Молдавани // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 72–75.

Орлик В. Молдавська національна меншина в Україні (1919–1923). — Кіровоград, 1998. — 43 с.

Апостол Данило // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 102–103.

МОНГОЛИ (ХАЛХА-МОНГОЛИ)

Аза Л. Монголи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 83–84.

Аза Л. Монголи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 76.

МОРДВИНИ (МОРДВА)

Зінченко Ю. Мордва // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 465.

Невелюк Я. Мордва // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 84–85.

Невелюк Я. Мордва // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 76, 77.

НАНАЙЦІ

Музиченко Н. Нанайці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 83–84.

Музиченко Н. Нанайці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 77.

НГАНАСАНИ

Малюк А. Нганасани // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 86.

Малюк А. Нганасани // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 78.

НЕГІДАЛЬЦІ

Малюк А. Негідальці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 86–87.

Малюк А. Негідальці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 78.

НЕНЦІ

Малюк А. Ненці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 87.

Малюк А. Ненці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 78–79.

НІВХИ

Малюк А. Нівхи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 87–88.

Малюк А. Нівхи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 79.

НІМЦІ

Антонюк О. Німці в Україні // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 473.

Винниченко І., Винниченко Д. Німці в історичному і культурному просторі України // Deutsche Zentrale Zeitung. — 2003, квітень. — С. 4, 5.

Євтух В., Чирко Б. Німці в Україні (1920 — 1990 роки). — К.: ІНТЕЛ, 1994. — 183 с.

- Костюк М.* Німецькі колонії на Волині (XIX — початок XX ст.) — Тернопіль: Підручники&посібники, 2003. — 384 с.
- Кудряченко А., Кулінич І., Хохлачов В.* Вихідці з німецьких земель на теренах України: минуле та сьогодення. — К.: Наук. думка, 1995. — 74 с.
- Німецьке населення Таврійської губернії.* — Т. 1. — Анотований тематичний перелік справ. Канцелярія Таврійського губернатора 1803–1917 рр. Таврійське губернське правління. 1803–1917 рр. — Одеса: Астропринт, 2000. — 576 с.
- Чирко Б.* Німці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 88–93.
- Чирко Б.* Німці в Україні (20–30-ті роки XX ст.) // Українська діаспора. — 1995. — Ч. 7. — С. 140–155.
- Авенаріус Михайло* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 40–41.
- Андерс Федір* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 70–71.
- Бунге Микола* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 270–271.
- Глієр Рейнгольд* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 418–419.
- Гізель Інокентій* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 510–511.
- Ернст Федір* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 602–603.
- Зібер Микола* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 648–649.
- Клен Юрій* [Освальд Бургардт] // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 728–729.
- Кордт Веніамін* // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 774–775.

НОГАЙЦІ

- Троцинський В.* Ногайці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 93–94.
- Троцинський В.* Ногайці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 84.

ОРОКИ

Загороднюк Т. Ороки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 4.

Загороднюк Т. Ороки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 84.

ОРОЧІ

Загороднюк Т. Орочі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 94.

Загороднюк Т. Орочі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 84, 85.

ОСЕТИНИ

Винниченко І. Осетини // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 95.

Винниченко І. Осетини // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 85.

ПЕРСИ

Винниченко І. Перси // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 95.

Винниченко І. Перси // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 85.

ПОЛЯКИ

Війни і мир, або “Українці — поляки: брати/вороги, сусіди...” / В. Горобець та ін. (упоряд.); Л. Івашина (заг. ред.) — К.: АТЗТ “Українська прес-група”, 2004. — 559 с.

Зінченко Ю. Поляки в Україні // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 478 — 479.

Лісевич І. Духовно спрагли: (Духовне життя польської національної меншини на Наддніпрянській Україні в 1864–1917 рр.). — К., 1997. — 239 с.

Лісевич І. У затінку двоголового орла (польська національна меншина на Наддніпрянській Україні в другій половині XIX ст. — на початку XX ст.). — К., 1993. — 86 с.

- Лісевич І.* Родом з України (Польська національна меншина і культурне життя на Наддніпрянській Україні у другій половині XIX — на початку XX ст.). — К., 1995. — 101 с.
- Поляки на Хмельниччині: погляд крізь віки: Зб. наук. праць за матеріалами міжнар. конф. (23 — 24 черв. 1999 р. — Хмельницький: Поділля, 1999. — 600 с.*
- Рудницька Т.* Поляки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 95.
- Городецький Владислав* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 458–459.
- Заборовський Рафаїл* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 626–627.
- Ковнір Степан* // Народжені Україною. Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 738–739.
- Конрад Джозеф* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 766–767.
- Королева Наталена* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 780–781.
- Косинський Криштоф* // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 796–797.

РОМИ

- Винниченко І.* Цигани // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 160–164.
- Винниченко І., Троцинський В.* Цигани // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 141 — 146.
- Зінченко Ю.* Цигани // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 519.

РОСІЯНИ

- Власенко О.* Політико-правове становище росіян в Україні // Русская культура в контексте социально-исторических реалий Украины (конец XX столетия): Материалы междунар. науч.-практ. конф. (22–23 окт. 1993 г.). — К., 1993. — С. 31–34.
- Зінченко Ю.* Росіяни // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 484 — 485.
- Миссонова Л.* Взаимодействие этнического меньшинства и этнической среды: русские в Украине // Політологія. Етнологія. Соціологія: Доп. та повідомл. III Міжнар. конгр. українців. — Харків: Охо, 1996. — С. 79 — 82.

Шевченко А. Росіяни // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 103 — 113.

Курдюмов Георгій // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євролідж, 2002. — Т. 1. — С. 866–867.

РУМУНИ

Аза Л. Румуни // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 113 — 115.

Аза Л. Румуни // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 101–104.

Зінченко Ю. Румуни // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 485.

РУТУЛЬЦІ

Аза Л. Рутульці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 116.

Аза Л. Рутульці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 107.

СААМІ

Малюк А. Саамі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 116.

Малюк А. Саамі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 107.

СЕЛЬКУПИ

Малюк А. Селькупи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 116–117.

Малюк А. Селькупи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 107–108.

СЕРБИ

Ісип Є. Формування діаспор балканських народів на півдні України // Українська діаспора. — 1993. — Ч. 3. — С. 145–157.

Малиновська О. Серби // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 117–118.

Малиновська О. Серби // Етнічні спільноти України: Довідник — К.: Фенікс, 2001. — С. 108 — 109.

СЛОВАКИ

Бедзір В. Словаци // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 118–121.

Бедзір В. Словаци // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 109–111.

Польовий Л. Словаци і чехи // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 493.

ТАБАСАРАНИ

Невелюк Я. Табасарани // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 121–122.

Невелюк Я. Табасарани // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 111, 112.

ТАДЖИКИ

Невелюк Я. Таджики // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 122–123.

Невелюк Я. Таджики // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 112.

ТАЛИШІ

Невелюк Я. Талиші // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 123.

Невелюк Я. Талиші // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 113.

ТАТАРИ

Аза Л. Татари // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 123 — 125.

Аза Л. Татари // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 113–115.

Зінченко Ю. Татари // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 502.

Клімов В. Іслам в Україні // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 776.

ТАТАРИ КРИМСЬКІ

Гурьев В. О численности и социально-демографическом составе крымских татар // Экономика и жизнь. — 1991. — № 41. — С. 10.

Дашкевич Я. Татари кримські // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 125–132.

Декларация о национальном суверенитете крымскотатарского народа // Авдет. — 1991. — № 15–16 (26–27). — С. 1.

Депортовані кримські татари, болгари, вірмени, греки, німці: Зб. док. (1989–2002). — К.: Абрис, 2003. — 191 с.

Зінченко Ю. Кримські татари // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 459–460.

Зінченко Ю. Кримські татари: Іст. нарис. — К.: Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України, 1998. — 203 с.

Кирюшко М. Іслам в Криму: релігійно-національна самоідентифікація кримськотатарського народу. — К.: Світогляд, 2005. — 300 с.

Клячин А. Динамика этнических систем расселения в Криму. (В связи с проблемой возвращения крымских татар) // Этнографическое обозрение. — 1992. — № 2. — С. 23–35.

Крымская АССР (1921–1945): Вопросы и ответы. — Симферополь, 1990. — Вып. 3.

Кримські татари і українське суспільство: проблеми політичної та соціальної інтеграції: — К., 1998. — 124 с.

Кримські татари: історія і сучасність. До 50-річчя депортації кримськотатарського народу. Матеріали міжнар. конф. — К., 1995. — 234 с.

Кримські татари: “національна меншина” або “корінний народ”. Політичний та юридичний аспекти питання: Матеріали “круглого столу”. (5 лют. 1999). — К., 1999. — 117 с.

ТАТИ

Невелюк Я. Тати // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 132–133.

Невелюк Я. Тати // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 120.

ТОФАЛАРИ

Аза Л. Тофалари // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 133.

Аза Л. Тофалари // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 120.

ТУВИНЦІ

Трощинський В. Тувинці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 133.

Трощинський В. Тувинці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 120, 121.

ТУРКИ

Невелюк Я. Турки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 133–134.

Невелюк Я. Турки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 121.

Турки в Україні: Наук.-доп. бібліогр. покажч., 1917–1941. — К., 1997. — 45 с.

ТУРКИ-МЕСХЕТИНЦІ

Становище біженців турків-месхетинців в Україні: Наукова доповідь. — К.: Компанія ВАІТЕ, 1999. — 130 с.

ТУРКМЕНИ

Невелюк Я. Туркмени // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 134–135.

Невелюк Я. Туркмени // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 121, 122.

УГОРЦІ

Бедзір В. Угорці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 135–141.

Зінченко Ю. Угорці // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 502.

УДЕГЕЙЦІ

Гриценко О. Удегейці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 141.

Гриценко О. Удегейці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 126, 127.

УДІНИ

Аза Л. Удіни // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 141.

Аза Л. Удіни // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 127.

УДМУРТИ

Гриценко О. Удмурти // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 141–142.

Гриценко О. Удмурти // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 127, 128.

УЗБЕКИ

Зінченко Ю. Узбеки // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 502.

Рудницька Т. Узбеки // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 142–145.

Рудницька Т. Узбеки // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 128–130.

УЙГУРИ

Гриценко О. Уйгури // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 145.

Гриценко О. Уйгури // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 130.

УЛЬЧІ

Гриценко О. Ульчі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 156.

Гриценко О. Ульчі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 138.

ФІНЛЯНДЦІ

Аза Л. Фіни // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 157.

Аза Л. Фіни // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 139.

ФРАНЦУЗИ

Данильченко О. Французи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 157–158.

Данильченко О. Французи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 139–140.

Боплан Гійом Левассер // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 238–239.

Деляфліз Дем'ян // Народжені Україною: Меморіальний альманах: У 2 т. — К.: Євроімідж, 2002. — Т. 1. — С. 534–535.

ХАКАСИ

Аза Л. Хакаси // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 158–159.

Аза Л. Хакаси // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 140.

ХАНТИ

Аза Л. Ханти // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 159.

Аза Л. Ханти // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 140.

ХОРВАТИ

Малиновська О. Хорвати // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 159–160.

Малиновська О. Хорвати // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 141.

ЦАХУРИ

Аза Л. Цахури // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 160.

Аза Л. Цахури // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 141.

ЧЕРКЕСИ

Дашкевич Я. Черкеси // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 165–166.

Дашкевич Я. Черкеси // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 148.

ЧЕХИ

Аза Л. Чехи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 166–168.

Аза Л. Чехи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 148, 149.

Польовий Л. Словаки і чехи // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 493.

ЧЕЧЕНЦІ

Аза Л. Чеченці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 168.

Аза Л. Чеченці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 149–150.

ЧУВАШІ

Аза Л. Чуваші // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 168–169.

Аза Л. Чуваші // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 150.

Зінченко Ю. Чуваші // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — С. 519.

ЧУКЧІ

Малюк А. Чукчі // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 169.

Малюк А. Чукчі // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 150.

ШВЕДИ

Данильченко О. Шведи // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 169–170.

Данильченко О. Шведи // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 151.

Науко В. З історії шведсько-українських зв'язків // Проблеми історичної географії України: Зб. наук. праць. — К.: Наук. думка, 1991. — С. 77–83.

ШОРЦІ

Чернова К. Шорці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 170.

Чернова К. Шорці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 151–152.

ЮКАГИРИ

Загороднюк Т. Юкагири // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 170–171.

Загороднюк Т. Юкагири // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 152.

ЯКУТИ

Малюк А. Якути // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 171–172.

Малюк А. Якути // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 152.

ЯПОНЦІ

Клевцова О. Японці // Етнічний довідник. — Ч. 2. — Етнічні меншини в Україні. — К.: Фенікс, 1996. — С. 172.

Клевцова О. Японці // Етнічні спільноти України: Довідник. — К.: Фенікс, 2001. — С. 153.

The scientifically directory edition contains information about the national minorities of Ukraine, history of their settlement on the territory of our state, public associations, organs of state power, which take care national minorities and others like that. Also in the reference book the bibliography is given in relation to history of and contemporaneity of ethnic constituents of the Ukrainian people, prominent persons of foreign origin, whose life and activity was related to Ukraine.

Scientifically directory edition gives information which was appearing during 1900–2005. Sources are systematized on alphabetic principle.

Наукове видання

Винниченко Ігор, Марценюк Руслана

**НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ УКРАЇНИ:
історія та сучасність**

Науково-довідкове видання

Science edition

Vinnichenko Igor, Martseniuk Ruslana

**NATIONAL MINORITIES OF UKRAINE:
history and contemporaneity**

Scientifically-directory edition

Відповідальний редактор *С. М. Толкачова*

Редактор *О. І. Маєвська*

Коректор *І. С. Сандул*

Комп'ютерне верстання *О. О. Губанова*

Оформлення обкладинки *С. В. Фадєєв*

Підп. до друку 25.09.06. Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 14,64. Обл.-вид. арк. 13,44. Тираж 3000 пр. Зам. № 124

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 8 від 23.02.2000*

Поліграфічний центр УТОГ
03038 Київ-38, вул. Нововокзальна, 8

Свідоцтво КІ № 35 від 02.08.2000

СКАНУВАННЯ
ANDRІУДМ